

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ ΣΑΣ
Η ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΕΝ ΙΚΑΡΙΑ
ΕΙΣΙΝ Ο Κ. ΔΑΙΔ. Χ. ΞΕΝΑΚΗΣ
ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΕ
Δ. ΞΕΝΑΚΗΝ ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ
(ΙΚΑΡΙΑ)

Ἡ Οὐλίτις
θεραπεύεται μετὰ
ΣΑΝΟΖΥΛ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχναι Φιλέτεχνοι
ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται ἅπαντα τὰ ὄργανα καὶ μαθή-
ματα Μονωδία, Δραματικὴ, Ἀπαγγελία,
Ἱστορία Μουσικῆς, Prima Vista, Ρυθμικὴ
σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας Α. Ἀλεξάνδρου 15
ΔΗΜ. ΚΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΔΑ—Ἀρχαίων Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμίδων—Ἑλευσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέρμα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκράτι
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισσιὰ
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιᾶ
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιᾶ
ΜΑΡΚΟΥ καὶ ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΚΟΡΙΝΘΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
ΒΟΛΟΥ

Μέσος ὁδὸς φοιτῶντων μαθητῶν κατ' ἔτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH K.A.T.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Ὅλα τὰ κλασσικά, παιδαγωγικά καὶ νεώτερα.
Γίνονται δεκταὶ ἰδιαιτέραι παραγγελίαι. Συ-
νεργασία μετὰ τοὺς μεγαλύτερους ἐκδοτικούς οἰ-
κούς τῆς Εὐρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα,
μανδολίνα, κιθάρες, ὅλα τὰ εἶδη τῶν πνευστῶν
ὁργάνων, ἐξαετήματα παντὸς εἶδους μάνται
φλαγμονικῶν, ῥόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Ἀγαλαμβάνει τὴν ἐκδοσὶν μουσικῶν τεμαχίων
καὶ ἐκδόσεις ἔργων διαφόρων μουσουργῶν.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται καὶ ἐπισκευάζον-
ται παντὸς εἶδους πιάνα, πιανόλες καὶ μουσικά
ὄργανα ἀπὸ ἀρίστους τεχνίτας.

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1929

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 63
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἑτησίᾳ Δρ. 200
Ἑξαμηνίᾳ 100
Τρίμηνης 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΙΟΥΣΙΑ ΚΑΡΝΤΟΥΥΤΣΗ

ΒΑΡΒΑΡΕΣ ΩΔΕΣ II

ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΤΕΦΡΟΔΟΧΟ ΤΟΥ ΠΕΡΣΥ ΣΕΛΜΕ'Υ'

Γνωρίζω ἀπ' τὴν καρδιά σου σὰν ποῖο ὄνειρο βγαίνει, Λαλάγη,
καὶ τί καλὰ χαμένα, πλάνα ἀκολουθεῖ ἡ ματιά σου.

Ἡ τωρινὴ ὥρα μάταια γτυπώντας περνάει· ὁμορφα εἶναι
μόνο τὰ περασμένα καὶ ὁ χάρος εἶνε ἡ ἀλήθεια.

Ἡ Κλειὼ ἀλαφροπατάει φλογερὴ στὸ αἰώνιο ἐπάνω ἀκρο-
[βοῦνι
καὶ θεῖα φτερὰ ξαπλώνει στὰ οὐράνια, τραγουδώντας.

Κ' ἐνῶ πετάει, τοῦ κόσμου νά, δλόφωτο φαίνεται κάτω
πλατὺ τὸ κοιμητήριον, γελᾷ ἀντίκρου τῆς ὁ ἥλιος
τοῦ νέου καιροῦ. Ὡ στροφές μου, τῆς νεότητος μου ἡ σκέψη.

[ἀπὸ τώρα
σεῖς θαρραλέες πετάτε πιά, ὅθε οἱ παλιὲς οἱ ἀγάπες·

πετάτε ἀπ' τὸ γαλήνιο οὐρανὸ στὸ νησάκι ποὺ ἀστράφτει
στῆς φαντασίας τὸ πέλαγο, πανέμορφο. Ἐκεῖ πέρα
ψιλοῖ, ξανθοῖ, ἀκουμπώντας στὸ δόρυ ὁ Ἀχιλλέας κ' ὁ
[Σιγφρίδος

γυρνοῦν καὶ τραγουδᾶνε πλάι στὸ ἠχηρὸ τὸ πέλαο:

τοῦ δίνει ἄνθη ἡ Ὀφηλία, τὸ χλωμὸν ἔραστή ἀπαράτώντας,
κ' ἡ Ἰφιάνασσα στὸν ἄλλον ἀπ' τὴ θυσία προβάλλει.

Σέ δροῦ χλοερὴ ἀποκάτω μιλεῖ ὁ Ἑχτορας μετὰ τὸ Ρολάνδο,
μαλαματένια ἀστράφτει στὸν ἥλιο ἡ Ντουρεντάλα:

κ' ἐνῶ σ' ἄνθηρὰ στήθια ξανακράζει ἡ Ἀντρομάχη τὸ γιό της,
ἀκίνητη ἡ ὁμορφή Ἀλντα βλέπει τὸν ἄγριο ἀφέντη.

Στὸν πλάνη Οἰδίποδα ὅλα ὁ μακρομάλλος Λὴρ λέει τὰ πάθη,
κι' αὐτὸς μετὰ ἀβέβαια μάτια ζητάει τὴ σφίγγα ἀκόμα:

—Ὡ ἀγνή ἀδερφή ἑλληνίδα, Ἀντιγόνη, ἔλα!—λέει ἡ Κορ-
[δελία—

ὦ ἔλα! στοὺς πατεράδες γαλήνη ἄς τραγουδάμε.—
Στὸν ἴσκιον ἀπ' τίς μυριεὶς σκεπτικὲς πᾶνε ἡ Ἰζόττα κ' ἡ Ἑλένη·

Στὸν ἴσκιον ἀπ' τίς μυριεὶς σκεπτικὲς πᾶνε ἡ Ἰζόττα κ' ἡ Ἑλένη·
γελάει ῥόδινη ἡ δύση στὰ δλόχευσα μαλλιά τους:

Τὸ πέλαο ἡ Ἑλένη βλέπει: ἀγκαλιὰ τὴν Ἰζόττα ἔχει ὁ ῥόδιος
Μάρκος: ξανθὸ κεφάλι στὸ μακρὸ γένι ἐπάνω.

Σὲ ἀχτὴ φεγγαροφώτιστη τᾶσπρα τοὺς χέρια βουτᾶνε
ἡ Κλυταίμνηστρα κ' ἡ ἄλλη βασίλισσα ἡ σκοτσέζα.

Θερμὸ τὸ κῦμα, ἀπὸ αἷμα ὀλοφούσκωτο φεύγει· ἄκουε: οἱ
[ἀθλίες

θρηνοῦνε στὸ ἀκρογιάλι καὶ ἀντιλαοῦν τὰ βράχια.

Ὡ, ξέμακρο ἀπ' τοὺς δρόμους ποῦ πᾶνε οἱ ἄγριοι ἀγῶνες
[τοῦ ἀνθρώπου,

γιὰ τίς ὥραϊες νησάκι, γιὰ ἥρωες θεῖους νησάκι,

ποιητῶν νησάκι! Γύρω σου ἀσπρίζει ὁ οὐρανὸς καὶ πετᾶνε
παράδοξα πουλάκια στὸν πορφύρεο οὐρανὸ σου.

Βροντόηχο τὸ ἔπος κι' ἄμετρο, σιμώντας τίς δάφνες περνάει,
καὶ ὡς κάμπος κυματίζει στοῦ μήτην καταγίδα·

ἡ καθὼς, ὅταν μύριες ψυχὲς ἀρμονίζει ὁ θεῖος Βάγνεο
στὰ μέταλλα ποὺ ψάλλουν, τρέμει ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου.

Μὰ νέος ποιητὴς κανένας ποτὲ δὲν ἐφάνη ἐκεῖ πέρα,
ἂν ὅχι τὸ δικό σου, Σέλλεϋ, τιτάνειο πνεῦμα

μετὰ ὥραϊα μορφή παρθένας· ποῦ ἡ θεῖα ἐνῶ σ' ἀγκαλιάζει
[θέτις

σὲ ἥρωων χοροὺς σ' ἐπῆρεν ὁ Σοφοκλῆς πετώντας.

Καρδοῦλα ἐσὺ καρδιῶν, μπρὸς στὴν κάλπη ποὺ κοῦα σ' ἀγ-
[καλιάζει,

ἡ ἀνοιχτὴ ὀλανθισμένη, χλιά, λάμπει κ' εὐδοιάζει.

Σὰ θεῖος πατέρας ὁ ἥλιος, καρδιά τῶν καρδιῶν, σὲ τυλίγει
μετὰ ἀχτιδωτὲς ἀγάπες, φτωχὴ, βουβὴ καρδοῦλα.

Τρέμουν δροσὰτα πεῦκα στὴν ἔξοχον αἶσα τῆς Ρώμης:
σύ, τοῦ ἐλευτερωμένου κόσμου ὁ ποιητὴς, ποῦ νᾶσαι;

Μ' ἀκοῦς ἐσύ; Ποῦ νᾶσαι; Τὸ βλέμμα μου ὑγρὸ φεύγει
ἐπάνω

ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τῶν Ἀδελφῶν τὰ πέντε πέρα στὸ μαῦρο κάμπο.

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

Μετὰφρ. Α. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΟΡΕΑ Καρ. Δατζί

ΗΜΕΡΟΜ. 29-9-18

ΑΡΙΘ. 23485

ΦΤΩΧΟΤΡΑΓΟΥΔΟ

Καταχνιά στον οὐρανό,
Τὸ μουγκὸ τὸ δειλινὸ
Μιά στοιγελιά τὸ σκίζει.
Ἀφ' τῆς σειρήνας τὸ καφίτ
Τὸ λαρόγγι τὸ οὐδριαχτὸ
Στὰ ψηλά ἀρμενίζει.

Κι' ἡ βουή τῆς μηχανῆς
Πάει στὶς στοές· κανεῖς,
Μόνο ὁ ἐπιστάτης
Σουλτασαίρνει βιαστικὸς
Κι' ὁ καπνὸς του σκεφτικὸς
Τ' οὐρανοῦ διαβάτης.

Ἔπαψε ἡ βαρειά δουλειά,
Στῆς σιγῆς τὴν ἀγκαλιά
Ὅλα ἐβυθιστήκαν.
Στὶς ταβέρονες οἱ φωνές,
Τὰ τραγούδια, ὁ ἄμανές
Ἀνακατευτήκαν.

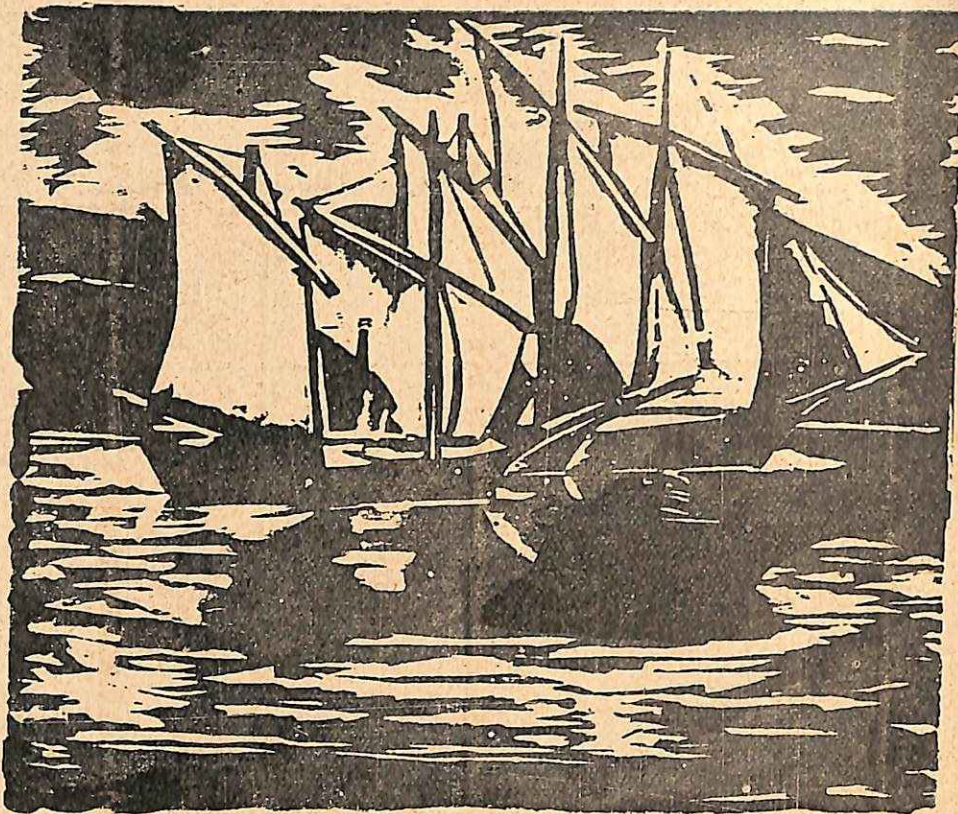
Ἔνας δουλεντῆς μὲ βιά
Τρέχει μὲς στὴ σκοτεινιά
Ποῦ ἄξαφνα ξαπλώθη
Καὶ σὴν κάμαρη φτωχὸ
Στὸ τραπέζι τὸ κουτσό
Τὸ δειπνὸ του ἐστρώθη

Ἀνὸ τρία λόγια πεταχτά
Τραγουδιοῦ, χασμουρητά,
Μιά βαρειά βλαστήμια·
Γδύνεται ἀργὰ καὶ σβυεῖ
Μὲς στοῦ σκότους τὴ σιγή
Τῆς ζωῆς του ἡ ἀσκήμια.

Σὰν ἀνήσυχος πουλὶ
Ποῦ ὁ ἀέρας τοῦ φιλεῖ
Στὰ ὕψη τὶς φτεροῦγες,
Τρέχει ἡ σκέψη του γοργή
Μὲ γαλήνη ἢ μὲ ὀργή
Στοῦ ἐχτὸς τὶς ροῦγες

Ὡς ποὺ ὁ ὕπνος ἀπαλά
Τὸ φτωχὸ τὸ νιὸ φιλά
Στὰ ξερά του χεῖλια
Κι' ἀνδρὶ ἐρίναν τρυφερά
Στοῦ ὀνείρου τὴ χαρά
Τῆς ζωῆς τ' ἀγκύλια

ΚΛ. ΑΡΣΕΝΗΣ

Νὰ περνοῦν καὶ νὰ πααίνουν τὰ τροχαντήρια κι' οἱ γολέτες

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΑ

"ΚΑΥΜΟΙ ΣΤΟ ΓΡΙΠΟΝΗΣΙ."

ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΚΟΝΤΑΡΟΜΑΧΟΙ ΤΟΥ ΕΓΡΙΠΟΥ

Ἐκάρθονταν, ὡς νὰ
ἐκλαίγε ἦταν.
Πόνος εἶχε ἡ ψυχὴ
του, ντέρτι.
Ὡστε ν' ἀπόθνη-
σκε ἦταν ὁ πόνος του
πολὺς. Ὡστε νὰ πάρη
τῶν ὀματιῶν του καὶ
νὰ φύγη. Μακρὸν φτε-
ρὸ νὰ πάρη καὶ νὰ
πάη πίσ' ἀπ' τὸν ἥλιο. Νὰ μὴ γλέπη
πλειὸ ἤθελε, μῆτε ν' ἀκούη πλειό.
Στριμώχτηκε ὁ μαῦρος. Τὸν κόλλη-
σαν στὸν τοῖχο.

Κι' ἦμπε σὴν πάντα, πάει.
Ἀδρασκειὰ τν' ἀδρασκειὰ πισο-
πατώντας—σὰ θερίο ποὺ μάχονταν—
παράδωκε αὐτὸς τὸ Γριπονῆσι.
Στραπατσarisμένος διάβη τὸ γιο-
φύρι. Νικημένος.

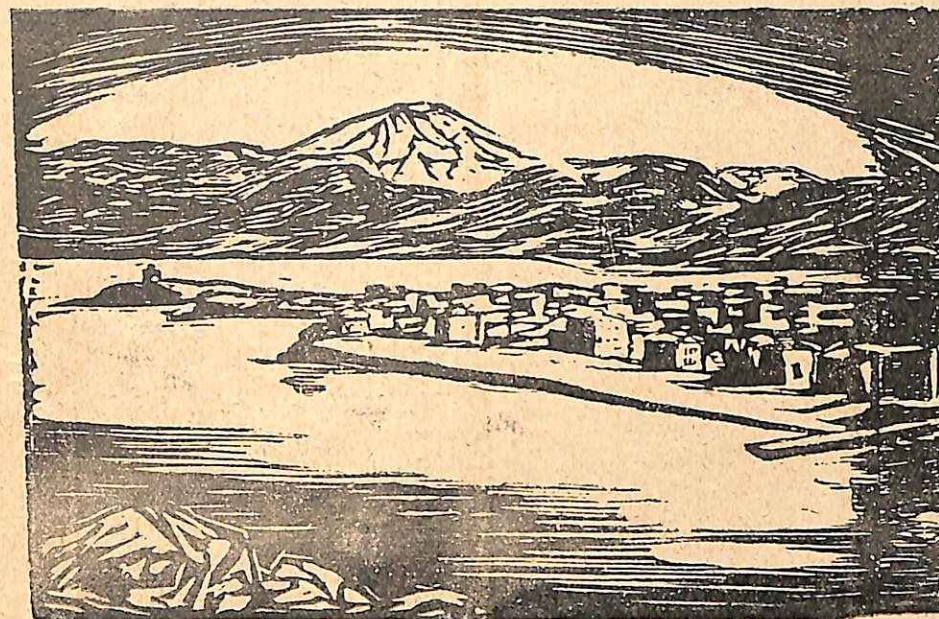
Κάτω τ' ἄρματα. Ποὺ θὰ πῇ, ὅξω
αὐτὸς μὲ τὸ σαντοῦρι του, ὅξω ἡ
Φλώρα ἡ πεντάμορφη, ἡ Ἀντριώτισσα,
ἡ ἀσικλοῦ, ἡ παινεμένη. Αὐτὴ ἡ πρι-

μαντόνα μὲ τὰ γούστα. Ποὺ χόρευε
πάνω στὸ πάλκο τσάμικο στὸ νύχι καὶ
βάραε τὴ φτέρνα μὲ τὸ χέρι. Ποὺ
τρεμοσπάραιζε ἐκείνους τοὺς κόρφους
τῆς σὰν κόρδα. Πώπαιζε τὰ ζῦλια καὶ
στριφογύριζε τὸ ντέρτι στὸν ἀέρα.

Τώρα ἀδεκεῖ ταν ποὺ νὰ μὴν ἔσωνε.
Ποὺ νάταν ἡ μέρα μαύρη ποὺ γεν-
νήθη.

Ἐκεῖ ἀντίπερα—στὸν ἄλλον ὄχτο
τ' Ἐγριπου—ὅξ' ἀπ' τὴ μαπαράγκα τοῦ
Ξενύκτη κάθονταν τώρα κι' ἔγλεπε
τὸ ὀμπρός του, νὰ βράξη, νὰ μπουρ-
μπουλίζη—σὰν τὸν πόνον του—τὸ
ρέμα, ἄχ αὐτὸ τὸ ρέμα, νὰ διασταυ-
ρῶνουνται οἱ φελούγκες, γοργὰ σὰ
γλάροι νὰ περνοῦν καὶ νὰ πααίνουν τὰ
τροχαντήρια κι' οἱ γολέτες.

Αὐτὸν τὸν κόσμο θώραε—τὸ ντου-
νιά—ἀπ' ἀγνάντια. Αὐτὴ τὴ Χαλκίδα
τὴν πεντάμορφη, τὴ χώρα αὐτὴ τὴν
παινεμένη, ποὺ τὴν περιζώνει ἐρωτικά
ἡ θάλασσα, ποὺ τὴ γυροβολᾶν οἱ
γλάροι. Κι' ἔχει ἀψηλά γιὰ κορόνα

Τὴ χώρα αὐτὴ τὴν παινεμένη ποὺ τὴν περιζώνει ἐρωτικά ἡ θάλασσα

τῆς τὸ Κάστρο τοῦ Καραμπάμπά.

Ἀχ ναί, ἀπὸ γῆς σὲ γῆς ἔχοπι-
θηκε, μὰ σὰν σ' ἄκρη κόσμου σουρ-
γούνει καὶ πάει.

Στὴ μαύρη γῆς κοιτάστηκε. Ποθα-
μένος ἦταν πιά. Βορδόλακας.

Πιθαμῆς τὴν πιθαμῆς, φούρκα τὴ
φούρκα, παράδωσε τὴν Ἁγία Γῆς—
τούτῃ τὴ Ρουσαλήμ τῆς Ρωμηοσύνης
—στοὺς μπαγάσες καὶ τοὺς λιμοκον-
τόροι.

Κάτω στὴν Πιάτσα πρωτάρχισε ὁ
πόλεμος—σέρτικος, μοβόρος—καὶ πε-
ρίζωσε τὴ Χαλκίδα εὐθὺς ἀπ' ἄκρη
σ' ἄκρη.

Καῖχαν ἀψηλά τὰ Μαρουγλέικα.
Πῆρε φωτιά ἡ Σουβάλα καὶ τὸ Πλά-
τωμα. Στὸν Καστρομαχαλὰ τὸ πελε-
κούδι φλέγη.

Στῆθο μὲ στῆθο πάλεψε.

Σὰν τὸν Μέγα Ἀλέξαντρο μὲ τὸ
κοντάρι μάχονταν. Σὰν τὸν Ἀγίωργη
τὸν καβαλλάρη τὸ χρυσοκονταράτο.
Καὶ σὰν τὸν Ἀθανάσιο Διάκο, στὸ
τέλος, μὲ μισὸ—σπασμένο—γιαταγάνι.
Φωτιά στὴ φωτιά, μαροῦτι στὸ μα-
ροῦτι.

Αὐτὸς μὲ τὸ σαντοῦρι καὶ τὴ Φλώρα
ἐκαίγε τὸ Πλάτωμα κι' οἱ ἄλλοι—οἱ
γκιοτῆδες—τοῦπερναν μὲ μπαμπεσὰ
τὴν Πιάτσα.

Τζογιέ παντελόνι καὶ φαρεδὺ ζω-
νάρι φόραε αὐτὸς καὶ τὸ σινάφι του
καὶ καφοῦκι στὸ κεφάλι. Μοβόρικα
ἀσημοκούμπουρα ἦσαν χωμένα—σὰν
νὰ βυζαῖναν γαῖμα—στὸ ζωνάρι του

καὶ κάμα δίκοπη. Κι' οἱ ἄλλοι, αὐτοὶ
οἱ γαλαζοαῖμοι, οἱ χτικιάρηδες, γρα-
βάτες καὶ κολλάρα. Μυρουδιές καὶ μό-
σκους βρωμολογοῦσαν οἱ γυναικάκηδες
αὐτοῖ.

Τὴ Φλώρα τὴν Ἀντριώτισσα εἶχε
αὐτὸς μπαῖράκι καὶ ταμποῦρι του, τὸν
ἀητὸ αὐτόνε, ποὺ καθέτανε στὸν ἥλιο
κι' ἠλιαζέτανε. Κι' οἱ ἄλλοι ἐκείνοι οἱ
χοριστιανομάχοι, οἱ Φράγκοι, δυὸ γίδες
Ἰταλίδες. Διμούτσουνη κομποῦρα κοά-
ται αὐτὸς στὸ χέρι του κι' οἱ ἄλλοι,
αὐτοὶ οἱ σερνικοθήλικοι, τὸ Νόμο.

Ἔτσι τοὺς πήρανε τὴν Πιάτσα Δη-

Πάν τὰ Κάστρα, τὰ Καστέλια. Ξανάπεσε ἡ Χαλκίδα στὰ χέρια τῶν Βενετσάνων (Κάστρο Εὐδίου τοῦ XVI αἰῶνος)

λαδὴ τὸ ἓνα—τὸ πιὸ καλὸ —ἡμισφαί-
ριο τοῦ κόσμου.

Ἔτσι σιγὰ σιγὰ σημάξαν τὰ σοκά-
κια καὶ οἱ δρόμοι, οἱ πάνω μαχαλάδες.
Τοὺς ἄφηνε ἡ δόξα.

Ὀμπρὸς στὶς Ἰταλίδες συνάζονταν
ὁ κόσμος, ὀμπρὸς στὰ ταμποῦρα καὶ
τὰ μπρούτζινα καπάκια, ποὺ τὰκρουνε
ἓνας ξουρισμένος μὲ βελάδα κι' ἦταν
σὰν νὰ γκρεμίζονταν γιалаδικά, σὰν
νὰ πέφταν πιατοθήκες.

Λὲς κι' ἔφτανε ἱππικὸ Ἀράπικο ἐκά-
ναν τὰ ταμποῦρα. Λὲς κι' εἶχαν ξε-
μανῇ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης κἀναν οἱ
κλαπαδόρες κι' οἱ τρομπέτες.

Ὡς καὶ οἱ μοῦτσοι ἀπ' τὰ καῖκια,
ὡς κι' οἱ карабокуреοὶ ἀπὸ τὰ τροχαν-
τήρια χαζολογοῦσαν γύρα γύρα. Ὡς
κι' ἡ κουτσὴ κουρούνα, ὡς κι' ὁ κου-
φὸς ὁ βασιληᾶς στριμώχονταν νὰ
διοῦνε.

Σὰν νὰ καίγανε τὸ Γιούδα ἀναγά-
λιαζε ὁ κόσμος.

Ψυχὴ μου, οὐλὴ νύχτα ὡς τὰ χαρά-
ματα ἀχολογοῦσε ἡ Χαλκίδα. Καὶ δῆ-
μαζαν τὰ Μαρουγλέικα. Κι' ἀπόμεινε
ἄραχλο τὸ Πλάτωμα. Βουβὸς σὰ λέ-
φαντας κοίτονταν—λουφαγμένος—
ὁ Καστρομαχαλὰς μέσα στὴ νύχτα.

Ὡς ποὺ μιὰ μέρα βάλαν χέρι στὰ
ἱερὰ καὶ στὰ ὄσια—σ' αὐτὴ τὴν Ἁγία
Τράπεζα—στὸ Πλάτωμα.

Ἐνα μπουλοῦκι θεατρῖνοι, ξουρι
σμένοι καὶ βαμμένοι σὰν παληάτσοι,
συνάχτηκαν ἐκεῖ καὶ πρόσταζαν κι'
ἐπερναν μέτρα. Ἐκεῖ ἔστησαν τὴ
«σκηνή» καὶ τὴν «αὐλαία».

Ἐκεῖ ποῦχαν σύρει τὸ χορὸ πέντε

γενιές λεβέντες και γοργόνες. Έκει πούχαν στοιχειώσει οι καϊμοί του σαντουριού και του λαούτου. Άφτου, ναι μωρή άφτου, σ' άφτόνε τον άπλόγυρο που χόρευαν — κι' ήσαν σα να κένταγαν σ' ατλάζι τ' άστρα με την πούλια — το ξεμπέκικο ούλοι οι άσίκηδες, ντόπιοι και περαστικοί — απ' τα πέρατα του κόσμου. Κοραβοκυρέοι θαλασσόλυκοι, καπτανέοι με βράκες και γοβάκια. Μοϋτσοι — θερίοι — ασκουμπωμένοι και ξεστήθοι μ' ασπρογάλαζες φανέλλες. Στερεολαδίτες — τσελιγκάδες — κοκκαλένιοι. Έκει ένα τσοϋρμιο μπαγαπόντες, λεβαντίνοι, θάπαιζαν, λέει, τις Δυό Όρφανές, την Τόσκα, τον Δόν Πέτρο!

Πούστε ψυχούλες σέρτικες, πούσαι λεβεντουριά αποθαμένη. Πούσαι ντελίνη Γέρο-Καραμπέτσο μπαρουτοκαπνισμένη, πούσαι Κώστα Μηλωνά, πούσαι Άντώνη Φάσα άρματαυλέ, πούστε άψηλές κορφές, πούστε άντρεϊωμένοι Μακεδόνες. Σύν Γιώργη Άποστολίδη κοντυλένιε. Σύν δράκοντα Καραμπέλα Κωστάκη. Πούσαι Παναγιώτη Ταλαμάγκα πολεμάρχη. Πούσαι Τρίγκα. Πούσαι Μέγα Άλέξαντρε Χλαμύδα. Πούσαι Άρίστο Σπυρόπουλε, Άγιώργη καβαλλάρη. Άγια τα χουματάκια σας. Χρυσό σας πάπλωμα.

«Τάχα να στέκει ο ουρανός,
να στέκει ο πάνω κόσμος,
να στέκονται τα Κάστρα της
πώς ήσανε και πάντα;

Κάλλιο μ'ην άρωτᾶτε· σεις
τον άληθινό τον κόσμο και
μεις άστα να πάνε. Πάν τα
Κάστρα, τα Καστέλια. Πάει η
Χαλκίδα, ξανάπεσε σε χέρια Βενετσάνων.

Όχτροι άγαρηνοί, χριστιανομάχοι τη διαγούμισαν και τη διαφεντεύουν τώρα και τη χαιρούνται.

Ήλεκτροφωτίστηκαν τα Μαρουχλέρια. Ξέπεσαν οι μοσκομάγκες.

Ταπεινούς, κακόμοιρους τους κατάντησε ή σκλαβιά, ή φτώχεια, τους τελευταίους αυτούς κονταρομάχους του Έγριπου. Ποσύρθηκαν στους δέξω μαχαλάδες, στα περίχωρα, σαν τα λιοντάρια στις σπηλιές των Τριφτήκαν τα κουστούμια τους και τα στιβάλια τους τα έβρα λυώσαν.

Σωριάστηκαν τα έλατα. Άραχλοι και πικραμένοι πορπατούνε. Χαμένοι. Σαν άφρονισμένοι σε κυτᾶνε. Λές και

δὲ ζοῦν στὸν πάνω κόσμο. Λές και στὸν Ἄδη κοίτονται, λεβέντες, σκλάβοι—άλυσσοδεμένοι Δράκοι αὐτοί—σ' άφέντες Τούρκους.

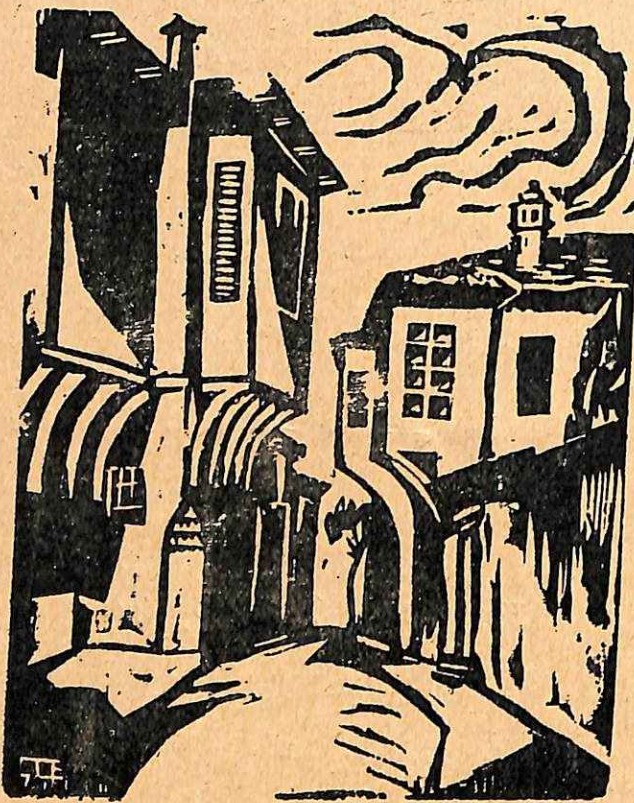
Ναί, στὸν Ἄδη στέκουν σὰν ψυχούλες πικραμένες, στὸν Ἄδη αὐτόν:

Ποῦν' οἱ κοπέλλες ξέπλεκες,
οἱ νεοὶ ξαρματοῦμενοι,
ποῦ στέκουν οἱ σταυραῖοι
χωρὶς φτερό και νύχι. . . .

Πολλοὶ κάνουν θελήματα κι' ἄλλοι γενήκανε κοπέλια.

Ὡς και ψαθᾶκια φόρεσαν καμπόσοι κατὰ πῶς ὁ Χριστὸς τ' ἀγκάθινο στεφάνι.

Καὶ δὲ σέρνουν πὶο στὴ μέση ἄρ-

Καὶ ρήμαζαν τὰ Μαρουχλέρια
(Γκαλντερίμι στὰ Μαρουχλέρια)

ματα, μὸν' τὸ πικρὸ μὲς στὴν καρδιά τους. Ξεροκαταπίνουν τὴ χολή τους, μὲ τὸ λίγο ζουμί τους βράζουνε.

Δὲν πορπατοῦνε περήφανα σὰν τότες, μόνο ριζὰ ριζὰ πάνε σκιαχμένοι. Σὰν ἴσκιοι διαβαίνουν χλιβεροὶ στὰ καλντερίμια. Βιάζονται ὥστε νὰ φύγουν, νὰ χαθοῦν μεσ' στὰ νεροσέκια. Σὰ νὰ τοὺς κυγνᾶν φαντάσματα, σὰ νὰ τοὺς φοβερίζουν οἱ διαβάτες.

Ὡς και τὰ σκυλιὰ τοὺς ρίχνουνται ξοπίσω τους, ὡς και τὰ παιδαρέλια τοὺς περιγέλανε.

Κι' ὅπου τοὺς πετύχουν τίποτις πε-

ριγητὲς — γυναῖκες κι' ἄντρες — στέκονται και τοὺς πέρνουν στὸ φτερό τὸ στανανέ τους. Μπορεῖ γιὰ τὰ μουσεῖα νὰ τοὺς χρειάζονται. Μπορεῖ σὲ τίποτες ἐκθέσεις νὰ τοὺς στήσουν στὴν Ἐγρώπη.

Καὶ δὲν ποθαίνουν πὶο στὶς φυλάκες—στὰ σίδερα—μήτε ἀπὸ βόλι πᾶνε πλειὸ ἢ ἀπὸ μαχαίρι.

Μόνο σὰν τὰ θεριὰ κυνηγμένοι—σὰν τὸ Χριστὸ κατατρεγμένοι—λυώνουν σὰν τὸ κεράκι τῆς Λαμπρῆς και σώνονται, χιτικιάζουν και ποθαίνουν —θρᾶσοι—στὸ κρεβάτι.

Κι' ἀπὲ ἀδεκεῖ στὸν Ἀγιάννη τοὺς χουματίζουν σὰ σκύλους. Ποιούς;

Αὐτοὺς ποὺ σὰν ἀπόθνησκαν μεσ' στοὺς καπνοὺς και μεσ' στὰ συμπάρα ντύνονταν στὰ μαῦρα ἢ Χαλκίδα.

Ποὺ χαροκαίγονταν μανάδες και γυναῖκες. Ποὺ μαυροφόρογαν οἱ μαχαλάδες.

Κι' ἔφτανε ὡς τὸν οὐρανὸ σὰ στὴ Ραμὰ ἢ φωνὴ — τὸ ρε-κατό, τὸ μοιρολόγι.

Αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἔκλαιγε νύφη τ' Ἐγριπου κατὰ πῶς Ραχὴλ τὰ τέκνα τῆς, κατὰ πῶς ἢ γελᾶδα τὸ μοσχάρι.

Ἄχ ναί, ποὺ τοὺς νεκοστολίζαν και τοὺς ραῖναν οἱ κοπέλλες και τοὺς κλαῖγαν τὰ ματάκια τους. Ποτάμι γίνονταν τὰ δάκρυα, βρυσούλες:

Γιὰ νὰ νηφτοῦν οἱ ἄνιρτοι,
νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
νὰ βάλουν κι' οἱ γραμματικοὶ
νερό στὰ καλαμάρια. . . .

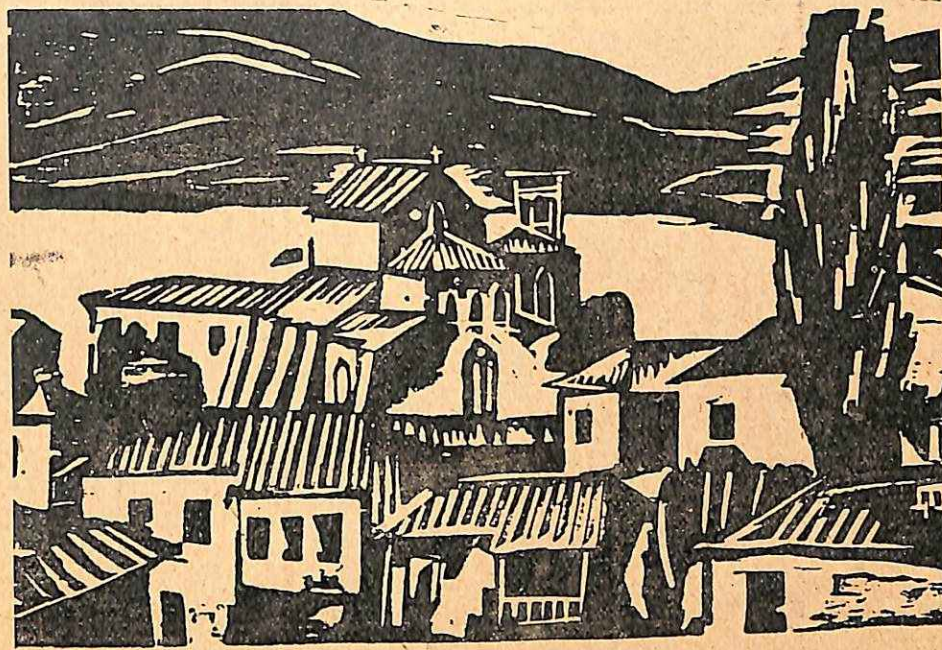
Ἄδεκεῖ τώρα κι' αὐτὸς κάθε-ται και κλαίει.

Ἀγνάντια κεῖ στὴν ἄλλη ὄχτη, στὴν ταβέρνα τοῦ Ξενύχτη χλιβεταὶ ὀλονυχτὶς ἢ καρδιά του, ἢ ἀπλή, ἢ γενναία.

Ένας πόταμος —τὸ σκοτεινὸ ῥέμα τ' Ἐγριπου— τὸν χωρίζει ἀπ' τὴ Βαβυλῶνα αὐτὴ τὴ μπαρουτοκαπνισμένη, ποὺ τῆς γίνη δαχτυλίδι γύρω γύρω ἢ θάλασσα κι' εἶν' αὐτὴ ἀπάνω του χιτισμένη, σὰ διαμάντι δεμένο σὲ χρυσάφι.

Αὐτὴ ποὺ στέκεται περήφανε κι' ὀλόρηθε στοὺς αἰῶνες, μετὴν τῆς τοῦ Καραμπάμπᾶ ἀψηλὰ στὴν κεφαλὴ τῆς, μετὰ τὰ πόδια τῆς χωμένα μες στὴν ἄμμο, μετὸ γλέμμα τῆς στραμμένο κατὰ κεῖς—κατὰ τὸ δρόμο—ποὺ φάνη μαύρος μεσ' στὸ σαρίκι του ὁ καταχτητὴς ὁ Μωχαμέτης.

Γλέπει ἀντίκρυα του τοὺς περήφα-

Βουβὸς σὰν ἐλέφαντας κοίτονταν ὁ Μαστρομαχαλᾶς μεσὰ στὴ νύχτα
(Συνουσία Ἀγίας Παρασκευῆς-Καστρομαχαλᾶς)

νους κουμπέδες τοῦ τζαμιοῦ και τῶν κλησιῶν τῆς.

Βράζει μεσ' στὴν καρδιά του πάντα ὁ σεβντᾶς και τὸ μεράκι. Οἱ λεβεντογενεῖς δέκα αἰῶνων σέρνονται μεσὰ του.

Ἄχ! κόρη ἄπιστη ποὺ τράφησ ἀπ' τὴ σάρκα μας. Π' ἀπ' τὴ δικὴ μας ὄψη πήρε τὸ γλέμμα σου τὴν ἀστραπὴ κι' ἀντίκρυσσε τὸ Μωχαμέτη.

Κόρη χρυσή, π' ἀπ' τὰ ζωνάρια τὰ δικὰ μας ἔσυρες τὰ κουμπούρια ποὺ σοὺ χρειάστηκαν γιὰ νὰ ματοκυλήσης τοὺς Κονιάρους.

Σὺ χρυσοδόρατη Ἀθηνᾶ, π' ἀκόνισες στὸ βράχο τῶν κορμιῶν μας τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ σου και χτύπησες τοὺς Σκεπιτάρους και τοὺς Φράγκους.

Ποὺ πρῶτα ἐμᾶς ἐκύτταξες στὰ μάτια, κι' ἀπὲ ἀρνήθης τὰ κλειδιά τῶν κάστρων σου στοὺς Τούρκους.

Στὴ λάβα μας δὲν ἔλυωσες τοὺς μπρούντζους σου και τσ' ἔκαμες κανόνια και τοποῦζα; Μὲσ' στὴ χρυσὴ τὴ φλόγα τῶν στηθιῶν μας δὲ μαλαματοκάπνισες ἐσὺ τὴν περικεφαλαία ποὺ φόρεσες στὶς μάχες;

Μᾶς ἄφησες. . .

Θρέψανε και λουλούδιασαν τριγύρα σου οἱ κάμποι κι' ἄλλαξες με δροπάνι τὸ σπαθὶ σου.

Κατάλυσες τοὺς Τούρκους και τοὺς Φράγκους κι' ἔσπασες με μιὰ γροθιά—σὰν νᾶσαν γυάλινα—τὰ κάστρα σου.

Κι' ἔβαλες στὸ μουσεῖο σου τὴν πε-

Μ' ἄσπρες γραμμὲς ἐχάραξες στὶς θάλασσες τοὺς δρόμους ὅπ' ὀδηγᾶν σὲ σένα.

Καὶ δέχεσαι τώρα στὸν ὄντά σου—γλυκογελοῦσα πλειὸ—ξαριμάτωμένους Γενοβέζους κι' Ὁσμανλῆδες.

Κι' ἔγινες σὺ βασίλισσα κι' ἐμεῖς σκούληκια. Κι' ἔβαλες σὺ τὰ καλὰ και τὰ χρυσὰ σου κι' ἐμᾶς τριφτήκανε τὰ παντελόνια.

Καὶ σὺ γελᾶς και κλαῖμε μεῖς.

Υψώνεις σὺ περήφανε τὸ μπόι σου και πορπατοῦμε μεῖς ἄραχλοι και σγουμένοι.

Στερέωσες με χρυσὰ καρφιά τὸν οὐρανὸ σου κι' ἔβαλες τὸν αὐγερινὸ—στὸ μέτωπό σου—φανάρι τῶν βουνῶν και τῶν πελάων σου.

Λάμπεις κι' ἀστράφτεις μεσ' στὰ κάλλη σου κι' ἐμεῖς χιτικιάζουμε στὴν πάντα. . . .

Καὶ σκύβει χλιβερός πᾶν στὸ σαντουρι του. Σὰ γαϊτανάκια κρέμονται τὰ λογιὰ τῆς κεφαλῆς του.

Κάνει μοῦγκλες, μοῦγκλες τοὺς καϊμούς του, κάνει δαχτυλιδάκια τὸ μεράκι του.

Σκύβει πάνω στὰ κόρδα και φαίνεται σὰν ὁ Χριστὸς γερμένος στὸ σταυρό του.

Γλαρώνουν—κλείνουν—τὰ ματάκια του και μοιάζουν ἔτσι σὰν ὁρμένα με μετᾶξι.

Κλαίει και χουχουλιέται—μοίρεται χλιβερά σὰν τὴ λαφίνα. Μετὰ τὰ νύχια τσαγκρουνάει τὸ ταξίμι. Μετὰ τὰ ζωγοδάχτυλα χαϊδεύει τὰ ντουξένια. Λές

Κι' ἔσπασες με μιὰ γροθιά, —σὰν νᾶσαν γυάλινα,— τὰ κάστρα σου
(Τμήμα τάφρου πρὸς Βούρκο)

καὶ κεντάει πάνω τους πούλουντα καὶ παγώνια. Ἐξωτικό παραμῦθι λὲς καὶ διηγᾶται μέσ' στὴ νύχτα.

.... Ἐχω πολλὰ παράπονα,
μὰ δὲν τὰ λέει τὸ στόμα,
μόνο τὰ κρύβω στὴν καρδιά
γιὰ νὰ τὰ φάει τὸ χῶμα....

Σέρτικοι, ἄψοι, ὅλο κᾶμα εἶν' οἱ καῦμοι ποὺ τοῦ σγαρνᾶνε τὴν ψυχὴ του.

Ἀντίκρουα εἶν' ἡ Χαλκίδα, ὀμπρός του σέρνεται τὸ ρέμα. Κοιμᾶται ἡ πόλη, κλῶθει τοῦτο, ἀφρίζει καὶ παγαίνει. Γλύφει, φιλεῖ τὰ πόδια της ποὺ φέγγουνε βυθισμένα στὰ νερά του, γλωσσίζει κι' αὐτουνοῦ, σὰ φλόγα, ἡ ψυχούλα του.

Νοιώθει τὴν πόλη αὐτὸς γερμένη ἀπὸ πάνω του. Εἶναι ἡ ὥρα ποὺ μπαίνει στὰ Χερουβικά του, π' ἀποτείνεται σ' αὐτὴν εἶναι ἡ ὥρα.

Ξέρει τὴ γλῶσσα πὼς μιλάει τὸ μοσχάρι στὴ μάνα του. Ἐχει τὸν τρόπο πὼς παρυσιάζεται ὁ δοῦλος στὸν ἀφέντη. Τοῦ σκουληκιοῦ τὸ φόβο νοιώθει, ὅταν ρωτάει ὁ Κύριος γιὰ αὐτο.

Καὶ τσαγκρουνώντας τὴν ψυχὴ του καὶ τὰ κόρδα τῆς λέει ἀπαλά, σὰ γιὰ νὰ μὴν τήνε ξυπνήσει, τῆς λέει γλυκὰ μὴν τύχει καὶ χολιάσει, παρεπονενικά τῆς μολογáει τὸν πόνο του σὰ χᾶδι:

.... Ἐχω καρδιά περίλυπη
στὴν ἄλυσσο δεμένη,
στὸ δέντρο τῆς ὑπεμονῆς
εἶναι περιπλεγμένη.....

(Σχέδια τοῦ ζωγράφου Οἰκονομίδη ἀπὸ τὴ Χαλκίδα.)

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΑΙΔΟΥΛΕΣ Τοῦ Maurice Maeterlinck

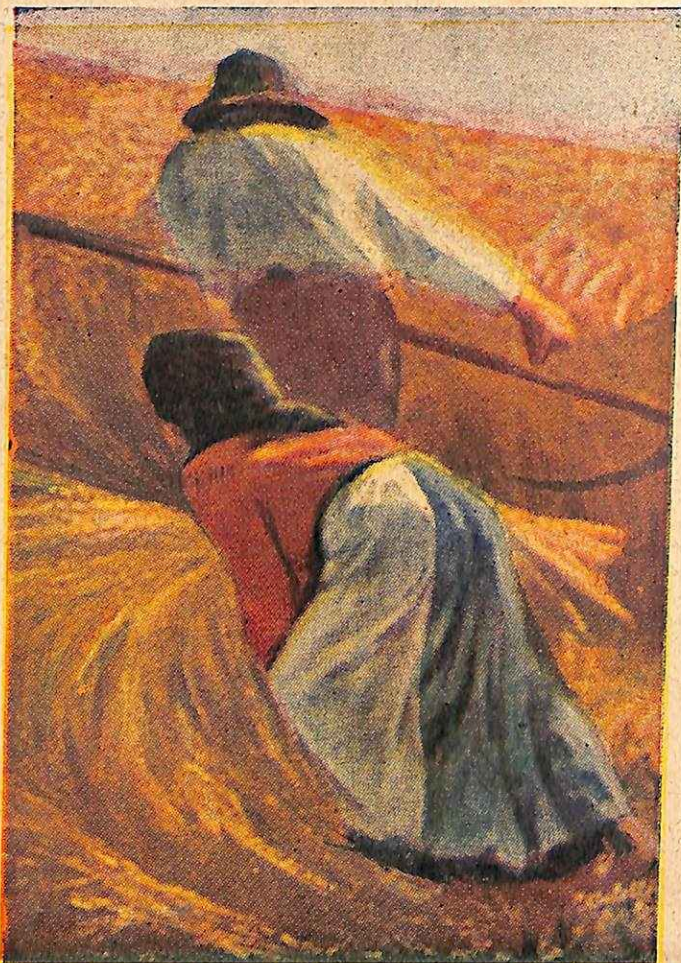
Σφάξαν τρεῖς παιδοῦλες μὴ φορά
—ὦ! τῆς ζωῆς τὸ παραμῦθι!—
γιὰ νὰ δοῦν τι κρύβανε βαθειὰ
μέσα τῆς καρδιᾶς τ' ἀνήλια βύθη...

...Τῆς πρώτης μέσα ἔκρυβε ἡ καρδιά
τῆς εὐτυχίας τὴ γλύκα τὴν αἰώνια
κι' ὅπου τὸ αἶμα χύθηκε παντοῦ
σφουρίζαν τρεῖς φεῖδια, τρεῖς χρόνια...

Τῆς ἄλλης μέσα ἔκρυβε ἡ καρδιά
τὴν ἄσπρη καλωσύνη σὰν τὰ χιόνια
κι' ὅπου τὸ αἶμα χύθηκε παντοῦ
βελάζαν τρεῖς ἀρνάκια, τρεῖς χρόνια....

Καὶ τῆς στεργῆς βαθειὰ ἔκρυβε ἡ
τῆς δυστυχίας τὴ νύχτα τὴν αἰώνια
κι' ὅπου τὸ αἶμα χύθηκε παντοῦ
φτερουγίζαν οἱ ἀγγέλοι, τρεῖς χρόνια.....

(Serres chaudes) Μετάφρ. ΠΕΤΡΟΥ ΚΙΣΣΟΥ

E. Richter: Θερισμός

ΑΠΟ ΤΑ "ΤΡΟΠΑΙΑ", ΤΟΥ ΙΩΣΙΑ - ΜΑΡΙΑ ΝΤΕ ΕΡΕΝΤΙΑ

FLORIDUM MARE

Ἐξέλιος στὸν πολύχρωμο κάμπο εἶναι ὁ θερισμός,
ποὺ ὡς κύματα ὁ δροσάνεμος κυλάει καὶ νανουρίζει
κι' ὁ βωλοκόπος, πλαῖ, μακρὰ στὸν οὐρανό, θυμίζει
πλοῖο ποὺ σαλεύει, ὑψώνοντας μαῦρο κατάρτι ἐμπρός.

Στὸ ἡλιοβασίλεμα ὁ ὠκεανός, κάτω ἀπὸ μὲ, ἐρυθρός,
μενεξεδένιος, ῥόδιτος, γαλαζοπρασινίζει,
ἢ ἄσπρος μὲ ἀφρούς, ποὺ φεύγοντας ἡ θάλασσα σκορπίζει,
πλαταίνει, ὡς καταπράσινος κι' ἀτέλειωτος ἀγρός.

Καὶ οἱ γλάροι εἶσι τοῦ πέλαγου τὸ ἀνέβασμα ἀκλονθώντας
καὶ εἰς φουσκοθαλασσὰ χροσὴ ἀπὸ γοῦρμα στάχνα δομώντας,
πληθὺς πετούσαν κι' ἔβγαζαν σκουσμάκια ἀπὸ χαρά.

Ἐνῶ γλυκεῖα αὖρα ἀπὸ τὴ γῆ φυσώντας μελωμένη,
σκορποῦσε, ὅδε τὰ ἐτράβαγεν ἡ μέθη ἡ φτερωμένη,
στὴ λουλουνδένια θάλασσα πεταλουνδιῶν φτερά.

Μετάφρ. ΑΝΑΣΤ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

HECTOR BERLIOZ

Η ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΤΟΥ "ΦΑΟΥΣΤ",

ἤρχισα τὴ σύνθεση τοῦ Φάουστ σ' ἓνα ταξίδι πούκανα στὴν Αὐστρία, στὴν Οὐγγαρία, στὴ Βοημία καὶ στὴ Σιλεσία, ἂν κι' εἶχα πολλὸν καιρὸ ποὺ λιθάνιζα τὸ σχέδιο. Ἀμα ἀποφάσισα νὰ κάμω ἀρχὴ βρήθηκα ἀναγκασμένος νὰ γράψω μόνος μου ὅλους σχεδὸν τοὺς στίχους. Τὰ κομμάτια τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως τοῦ Φάουστ τοῦ Γκαίτε ἀπὸ τὸν Γεράρδο ντὲ Νερβάλ, πούχα τονίσει πρὸ εἰκοσι ἐτῶν, καὶ ποὺ σκεπτόμουνα νὰ τὰ δάλω στὴν καινούργια μου συμφωνία, ἀφοῦ προηγουμένως τὰ ρετούσα λιγάκι, καὶ δυὸ-τρεῖς σκηνὲς γραμμένες μὲ τὴν ὁδηγία μου ἀπὸ τὸν Pandonnière, πρὶν ξεκινήσω ἀπ' τὸ Παρίσι, δὲν ἀποτελοῦσαν οὔτε τὸ ἓνα ἔκτο τοῦ ἔργου.

Δοκίμασα λοιπὸν νὰ γράψω τοὺς ἀπαραίτητους στίχους. Ἀρχισα μὲ τὴν ἐπὶ κλησὶ τοῦ Φάουστ στὴ λύση. Δὲν προσπάθησα οὔτε νὰ μεταφράσω οὔτε νὰ μιμηθῶ τὸ ἀριστοῦργημα, ἀλλὰ νὰ ἐμπνευσθῶ ἀπλῶς καὶ νὰ βγάλω ἀπ' αὐτὸ ὅ,τι μουσικὸ περιεῖχε.

Ἀμα ἀρχισα, ἔφτιανα τοὺς στίχους ποὺ μοῦ λείπανε, ὅταν μοῦ ἐρχόντουσαν οἱ μουσικὲς ἰδέες, καὶ συνέθετα τὴ συμφωνία μου μὲ μιὰ εὐκολία ποὺ σπανίως παρετήρησα σ' ἄλλα ἔργα μου. Ἐγραφα ὅταν καὶ ὅπου μπορούσα, στὴν ἄμαξα, στὸ σιδηρόδρομο, στὸ ἀτμόπλοιο, σὲ πόλεις ἀκόμα, παρ' ὅλες τὲς φροντίδες ποὺ μοῦ ἐπέβαλλαν τὰ κονσέρτα ποῦδινα.

Στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔργου μου ὁ ἥρωας μου βρίσκεται στὴν Οὐγγαρία καὶ παρτηρεῖ τὸν Οὐγγαρέζικο στρατὸ ποὺ διαβλίνει μέσῃ ἀπ' τὴν πεδιάδα. Ἐνῶς γερμανὸς κριτικὸς ἠὲρ πὼς ἦταν πολὺ παρᾶξενο ποὺ βάνω τὸ Φάουστ νὰ ταξιδεύει ἐκεῖ. Δὲν βλέπω τὸν λόγο γιὰ νὰ μὴν πᾶει ἐκεῖ, ὅπως θὰ μπορούσε νὰ πᾶει ὅπουδῆποτε ἄλλου, ἂν ἡ συμφωνία μου εἶχε νὰ κερδίσει τίποτα ἀπ' αὐτό. Δὲν ἐδοκίμασα ν' ἀκολουθήσω

τὸ σχέδιο τοῦ Γκαίτε ἓνα πρόσωπο ἐξ ἄλλου σὰν τὸν Φάουστ μπορεῖ νὰ κάνει τὰ περιεργότερα ταξείδια χωρὶς νὰ ἐπεται πὼς τὸ ἔργο δὲν εἶν' ἀληθοφανές. Ἄλλοι πάλι γερμανοὶ κριτικοὶ μὲ κατηγοροῦσαν δριμύτατα γιὰ τὲς μεταβολὲς πούκανα στὴν ὑπόθεση τοῦ Φάουστ τοῦ Γκαίτε (σὰν νὰ μὴν ὑπῆρχαν ἄλλοι Φάουστ ἀπ' τοῦ Γκαίτε, καὶ σὰν νὰ ἦταν δυνατόν νὰ μελοποιηθεῖ ὅλο αὐτὸ τὸ ἔργο χωρὶς νὰ μεταβληθεῖ) κι' ἐγὼ εἶχα τὴν ἀνοησία νὰ τοὺς ἀπαντήσω στὸν πρόλογο τῆς Καταδίκης τοῦ Φάουστ. Συλλογίστηκα συχνὰ γιὰ ποῖο λόγο οἱ ἴδιοι κριτικοὶ δὲν μοῦ ἀπηύθυναν καμμιά κατηγορία γιὰ τὴ συμφωνία Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα, ποὺ ἐλάχιστα μοιάζει μετ' ἐνθ' ἀνάτη τραγωδία! Ἐπειδὴ βέβαια ὁ Σαίξπηρ δὲν ἦταν Γερμανός. Πατριωτισμός! Φετιχισμός! Στενοκεφαλιά!

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τὸ γράψα στοὺς Παρίσι, πάντοτε ὅμως τυχαῖα, στὸ σπίτι μου, στὸ καφενεῖο, στὸν κήπο τοῦ Κερμαϊκού, ὡς καὶ στὸ βουλευτάρειο τοῦ Ναοῦ, καθισμένος σὲ μιὰ πέτρα ποῦδεχγε τὰ χιλιόμετρα. Δὲν γύρευα τίς ἰδέες, τίς ἄφινες νὰ ἔρθουν μόνες τους, ἐκεῖ ἐρχόντουσαν χωρὶς σειρά. Ὅταν τέλει ὁ ὅλος τῆς συμφωνίας ἐτοιμάστηκε δόξα κληρῶν, τὴν ξαναδούλεψα, εἰσαῖξα τὰ διάφορα μέρη, τὰ παίρριζα, τὰ χύσα μαζύ, μ' ὅλον τὸ ζῆλο καὶ τὴν ὑπομονὴ ποὺ μπορῶ νὰ καταβάλω, καὶ ἀπτεποῦ μὴν νὰ χρειάζοταν. Νομίζω ὅτι τὸ λείψα ὅ,τι χρειαζόταν. Νομίζω ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ εἶν' ἓνα ἀπ' τὰ καλύτερα μου αὐτὴ φαίνεται πὼς εἶναι ὡς τώρα ἡ γνώμη τοῦ κοινοῦ.

Δὲν ἔφτανε ὅμως νὰ γράψω τὴ συμφωνία, ἔπρεπε ν' ἐκτελεσθεῖ καὶ τότε ἀρχισαν οἱ δυσκολίες καὶ τὰ βάσανα μου. Ἡ ἀντιγραφή τῶν κομματιῶν τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ τραγουδιοῦ μοῦ κόστιζε ἓνα τεράστιο ποσό. Ὅστερα οἱ πολὺς ἐπὶ ἀνταλήψεις πούκαναν οἱ ἐκτελεσταὶ κι' ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ—χιλὶ ἐξακόσια φράγκα—ποὺ ἀναγκάστηκα νὰ πληρώσω γιὰ τὴν ἐνοικίαση τῆς Ὀπερᾶ Κομίκ, τῆς μόνης αἰθούσης ποὺ ἦταν τότε στὴ διάθεσή μου, μ' ἐμπᾶσαν σὲ μιὰ ἐπιχείρηση ποὺ δὲ μπορούσε νὰ μὴ

μὲ καταστρέψει. Ἐγὼ ἐπέμενα διαρκῶς, κάνοντας τὴν ἐξῆς σκέψη, ποὺ ὁ καθένας θάκανε στὴ θέση μου: «Ὅταν ἐξέτελεσα γιὰ πρώτη φορὰ τὸν Ρωμαῖο καὶ Ἰουλιέττα, στὸ Κονσερβατοῦρ, ἡ ὑποστήριξη τοῦ κοινοῦ ἦταν τόση, ὥστε ἀναγκασθήκαμε νὰ τυπώσουμε εἰσιτήρια διαδρομῶν, γιὰ ὅσους ἦρθαν ὅταν δὲν ὑπῆρχε πιά κάθισμα» καὶ παρ' ὅλα τὰ τεράστια ἐξόδα τῆς ἐκτελέσεως, μὴ μείνει κάποιο κέρδος. Ἀπὸ τότε τὸ ὄνομά μου ἔγινε γνωστότερο, ὁ ἀντίκτοπος μάλιστα τῆς ἐπιτυχίας μου στὸ ἐξωτερικὸ τοῦδινε μιὰ αὐθεντία ποὺ δὲν εἶχε πρὶν ἡ ὑπόθεση τοῦ Φάουστ εἶναι τόσο περίφημη ὅσο καὶ τοῦ Ρωμαῖου, καὶ γενικῶς ὑπῆρχε ἡ γνώμη πὼς μοῦ ἦταν συμπαθὲς καὶ τὴν ἐπραγματεύθηκα καλὰ. Ὅλα λοιπὸν προμηγνύουν πὼς ἡ περιέργεια τοῦ κοινοῦ γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, πῶς καὶ πῶς ἐκτεταμένο, πῶς ποικίλο ἀπ' τὸ προηγούμενο, θάταν μεγάλη, καὶ πὼς τὰ ἐξόδα τοῦλάχιστον ποὺ ἔκανα θὰ βγαίνανε...». Ἀθάθος! Ἀπ' τὸν καιρὸ τῆς πρεμιέρας τοῦ Ρωμαῖου καὶ τῆς Ἰουλιέττας εἶχαν περάσει χρόνια, κι' ἐν τῷ μεταξύ ἡ ἀδιαφορία τοῦ Παρισίου κοινοῦ γιὰ ὅ,τι ἀφορᾶ τὲς τέχνες καὶ τὴ φιλολογία εἶχε κάμει τεράστιες προόδους. Γιὰ μουσικὰ ἰδίως ἔργα δὲν εἶχε τόσον ἐνδιαφέρον, ὥστε νὰ κλεισταῖ κανεὶς ἡμέρα (δὲ μπορούσε νὰ δώσω κονσέρτο βράδυ) στὸ θέατρο τῆς Ὀπερᾶ Κομίκ, ποὺ ἐξ ἄλλου δὲν συχνάζεται ἀπὸ τὸν καθὼς πρέπει κόσμος. Ἦταν στὰ τέλη Νοεμβρίου 1846, χιόνιζε, ὁ καιρὸς ἦταν χάλια δὲν εἶχα καμμιά διάσημη ἀοιδὸ γιὰ νὰ τραγουδήσῃ τὴ Μαργαρίτα ὅσο γιὰ τὸν Ρογῆρο ποὺ τραγουδοῦσε τὸν Φάουστ καὶ τὸν Ἑρμᾶν Λεδὸν ποὺχε ἀναλάβει τὸ ρόλο τοῦ Μεφιστοφελούς, τοὺς ἀκούγανε κάθε βράδυ στὸ ἴδιο θέατρο καὶ δὲν εἶχαν μεγάλη φήμη. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ δώσω δυὸ φορές τὸν Φάουστ μὲ αἰθούσα μισοαδειανή. Ὁ καλὸς κόσμος τοῦ Παρισίου, ἐκεῖνος ποὺ πᾶει στὰ κονσέρτα, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴ μουσική, ἔμεινε ἥσυχος σπῆτι του, ἀδιαφορώντας γιὰ τὴ συμφωνία.

μαζί με τὰ μικρά παιδιά ένα σκυλί, για νὰ τὰ ὁδηγεῖ στὸν ἄλλον κόσμο.

Οἱ Ἰνδοὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς βάζουν στὸν τάφο τοῦ νεκροῦ ὄχι μόνο τὸ τόξο καὶ τὰ βέλη του, ἀλλὰ καὶ τὰ πέδιλά του κι' ἐπὶ πλέον ὅ,τι χρειάζεται για νὰ τὰ μπαλώσει ὅταν λυώσουν ἀπὸ τὸ κυνήγι.

Οἱ Ἀλτέκοι τοῦ Μεξικοῦ στολίζουν ἄλλοτε τὸ λαιμὸ τοῦ νεκροῦ μ' ἕνα περιλαίμιο μὲ ἀγκάθια για νὰ μὴ μποροῦν οἱ διάφοροι κακοποιοὶ νὰ τὸν πνίξουν.

Οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας ἀποφεύγουν νὰ προφέρουν τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ, ἀπὸ φόβο μήπως τὸ πνεῦμα του τοὺς ἀκούσει κι' ἔρθει, νομίζοντας πῶς τὸ φωνάζουν· ὅταν εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ ποῦν τ' ὄνομά του, τὸ λέν ψιθυριστά. Ποτὲ δὲ θάβουν τὸ κεφάλι μαζὺ μὲ τὸ σῶμα, γιατί τὸ χρησιμοποιοῦν για νὰ πίνουν πρὸς τιμὴν τοῦ νεκροῦ. Συμβαίνει πολλὲς φορές ἕνας ἄγριος νὰ πουλήσει τὸ κεφάλι τῆς μητέρας του για μιὰ ποῦχτα καπνὸ. Ὅταν πεθάνει ἕνα παιδί τὸ φυλᾷ σ' ἕνα σακκούλι. Ὅταν ὕστερα πεθάνει ἄλλο, ἀνοίγουν τὸ σακκούλι καὶ φυλᾷ καὶ τ' ἄλλο. Τὰ σακκούλια αὐτὰ τὰ τοποθετοῦν μέσ' στὸ σπίτι, στὸ πατάρι.

Ἄν πεθάνει μιὰ γρηῃ τὴν βγάνουν ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι καί, σέρνοντάς την ἀπ' τὰ πόδια, τὴν ρίχνουν σ' ἕνα λάκκο, ἐκτὸς ἂν τὴν τοποθετήσουν μεταξὺ δυὸ κλαριῶν καὶ τὴν ἀφίσουν χωρὶς νὰ ἐνδιαφερθοῦν ἄλλο γι' αὐτήν. Τὸς γέροντες τοὺς ἀφίσουν πάνου σὲ μιὰ στήλη ἀπὸ πέτρες ὡς πού νὰ σκπίσουν. Ὅταν ὁ σκελετὸς πέσει κομμάτια, μαζεῦουν τὰ κόκκαλα καὶ τὰ ρίχνουν σὲ μιὰ τρύπα. Ἄν ὁ νεκρὸς εἶν' ἕνας νέος ἢ ἕνας γενηαῖος πολεμιστῆς, περιφημὸς για τὰ κατορθώματά του, τὸν καθίζουν μὲ σταυρωμένα πόδια σ' ἕνα ὕψωμα, μὲ τὸ πρόσωπο γυρισμένο κατὰ τὸν ἥλιο, μὲ τὰ χέρια τετωμένα καὶ τὸ κεφάλι στηριγμένο μ' ἕνα ξύλο· ράβουν ὅλα τὰ ἀνοίγματα τοῦ σώματος, βγάζουν τὰ μαλλιά, ἀφαιροῦν τὸ λίπος, τὸ ἀνακατώνουν μὲ κόκκινη μπογιά, καὶ μ' αὐτὸ ἀλείφουν τὸ σῶμα. Ἐπειτα ἀνάβουν φωτιά κάτω ἀπ' τὸ ὕψωμα καὶ διώχνουν τίς μυῖγες κάνοντας ἀέρα μὲ φτερά. Ἡ τελετὴ αὕτη διαρκεῖ δέκα ὀλόκληρες μέρες, κι' ὅσο βσταίνει δὲν ἐπιτρέπεται σὲ κανέναν, ἀπ' ὅσους λαμβάνουν μέρος, νὰ μιλήσει. Ἐπειτα κόβουν τὸ κεφάλι τοῦ νεκροῦ, κι' ὁ πλησιέστερος συγγενὴς φτιάχνει μ' αὐτὸ μιὰ «ἀναμνηστικὴ κοῦπα». Τὸ σῶμα, ποῦχει πιά μουμιποιηθῇ, θάβεται ἐπισήμως.

ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΣΑΝ

ΑΝΟΙΞΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἄν ξανάρχονται οἱ πρώτες ὥραϊες ἀνοιξιᾶτικες μέρες, σὰν ἡ γῆ ξυπνάει καὶ πρᾶσινίζει, σὰν τὸ θεομὸ ἄρωμα τοῦ ἀνέμου μᾶς χαϊδεύει, μπαίνει στὸ στήθος, φτάνει στὴν καρδιά, μᾶς ἔρχονται ἀσافرὲς ἐπιθυμίες ἀκαθόριστης εὐτυχίας, μᾶς ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία νὰ τρέξουμε, νὰ περπατήσουμε στὴν τύχη, νὰ βροῦμε περιπέτειες, νὰ χαροῦμε τὴν ἀνοιξή.

Τὸν περασμένο χρόνο ὁ χειμῶνας ἦταν πολὺ κρύος, κι' ἡ ἀνάγκη τῆς χαρᾶς εἶχε γίνει τὸν Μάη σὰν μέθη ποῦ μὴ κατέλαβε, σὰν μιὰ ὥθηση καινούργιων χυμῶν.

Συπνῶντας λοιπὸν τὸ πρωί, εἶδα μὲς ἀπ' τὸ παράθυρό μου, πίσω ἀπ' τὰ κοντινὰ σπίτια, τὸν γαλανὸ οὐρανὸ ἀναμμένο ἀπ' τὸν ἥλιο. Τὰ καναρίνια ξελαρυγγιάζονταν στὰ παράθυρα· τὰ δουλικὰ τραγουδοῦσαν σ' ὅλα τὰ πατάματα, ἕνας ζωηρὸς θόρυβος ἀνέβαινε ἀπ' τὸ δρόμο καὶ βγήκα εὐθυμὸς για νὰ πάω ὅπου μ' ἔβγανε ὁ δρόμος.

Ὁ κόσμος ποὺ συναντοῦσα μειδιούσε· μιὰ πνοὴ εὐτυχίας γέμιζε τὴν ζεστὴ ἀνοιξιᾶτικὴ ἀτμόσφαιρα. Σὰν ἕνα ἐρωτικὸ ἀεράκι νὰ φύσαγε πάνου ἀπ' τὴν πόλη· οἱ γυναῖκες ποὺ περνοῦσαν μὲ τὴν πρωινή τους φορεσιὰ εἶχαν στὰ μάτια τους σὰ μιὰ κρυφὴ τρυφερότητα καὶ στὸ βάδισμά τους μιὰ χάρη ποὺ κάνανε τὴν καρδιά μου νὰ χτυπάει δυνατώτερα. Χωρὶς νὰ ξέρω πῶς, ἔφθασα στὴν ὁχθὴ τοῦ Σηκουάνα. Κάτι βαπόρια ξεκινούσαν για τὸ Συρὲν καὶ ξαφνικὰ μοῦρθε ἡ ἐπιθυμία νὰ τρέξω μὲς στὰ δάση.

Ἡ γέφυρα τῆς *Μυίγας* ἦταν γεμάτη ἐπιβάτες, γιατί ἡ πρώτη λιακάδα σὲ τραβάει θέλεις δὲ θέλεις ἀπ' τὸ σπίτι σου, κι' ὅλος ὁ κόσμος πάει, ἔρχεται, μιλάει μὲ τὸν κοντινὸν του.

Ἐγὼ εἶχα πλάι μου ἕνα κορίτσι, μιὰ ἐργατριούλα καθὼς φαίνεται, μὲ τὰ μαλλιά πιασμένα στὸ πλάι, κάτω μαλλιά ποὺ μοιάζανε μὲ φωτεινὰ κύ-

ματα, ποὺ κατεβαίνανε ὡς τ' αὐτιά, ποὺ πέφτανε στὸ λαιμό, καὶ χορεύανε στὸν ἀνεμο.

Δὲν σήκωνα τὰ μάτια μου ἀπὸ πᾶν της. Ἐκεῖνη γύρισε τὸ κεφάλι της, κι' ὕστερα χαμήλωσε τὰ μάτια της ἀπὸ τομα, ἐνῶ ἕνα ἑλαφρὸ χαμόγελο ζωγραφιζότανε στὰ χεῖλη της.

Τὸ ἥσυχο ποτάμι πλάταινε. Θεομὴ γαλήνη ἔκαιγε τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ ψίθυρος ζωῆς γέμιζε τὸν ἀέρα. Ἡ κοντινὴ μου σήκωσε τὰ μάτια της, καὶ τὴ φορὰ αὕτη χαμογέλασε καθαρώτερα. Ἦταν χαριτωμένη καὶ μὲς στὴ ζωερὴ ματιά της εἶδα χίλια πράγματα, ἄγνωστα ὡς τότε σὲ μένα. Εἶδα ἄμετρα βάθη, εἶδα ὅλη τὴ γοητεία τῆς ἀγάπης, ὅλην τὴν ποίηση ποὺ δειροεύομασε, ὅλην τὴν εὐτυχία ποὺ ζητοῦμε. Κι' εἶχα τὴν τρολλὴ ἐπιθυμία ν' ἀνοίξω τὰ χέρια μου, νὰ τὴν πάω κάπου καὶ νὰ τῆς ψιθυρίσω κρυφὰ στ' αὐτὴ τὴ γλυκεῖα ἐρωτικὴ μουσικὴ. Ἦμουν αὖτοιμος νὰ τῆς μιλήσω, ὅταν κάποιος μ' ἄγγιξε στὸν ὄμο. Γύρισα κι' εἶδα ἕναν ἄνθρωπο, οὔτε νέο, οὔτε γέρο, ποὺ μὲ κύτταζε θλιμμένα.

«Θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ σᾶς μιλήσω, μοῦ εἶπε.

Ἐκαμα ἕνα μορφασμό, ποὺ τὸν παρατήρησε ἀσφαλῶς, γιατί προσέθεσε: «Πρόκειται για σπουδαῖο ζήτημα».

Σηκώθηκα καὶ τὸν ἀκολούθησα στὴν ἄκρὴ τοῦ βαποριοῦ. Νὰ τί μοῦ εἶπε:

«Κύριε, φυλαχτῆτε ἀπ' τὸν ἔρωτα! Καρδοκεῖ παντοῦ· σᾶς παραφυλάει σὲ κάθε γωνιά, ἄπλωσε ὅλα τὰ δίχτυα του, τρόχιζε ὅλα τὰ ὅπλα του, ετοίμασε ὅλες τίς πονηρίες του! Ἐτοιμάζεται νὰ σᾶς τσιμπήσει, κι' ὀφείλω νὰ σᾶς προειδοποιήσω, ὅπως προειδοποιοῦν στὴ Ρωσσία ἕνα διαβάτη πῶς παγώνει ἡ μύτη του».

Ἐμείνα ἐκπληκτὸς ἀκούγοντας τὸν παράξενο αὐτὸν ἄνθρωπο, καὶ παίρνοντας ἕνα σοβαρὸ ὕφος: «Ἐπιτέλους, κύριε, μοῦ φαίνεται πῶς ἀνακατωνόσαστε μὲ ὅ,τι δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει».

Ἐκαμε μιὰ ἀπότομὴ κίνηση κι'

ἀπήντησε: «ὦ! κύριε! ἂν δῶ ἕναν ἄνθρωπο νὰ κινδυνεύει νὰ πνιγεῖ σὲ μιὰ ἐπικίνδυνη θέση, πρέπει νὰ τὸν ἀφίσω νὰ πεθάνει; Νά, ἀκούστε τὴν ἱστορία μου καὶ θὰ καταλάβετε γιατί σᾶς μιλάω ἔτσι.

Μιὰ μέρα πέρσι, σὰν σήμερα, βλέπω ἀπ' τὸ γραφεῖο μου τὸν γαλανὸ οὐρανὸ καὶ τὰ χελιδόνια ποὺ πετοῦσαν, καὶ μοῦρθε ἡ ἐπιθυμία νὰ βγῶ ἔξω, νὰ τρέξω.

«Πῆρα ἄδεια κι' ἔτρεξα στὸ Σηκουάνα. Ἦταν ἕνας καιρὸς σὰν σήμερα· ἀνέβηκα στὴ *Μυίγα* για νὰ πάω στὸ Σαιν - Κλου.

«Ἄ! κύριε! Θάπρεπε ὁ προοιστάμενός μου νὰ μὴ μοῦ δώσει ἄδεια!

«Νέο αἷμα χύθηκε στὶς φλέβες μου, μὲ τὸν ἀνοιξιᾶτικὸν αὐτὸν ἥλιο. Ἀγαποῦσα ὅλα: τὸ πλοῖο, τὸ ποτάμι, τὰ δέντρα, τὰ σπίτια, τοὺς κοντινοὺς μου, ὅλα. Ἦθελα κάτι ν' ἀγκαλιάσω, ὅ,τι καὶ νᾶτανε: ἦταν ἡ ἀγάπη ποὺ ετοίμαζότανε.

«Ἐξαφνα, στὸ Τροκαντερό, ἕνα κορίτσι ἀνέβηκε, μ' ἕνα πακέτο στὸ χέρι, καὶ κάθησε ἀπέναντί μου.

«Ἦταν νόστιμη, νάι, κύριε· ἀλλὰ εἶναι περίεργο: οἱ γυναῖκες σᾶς φαίνονται πολὺ ὠραιότερες ὅταν εἶν' ὠραῖος καιρὸς, σὰν ἀρχίζει ἡ ἀνοιξή· ἔχουν μιὰ χάρη ποὺ σὲ ζαλίζει. Εἶναι σὰν τὸ κρασί μετὰ τὸ τυρί.

«Τὴν κύτταξα, καὶ μὲ κτύπαζε καὶ κείνη, ἀλλὰ κάθε τόσο, ὄχι διαρκῶς, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ δική σας. Ἐπὶ τέλους, ἀπ' τὸ πολὺ κύτταγμα, μᾶς φάνηκε πῶς γνωρίζομαστε ἀρκετὰ για νὰ πιάσουμε κουβέντα, καὶ τῆς μίλησα. Ἐκεῖνη ἀπάντησε. Ἦταν χαριτωμένη. Μὲ μάγεψε, ἀγαπητὴ μου κύριε.

«Στὸ Σαιν - Κλου κατέβηκε. Τὴν ἀκολούθησα. Εἶχε κάποια παραγγελία. Μόλις εἶχε ξεκινήσει, ὅταν ξαναφάνηκε τὸ πλοῖο. Περπατοῦσα κοντὰ της, κι' ἡ γλυκύτητα τοῦ ἀνέμου μᾶς ἔκανε ν' ἀναστενάσουμε τρυφερά.

— Ὁραία θάναί σὲ δάσος, τῆς εἶπα.

Μοῦ ἀπάντησε: — «ὦ! βέβαια!

— Ἄν κάναμε μιὰ βόλτα· θέλετε, δεσποινίς;

«Μοῦρριξε μιὰ γοήγορη ματιά, σὰ νᾶθελε νὰ ἰδεῖ τί ἄξιζα· κι' ἔπειτα, ἀφοῦ δίστασε μιὰ στιγμὴ, δέχτηκε στὸ τέλος. Τριγυρίζαμε λοιπὸν μαζὺ κάτω ἀπ' τὰ δέντρα. Τὰ χόρτα ψηλά, πυκνά, μὲ λαμπρὸ πράσινο χρῶμα, γυλιστερὰ, πλημμυρίζόντουσαν ἀπ' τὸν ἥλιο. Παντοῦ ἀκούγονταν τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν. Τότε ἡ φίλη μου ἀρχισε νὰ τρέχει καὶ νὰ πηδάει, μεθυμένη ἀπ' τὸν ἀνεμο καὶ τὰ ἀρώματα

τοῦ ἀγροῦ. Κι' ἐγὼ ἔτρεχα πίσω της καὶ πήδαγα σὰν αὐτήν. Εἶναι στιγμές, κύριε, ποὺ ἀποβλακώνεται κανεῖς!

«Ὑστερα τραγούδησε φωναχτὰ χίλια τραγούδια, ὅπερες, τὴ *Μυζέτ!* Τὴ *Μυζέτ!* Τί ποιητικὰ ποὺ μοῦ φαινόταν τότε! Ἐκλαψα σχεδόν. ὦ! αὐτὰ εἶναι ποὺ μοῦ πήραν τὸ κεφάλι· μὴν πάρετε ποτέ, πιστέψτε με, μιὰ γυναῖκα ποὺ τραγουδαῖ ἐπὶ τὴν ἐξοχή, ἰδίως ἂν τραγουδαῖ τὴ *Μυζέτ!*

«Σὲ λίγο κουράστηκε καὶ κάθισε σ' ἕνα πράσινο ψήλωμα. Ἐγὼ κάθισα στὰ πόδια της, καὶ τῆς ἔπιασα τὰ χέρια, τὰ χεράκια της τὰ τρυπημένα κοντὰ - κοντὰ ἀπ' τὴ βελόνα, καὶ συγκινήθηκα. «Ἐλεγα. «Νὰ τὰ σημάδια τῆς δουλειᾶς». ὦ! κύριε, ξέρετε τί σημαίνουν τὰ σημάδια τῆς δουλειᾶς; Σημαίνουν ὅλα τὰ κουτσομπολιὰ τῆς μοδιστρούλας, ὅλες τίς χυδαίότητες ποὺ λέγονται σιγά, τὸ πνεῦμα ποὺ λερώθηκε ἀπ' ὅλες τίς βρωμερὲς ἱστορίες ποὺ ἄκουσε, τὴν ἀγνόητα ποὺ χάθηκε, τὴ βλακεία τῆς φλυαρίας, τὴ φτώχεια τῆς καθημερινῆς συνήθειας, τὴ στενότητα τοῦ μυαλοῦ τῶν γυναικῶν τοῦ λαοῦ, ποὺ θρονιαζοῦνε σὲ κείνην ποῦχει στὰ δάχτυλά της τὰ σημάδια τῆς δουλειᾶς.

«Ὑστερα κυτταχτήκαμε πολλὴ ὥρα στὰ μάτια.

«ὦ! τὰ μάτια τῆς γυναίκας, τί δύναμη ποῦχουν! Πῶς συγκινοῦν, πῶς σε γεμίζουν, σὲ ἀποκοτῶν, σὲ κατακτοῦν. Πόσο βαθειὰ φαίνονται, γεμάτα ὑποσχέσεις!

«Ἦμουν αὖτελος πάντων ἐρωτευμένος, τρελλός. Θέλησα νὰ τὴν πάρω στὰ μου καὶ μοῦρριξε μιὰ ματιά, ἐνῶ συγκρόνως ἕνα μικρὸ χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη της, ἕνα ἀπὸ κείνα ποὺ τρελαίνουν. Ὑστερα πήδηξε στὴν προκυμᾶτα.

«Ὁρμησα νὰ τὴν ἀκολουθήσω, ἀλλὰ τότε ὁ γείτονάς μου μ' ἀρπάξε ἀπ' τὸ μανίκι. Τραβήχτηκε ἀπὸ τομα, αὐτὸς μ' ἔπιασε ἀπ' τὴν ρεδιγκότα μου, καὶ μὲ τραβοῦσε πίσω, λέγοντας: «Δὲ θὰ πᾶτε! δὲ θὰ πᾶτε!», τόσο δυνατὰ ποὺ ὅλοι μᾶς κύτταγαν.

«Ἐνα γέλιο ἀκούστηκε γύρω μας, κι' ἔμεινα ἀκίνητος, φουρτισμένος, χωρὶς νᾶχω τὸ θάρρος νὰ πῶ τίποτα, γιατί φοβόμουν τὸ σκάνδαλο. Τὸ πλοῖο ξεκίνησε. Ἡ μικρούλα μὲ κύτταγε περίλυπη ν' ἀπομακρύνουμαι, ἐνῶ ὁ συνομιλητῆς μου μοῦ ψιθύριζε τριβώντας τὰ χέρια του:

— Σᾶς ἔκαμα ἕνα μεγάλο καλὸ, βεβαιώθηκε.

Μετὰφραση ΣΤΑΘΗ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ

«Ἡ καρδιά μου χτυποῦσε δυνατά. «Τὴν εἶδα τὴν ἄλλη Κυριακή, καὶ τὴν παράλλη, κι' ὅλες τίς Κυριακές. Τὴν πήγα στὸ Μπουζιβάλ, στὸ Σαιν - Ζερμαίν, στὶς Μαῖζόν Λαφίτ, στὸ Πουασσύ, σ' ὅλα τὰ περὶχωρα ποὺ πηγαίνουν οἱ ἐρωτευμένοι.

«Κι' ἐκεῖνη ἔκανε πῶς εἶναι τρελλὰ ἐρωτευμένη μαζὺ μου.

«Στὸ τέλος ἔχασα τὰ μυαλά μου καὶ σὲ τρεῖς μῆνες τὴν πήρα.

«Τί τὰ θέλετε, κύριε, νὰ εἶσαι ὑπάλληλος, μόνος, δίχως οἰκογένεια, δίχως συμβουλές, νὰ λὲς πῶς ἡ ζωὴ θάταν γλυκεῖα μὲ μιὰ γυναῖκα. Καὶ νὰ τὴν παντρεύεσαι αὐτὴν τὴν γυναῖκα.

«Κι' ἐκεῖνη νὰ σὲ βροῖξῃ ἀπ' τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ, νὰ μὴν καταλαβαίνει τίποτα, νὰ φλυαρεῖ διαρκῶς, νὰ τραγουδαῖ φωναχτὰ τὴ *Μυζέτ* (ὦχ! ἡ *Μυζέτ*, τί λίμα!), νὰ τσακώνεται μὲ τὸν καρβουνιάρη, νὰ λέει στὴ θυρωρὸ ὅ,τι γίνεται στὸ σπίτι, νὰ διηγείται στὴ δούλα τοῦ γείτονα ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ ἀντρώγου, νὰ κακολογεῖ τὸν ἀντρα τῆς στὸ μπακάλη, καὶ νᾶχει τὸ κεφάλι της γεμάτο μὲ τόσο ἡλίθιες ἱστορίες, μὲ τόσες βλακώδεις ιδέες, μὲ τόσο χοντροειδεῖς γνώμες, μὲ τόσο παραξένες δεισιδαιμονίες, ποὺ νὰ κλαῖω ἀπ' τὸ κακό μου, κύριε, κάθε φορὰ ποὺ μιλάω μαζὺ της».

Σάπασε κουρασμένος, συγκινημένος. Τὸν κύτταγα καὶ τὸν λυπήθηκα τὸν κακομοῖρη, κι' ἤμουν ἑτοιμὸς νὰ τοῦ ἀπαντήσω κάτι, ὅταν τὸ βαπόρι σφύριξε. Εἴμαστε στὸ Σαιν - Κλου.

Ἡ μικρούλα ποὺ μὲ συγκίνησε σηκώθηκε για νὰ κατέβῃ. Πέρασε κοντὰ μου καὶ μοῦρριξε μιὰ ματιά, ἐνῶ συγκρόνως ἕνα μικρὸ χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλη της, ἕνα ἀπὸ κείνα ποὺ τρελαίνουν. Ὑστερα πήδηξε στὴν προκυμᾶτα.

«Ὁρμησα νὰ τὴν ἀκολουθήσω, ἀλλὰ τότε ὁ γείτονάς μου μ' ἀρπάξε ἀπ' τὸ μανίκι. Τραβήχτηκε ἀπὸ τομα, αὐτὸς μ' ἔπιασε ἀπ' τὴν ρεδιγκότα μου, καὶ μὲ τραβοῦσε πίσω, λέγοντας: «Δὲ θὰ πᾶτε! δὲ θὰ πᾶτε!», τόσο δυνατὰ ποὺ ὅλοι μᾶς κύτταγαν.

«Ἐνα γέλιο ἀκούστηκε γύρω μας, κι' ἔμεινα ἀκίνητος, φουρτισμένος, χωρὶς νᾶχω τὸ θάρρος νὰ πῶ τίποτα, γιατί φοβόμουν τὸ σκάνδαλο. Τὸ πλοῖο ξεκίνησε. Ἡ μικρούλα μὲ κύτταγε περίλυπη ν' ἀπομακρύνουμαι, ἐνῶ ὁ συνομιλητῆς μου μοῦ ψιθύριζε τριβώντας τὰ χέρια του:

— Σᾶς ἔκαμα ἕνα μεγάλο καλὸ, βεβαιώθηκε.

Μετὰφραση ΣΤΑΘΗ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΥ

Τὰ διδάκτρα τῶν φοιτητῶν

ΥΠΗΡΧΕ ἄλλοτε στὸ Πανεπιστήμιο μιὰ εὐεργετική διάταξη, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ φτωχοὶ φοιτητὰ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐγγράφονται δωρεάν ἐπὶ τῇ βάσει πιστοποιητικῆς ἀπορίας. Ἀντὶ ὅμως τὸ μέτρο τοῦτο δὲ ἐπεκαταθῇ περισσότερο, δεδομένου ὅτι τὰ ἔσοδα τοῦ Πανεπιστημίου αὐξάνονται κάθε χρόνον λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν φοιτητῶν, κατηγορήθη ἐντελῶς. Καὶ ἔτσι οἱ φιλοπρόδοι νέοι ποὺ διωκτοὶν τὴν μόρφωση καὶ θυσιάζουν τὰ πάντα μπρὸς σ' αὐτὴ ἐστερήθησαν ἐνὸς σπουδαιότατου ἐφοδίου γιὰ τὶς σπουδές των. Εἶναι κρίμα μέσα σ' αὐτὴ τὴν πληθώρα τῶν ἐπιστημόνων ποὺ ξεφουρνίζονται κάθε τόσο νὰ μένουν χωρὶς δίδαγμα οἱ ὀλίγοι ἀκριβῶς ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἐξυπηρετήσουν πραγματικά τὴν ἐπιστήμη. Ἄλλωστε οἱ οἰκονομίες ποὺ ἐπιτυγχάνονται δὲ φέρνουν τὸ ἀποτέλεσμα ποὺ θὰ περίμενε κανεὶς ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάργηση, γιατί τὸ ποσὸν εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντο. Ἀλλὰ καὶ τὸ προνόμιον τῆς δωρεᾶν ἐγγραφῆς τῶν ἀριστευόντων παραμένει κι' αὐτὸ μονάχα στὰ χαρτιά. Καὶ οἱ ἐλάχιστοι ἐκεῖνοι ποὺ κατορθώνουν νὰ ἀριστεύουν, περισσότερο μὲ τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν δουλοπρέπεια παρὰ μὲ τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν νοημοσύνη τους, κι' αὐτοὶ πληρώνουν τὰ ἴδια μὲ τοὺς ἄλλους. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο λοιπὸν δὲ βγαίνει ἕνας ἐπιστήμων τῆς προκοπῆς καὶ δὲ μπορεί νὰ λείψῃ ἡ ἡμιμάθεια. Ἡ σημερινὴ κυβερνήσις, ἡ ὁποία ὑπεσχέθη γιὰ τὴν ἐκπαίδευση τόσες μεταρρυθμίσεις, δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορήσῃ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ποτὲ τὸ κράτος δὲ ζημιώνεται ἀν' ἡμῶν μερικὲς διευκολύνσεις στοὺς ἀνθρώπους ποὺ αὐτοὶ θὰ τοὺς ἀποδώσουν τὴν ἐργασία τους καὶ τὸ ζῆλον τους. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν καταβολὴ τῶν διδάκτρων οἱ ἐνδεδειγμένως ἄποροι, ποὺ δεικνύουν ἀληθινὴ ἐπίδοσιν στὰ μαθήματά τους ἢ τοῦλάχιστο νὰ καταβάλλουν μόνο τὰ μισά. Μὲ τὴν ἐφαρμογὴ ἐνὸς τέτοιου μέτρου ἡ Σὺγκλητος θὰ δείξῃ πὼς ἐνδιαφέρεται ἀληθινὰ γιὰ τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν τοῦ λαοῦ καὶ θὰ διαλύσῃ τὴν ἐπικρατοῦσα σήμερα γνώμη ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον εἶναι ἀποκλειστικὸ προνόμιον τῶν πλουσίων.

Ἐνα νομοθέτημα ποὺ μᾶς χρειάζεται

ΚΟΝΤΑ στὰ ἄλλα ὅμως τὸ παιδί εἶναι ἀνάγκη νὰ προστατευθῇ καὶ κατὰ τῆς πατρικῆς αὐθαιρεσίας, τῆς ὁποίας ἔχουμε ἀρκετὰ παραδείγματα. Ἀποῦ ὑπάρχουν καὶ σήμερα στὸν τόπο μας πατέρες, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὰ τέκνα ὡς ἰδιοκτησίαν τους ποὺ μπορούν νὰ τὴ διαθέσουν ὅπως θέλουν χωρὶς νὰ δώσουν λόγο σὲ κανένα, δὲ μὲναι ἄλλος τρόπος προστασίας τῶν δυστυχισμένων αὐτῶν πλάσμάτων παρὰ εἰδικὰ νομοθετήματα συντεταγμένα μὲ κάθε προσοχὴ καὶ αὐστηρότητα. Ἡ τυραννία τοῦ πατέρα στὸ σπῖτι του, ἰδίως στὶς ἐπαρχίες ὅπου διαφυεῖται μὲ ὅλην τὴν ἰσχύ ὁ νόμος τοῦ ἐθνικοῦ, εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅσο τὴ φανταζόμεθα. Τὸ παιδί αἰσθάνεται νὰ τοῦ περιορίζεται ἡ ἐλευθερία καὶ νὰ τοῦ ἀποκλείεται κάθε αὐτοβουλία ποὺ θὰ τοῦδινε τὴν χαρὰ τῆς ἱκανοποίησως. Ἀπόλυτος ρυθμιστὴς τῶν πράξεων του παραμένει ὁ πατέρας, κυρίαρχος ἀδυσώπητος καὶ δεσπότης ἀμείλικτος. Πολλὲς φορές ἡ αὐστηρότητα αὐτὴ δὲν περιορίζεται στὸ μάλωμα καὶ στὸ ξυλοκόπημα, ἀλλὰ προχωρεῖ σὲ βαθμὸ

ἐπικίνδυνον. Τὰ φτωχὰ παιδιά ποὺ εἶχαν τὴν ἀτυχία νὰ ἔχουν σκληροὺς γεννήτορες μεγαλώνουν ἔτσι μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀπειλῆς καὶ καταπίεσως καὶ γίνονται μὲ τὸν καιρὸ δουλοπρεπεῖς, καὶ ὑποκριτὰ τοῦ χειροτέρου εἶδους. Δὲ μπορεί νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀπ' αὐτὰ τίποτε τὸ ἀνδρικό καὶ γενναῖο, γιατί τὰ ἔχει καταστρέψει ἀπὸ μικρὰ ἡ ραγιαδωσύνη. Σ' ἄλλες χώρες ὅμως αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι ἄγνωστα τώρα, γιατί ἔχουν προληφθῇ μὲ τὴν αὐστηρὴ ἐφαρμογὴ εἰδικῶν διατάξεων τοῦ νόμου. Ἐκεῖ ὁ ρόλος τοῦ πατέρα ἔχει περιορισθῇ στὰ ἀπαραίτητα καθήκοντά του καὶ τὸ παιδί ἀφήνεται νὰ ζῇ καὶ νὰ κινήθῃ ἐλεύθερα. Ἀλλὰ στὸν τόπο μας οἱ παλῆς συνήθειες ἔχουν ριζωθῇ τόσο βαθειά, ποὺ ἡ ἐπέμβαση στὰ οἰκογενειακά ζητήματα τοῦ ἄλλου θεωρεῖται αὐθαίρετη καὶ στυγνὰ τιμωρεῖται. Τὸ κράτος ὅμως δὲν πρέπει νὰ μὲν ἀδιάφορο, μὲ τὰ τελευταῖα μάλιστα σχετικὰ κρούσματα, ἀλλὰ ἔχει τὴν υποχρέωση νὰ προστατεύσῃ τὸ παιδί κατὰ τοῦ χειροτέρου ἐχθροῦ του, ποὺ εἶναι σ' αὐτὲς τὶς ὀλίγες ἔστω περιπτώσεις ὁ πατέρας.

Τὰ λουτρά στὰ σχολεῖα

ΕΝΑ ἀπὸ τὰ μέτρα τῆς νέας ὑγιεινῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ λουτροῦ στὰ σχολεῖα. Οἱ μαθηταὶ στὸ ἔξῃ θὰ υποχρεώνονται νὰ λουῶνται ταχτικά καὶ δὲν θὰ τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ παρουσιάζονται ἀκάθαρτοι στὰ μαθήματά τους, ὅπως γίνονταν ὡς τώρα μὲ τοὺς περισσότερους. Ὅλοι μας ξέρουμε, ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ πράγματα ποὺ ἀπεχθάνεται ἰδιαίτερος ὁ νεοῦ ἄνθρωπος εἶναι καὶ τὸ νερό. Τὸ ἀφθονο αὐτὸ προϊόν τῆς φύσεως, ποὺ σ' ἄλλες χώρες ἀποτελεῖ εὐλογία καὶ χαρὰ τῶν ἀνθρώπων, ἐδῶ σ' ἡμᾶς, ἰδίως στὶς ἐπαρχίες, εἶναι ἕνα ἀχρησιμοποίητο ἀγαθόν. Τὰ χωριάτοπouλα μονάχα ὅταν κατατάσσονται στὸ στρατιωτικὸ μαθαίνουν τί σημαίνει λουτρό. Μιλοῦμε βέβαια γιὰ τοὺς κατοίκους ὁρισμένων ὁρεινῶν περιφερειῶν, ποὺ εἶναι κι' οἱ περισσότεροι, κι' ὄχι γιὰ τοὺς νησιώτες ποὺ δὲν ὑπάρχει γι' αὐτοὺς πῶς εὐχάριστη τέφρη ἀπὸ τὸ κολύμπι. Καὶ μόνο τὸ κράτος εἶναι καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσιν ἐκεῖνο ποὺ θὰ συνήθισῃ τὸ λαὸν μας νὰ μὴ βλέπῃ μὲ δύσπιστο μάτι τὸ νερό καὶ νὰ μάθῃ νὰ τὸ πλησιάζῃ ὥσπου σιγὰ-σιγὰ νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς αὐτό. Γι' αὐτὸ λοιπὸν μὲ εὐχαρίστησιν μας ἀκούσαμε τὴν εἰσαγωγὴ τῶν ὑποχρεωτικῶν λουτρῶν στὰ σχολεῖα, ποὺ θὰ δώσουν κάποια τόνωση στὸν ὁργανισμό τῶν παιδιῶν καὶ θὰ τ' ἀποσπάσουν κάπως ἀπὸ τὴν ὀχληρὴ ἀπασχόλησιν τῶν μαθημάτων. Νὰ εὐχρηθῶμε τώρα νὰ ἀρχίσουν νὰ γίνονται καὶ λουτρά γιὰ τὸ λαὸν μὲ φτηνὰς τιμὰς, λίγα στὴν ἀρχή, περισσότερα ἔπειτα, αὐτὸ θάταν παραπολὺ γιὰ τὸν τόπο μας.

Ἡ Βουλγαρικὴ φιλολογία

ΕΝΑ Βουλγαρικὸ περιοδικὸν ἐδημοσίευσε τελευταῖα μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ ἱστοριογράφου Βασίλει Πούντεφ μὲ τὸν τίτλον «Ἑλληνοβουλγαρικοὶ φιλολογικοὶ παραλληλισμοί», ὅπου ἐξετάζει μέχρι ποίου σημείου ἐπέδρασεν ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία στὴν ἀσχημάτιστη ἀκόμα βουλγαρικὴ. Ὁ διαπρεπὴς κριτικὸς δὲν διστάζει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ πνευματικὴ κίνησις τῆς Βουλγαρίας τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος ὀφείλεται στὴν ἐπιρροὴ τῆς βυζαντινῆς ἰδίως φιλολογίας. Τὰ ἔργα τῶν Βουλγάρων συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μοιάζουν μ' ἀντιγραφὰς ἑλλη-

νικῶν βιβλίων καὶ ἡ γλῶσσα τους ἔχει πλῆθος ἑλληνικῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων. Τόσο μεγάλῃ ἦταν ἡ ἑλληνικὴ ἐπίδρασις στὴ βουλγαρικὴ τέχνη, ὥστε οἱ Βούλγαροι λόγιοι ἔγραφαν τότε καὶ μιλοῦσαν σὰν Ἕλληνες. Ἀργότερα ὅμως, προσθέτει, ἄλλαξε ἡ κατάσταση καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐπιρροὴ ἐλαττώθηκε.

Τότε φανερώθηκαν μερικοὶ διδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι στὰ σχολεῖα τους δίδασκαν τὴν ἑλληνικὴ καὶ βουλγαρικὴ μὲ τὴν γλῶσσα. Μολταῦτα τὰ βιβλία ἦσαν συντεταγμένα κατὰ τὰ ἑλληνικὰ ὑποδείγματα καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἀφθονοῦσαν σὲ μεταφράσεις, οἱ ὁποῖες εἶχαν γίνῃ λαϊκώτατες. Ἀπ' τὰ σπουδαιότερα φιλολογικὰ μνημεῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶναι καὶ δυὸ ἔργα κάποιου Σωφρονίου, ἐπισκόπου Βράτσας, ὁ ὁποῖος ἐπαῖξε σπουδαῖο ρόλον στὴν πνευματικὴ κίνησις τοῦ ἔθνους του. Τὸ ἕνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι τὸ «Κυριακοδρομίου», μίμησις ἀπὸ ἔργο τοῦ Ἑλληνος συγγραφέως Νικηφόρου Θεοτόκη, καὶ τὸ ἄλλο εἶναι τὸ «Πολιτικὸν Θεάτρον», μεταφρασμένο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν. Τὰ δυὸ αὐτὰ βιβλία δεικνύουν ἀρκετὰ φανερά τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας στὴ βουλγαρικὴ ἀναγέννησιν ποὺ τότε μόλις εἶχε ἀρχίσῃ. Μὲ δυὸ λόγια ἡ μελέτη τοῦ Πούντεφ ἀποτελεῖ σπουδαῖα συμβολὴ στὰ βουλγαρικὰ γράμματα, γιατί εἶναι γραμμένη ἀπὸ ἕνα ἀμερόληπτο κριτικὸν ποὺ ἔχει ἐπιπλέον τὸ προσόν νὰ γνωρίζῃ τὴ νεώτερη ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Πατροπαράδοτα ἔθιμα

ΟΣΟ κι' ἂν νομίζουμε πὼς προχωροῦμε κι' ἐμεῖς στὸν πολιτισμὸν ἀκολουθώντας τοὺς ἄλλους λαοὺς, πάντα θάρρη καὶ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ ὅτι ἀπατάμεθα. Ποῖος θὰ ἐπίστευε ὅτι μπορούσιν σήμερα στὰ χρόνια μας νὰ γίνονται ἐκδικήσεις ἐξ ἀφορμῆς παλαιῶν οἰκογενειακῶν ἐχθροτήτων; Καὶ ὅμως δὲν ἔχουν ἀδικο ὅσοι δὲν ἐννοοῦν ἀκόμη νὰ φανοῦν αἰσιόδοξοι ὡς πρὸς τὴν πρόοδόν μας, κρίνοντας ἀπὸ τὴ σύγχρονη πραγματικότητά ποὺ δὲν ὑφίσταται σπουδαῖες μεταβολὲς ἐκπολιτιστικές. Ὑπάρχει σὲ πολλοὺς ἀκόμα καὶ τὸ ἄγριο καὶ ἀτίθασον ποὺ δὲν ὑποτάσσεται σὲ κανενὸς εἶδους περιορισμοῦ. Ἄλλωστε δὲν ἐσυνήθισαμε ἀκόμη νὰ βλέπουμε κάπως μακρότερα κι' αὐτὴ ἡ στενότης τῆς προοπτικῆς μας εἶναι τὸ κυριώτερον κίνητρο πολλῶν ἀσυμφιβάστων γιὰ τὸν αἰῶνα μας πράξεων. Νὰ συστήσουμε τώρα στοὺς μορφωμένους νὰ κάμουν σχετικὴ προπαγάνδα στὸν λαόν, τὸ θεωροῦμε περιττό. Πρέπει νὰ ἐμπνήσῃ μόνος του, νὰ προσαρμοσθῇ σιγὰ-σιγὰ πρὸς τὴν νέα τροπὴ τῶν καταστάσεων, χωρὶς σπασιμωδικὰς ἐνέργειες καὶ ἀνώτερες ἐπιταγὰς. Αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι τὸ καλύτερον ποὺ θὰ εἴχαμε νὰ εὐχρηθῶμε ἀποῦ ὅμως δὲν μπορεί νὰ γίνῃ ἄλλοιως, ὅς περιμένουμε μὲ τὸν καιρὸν κι' ἴσως τὸ μέλλον νὰ μὴ διαψεύσῃ τὶς ἐλπίδες μας.

Τὰ φορολογικὰ μέτρα

Ἡ ἐξέγερσις τῶν κατοίκων ὁρισμένων μερῶν μας κατὰ τῶν φορολογικῶν καταπίεσεων τοῦ κράτους εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μας δικαιολογημένη. Κανένας βέβαια δὲν ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ ἐπιδοκιμάσῃ παρόμοιες παρανομίες, ἀλλὰ δὲν μπορεί ἐξ ἄλλου νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὴν ἀλήθειαν. Οἱ ἀγρόται μας τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχουν πάθει ἐξάντλησιν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν πολλῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν των καὶ δὲν εἶναι σὲ θέσιν νὰ ἀνταποκριθῶν καὶ πρὸς τὶς βαρύνουσες φορολογικὰς ὑποχρεώσεις, οἱ ὁποῖες ἀντὶ νὰ περιορίζωνται ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν τὸ ἴδιον καταθλιπτικές, ἂν δὲν αὐξάνωνται περισσότερο. Δὲ χρειάζεται καὶ πολὺ μεγάλη σοφία νὰ καταλάβῃ κανεὶς ὅτι ἕνας λαὸς περνούσας ὅπως ὁ δικὸς μας ἀδυνατεῖ νὰ φανῇ συνεπὴς πρὸς τὶς οἰκονομικὰς φάσεις τῆς ζωῆς του. Κι' ὅταν ἀντὶ τῶν ἀναμενόμενων μέτρων κοινωνικῆς προνοίας βλέπει νὰ τοῦ παρουσιάζωνται οἱ ἐσπράντες ποτερες μὲ παλαιὰ καὶ νέα ἐντάλματα, δικαιολογημένα ἔσγερται καὶ παρεκτρέπεται σὲ ἐνέργειες ποὺ πρῶτοι ἐμεῖς ἀποδοκιμάζουμε καὶ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ἀπο-

φευχθοῦν μὲ μερικὲς λίγο φρονιμώτερες σκέψεις. Ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ δώσῃ περισσότερη προσοχὴ στὸ λεπτό αὐτὸ ζήτημα καὶ νὰ μὴ παρέλθῃ αὐτὴ ἡ ἴδια ἀφορμὴ σὲ ἐξεγέρσεις ποὺ παριστοῦν τὸ λαὸν μας σὰ μιὰ ἀναρχομένη μάζα. Ἐπίσης οἱ διάφοροι ὑπάλληλοι πρέπει νὰ καταλάβουν ὅτι δὲν ὑπηρετοῦν σὲ τυραννικὰ καθεστῶτα καὶ δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ μεταχειρίζωνται τρομοκρατικὰς μεθόδους στὴν εἰσπράσιν τῶν καθυστερουμένων φόρων, ποὺ μπορούν ἐπιτέλους νὰ τοὺς περιμένουν λίγον περισσότερον καιρὸν.

Ἡ «Καλυδὼν»

ΚΑΙ πάλι ἀνακινεῖται τὸ ζήτημα τῆς «Καλυδῶνος» μὲ τὴν ὁποία διεξάγεται ἡ συγκοινωνία τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος. Τὸ ὑπουργεῖο προτίθεται νὰ λάβῃ δραστηριώτερα μέτρα. Εἶναι καιρὸς. Ἡ ἐντύπωσις τῶν ξένων ἀπὸ τὴν κατάστασιν αὐτὴ τῆς συγκοινωνίας μας δὲν εἶναι καθόλου κολακευτικὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν γνωρίζουμε κατὰ πόσον τὰ μέτρα, ποὺ πρόκειται νὰ ληφθοῦν, θὰ ληφθοῦν πραγματικῶς καὶ κατὰ πόσον ἡ «Καλυδὼν» θὰ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ ἄλλο πλοῖο. Γνωρίζουμε μόνο πὼς τὸ ζήτημα δὲν ἀνακινεῖται γιὰ πρώτη φορά. Ὁ μακαρίτης ὁ Τρικούπης εἶχε ἐξαναστεῖ γιὰ τὴν κατάστασιν. Ἀπὸ τότε ὅμως ἔως τώρα δὲν ἔγινε τίποτα. Τὸ ζήτημα πρέπει νὰ ἐξεταστῇ πολὺ σοβαρά, γιατί ἡ ἀθλιότης τῆς συγκοινωνίας περιόρισε σημαντικὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὑγιεινὴ μας κατάσταση

ΠΟΛΥ ἀξέπαινος ἡ ἀπόφασιν τοῦ νέου ὑπουργοῦ τῆς ὑγιεινῆς γιὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ ὑγιεινοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας. Εὐχόμεθα ἡ δράσις τοῦ νέου ὑπουργοῦ νὰ μὴ περιορισθῇ στοὺς λόγους. Εἶναι πολὺ λυπηρὰ ἀλήθεια πὼς ἔως τώρα καμμιὰ πραγματικὴ φροντίς δὲν ἐλήφθη γιὰ τὴν ὑγιεινὴν τῆς χώρας. Ἀν καὶ ἡ Ἑλλὰς εἶναι τὸ εὐρωπαϊκὸν κράτος ποὺ ἀριθμεῖ, παρ' ὅλον τὸν μικρὸν του πληθυσμόν, τοὺς περισσότερους λεπρούς, δὲν ἔχομεν λεπροκομείον ἀνθρώπων. Ἀκόμη καὶ ἡ περίφημος Σπιναλόγκα δὲν εἶναι ἔργον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Κανένα σοβαρὸν μέτρον δὲν ἐλήφθη διὰ τὴν περιστολὴν τῆς ἐλονοσίας, ἡ ὁποία μαστίζει κυριολεκτικῶς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ φηματιώσις καὶ αἱ ἀφροδισίαι νόσοι ἔχουν λάβῃ ἐπικινδύνους διαστάσεις. Σχέδια καταπολεμήσεως ὑπάρχουν, ἀρίστους ὑγιεινολόγους ἔχομεν, δύο πράγματα λείπουν: χρήματα καὶ καλὴ θέλησις. Γιὰ τὰ πρῶτα πρέπει νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια νὰ εὐρεθῶν — δὲν εἴμεθα ἄλλως τε καὶ τόσοι πτωχοὶ — διὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐλπίζομεν νὰ τὴν ἔχει ὁ νέος ὑπουργός. Πάντως δὲν πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ ἡ ἀμέλεια.

Μιὰ ἐξανόρθωσις

ΣΤΟ σημερινὸν μας φύλλον παρεστέρησε κατὰ λάθος ἕνα διήγημα τοῦ Χαντοφ χωρὶς νὰ λάβῃ γνώσιν σχετικῶς ἡ διεύθυνσις τῆς ὁποίας οἱ αἰσθητικὲς καὶ ἠθικὲς ἀντιλήψεις δὲν ἀνέχονται ὡς γνωστὸν τοιοῦτου εἶδους διηγήματα. Αὐτοῦμεθα γιὰ τὸ λάθος αὐτὸ καὶ σπεύδουμε νὰ τὸ ἐπανορθώσουμε ἐγκαίρως, βέβαιον ὅτι δὲν θὰ παρεξηγηθῶμε ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστας μας.

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωρῶν

ΤΟ ἐξωφύλλον μας εἶναι ἔργο τοῦ ζωγράφου Σέργιου Κούζματς, γνωστοῦ γιὰ τὶς περίφημες συνθέσεις του ποὺ βρίσκονται στὴν Παναθηναίαν τῆς Πετρούπολεως καὶ ποὺ θεωρεῖται ὡς ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους κολορίστας τῶν τελευταίων χρόνων.

ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

άντα τους έβλεπα μαζί στον περίπατο, που πήγαιναν άργα-άργα, χωρίς να μιλούν, σαν να τ'είχαν ειπή όλα, εκείνη ώριμη γυναίκα πιά-περασμένα τα σαράντα-κρατώντας όλη την παληά όμορφιά, που μόνο μια προσεχτική παρατήρηση μπορούσε να βρή τα πρώτα σημάδια της παρακμής, εκείνος ένα ψηλό, μελαχροινό άγόρι, με μαύρα περίεργα μάτια, φιλήδονα χείλη, στρωμένα μαύρα μαλλιά, καμιά είκοσιπενταριά χρονών, που έδειχνε πιά μικρός. Δεν έμιλούσε σχεδόν ποτέ. Κανένα μονοσύλλαβο μονάχα, σε κάποια όμιλία της γυναίκας, πότε-πότε, σύντομη κι' εκείνη, κι' άόριστη, χωρίς να τον κυττάει και χωρίς να ταράσσει με καμιά χειρονομία τη γαλήνη της σιλουέτας της. Τα πόδια τους μονάχα έσυγχρονίζονταν στον βηματισμό, κι' ήταν το μόνο έξωτερικό σημάδι κάποιας βαθύτερης ψυχικής έπαφής.

Όσοι δεν τους έγνώριζαν, τους έλεγαν μάνα και γιού, μα δεν ήταν. Είχε ένα γιού, άληθινα, μα ήταν μακρινά, ένα παλληκάρι κι' εκείνο, μεγάλο, όμορφος νέος κι' εκείνος που θύμιζε την μητέρα του, καλοφτιαγμένος και γερός, όπως φαινόταν στις φωτογραφίες που γέμιζαν το σαλόνι της.

Έξοψε μοναχή της, σ' ένα δικό της κόσμο, πρόσχαρη, καλόκαρδη, πονετικά, μα και παράξενη πολλές φορές, σ' ένα σπίτι βαλμένο με το δικό της γούστο. Πλούσια περσικά χαλιά, με άλλεργα χρώματα το στόλιζαν παντού, κάτω, στα ντιβάνια, στον τοίχο, άλλα πολύτιμα «μπιμπελό», διαλεγμένα ένα-ένα με το δικό της γούστο, έδιναν τη σφραγίδα της παντού, και τα βιβλία της έδειχναν την άνησυχη ψυχή της. Βιβλία καλοδεμένα που παράστεκαν από παντού το μεγάλο σαλόνι όπου περνούσε τις περισσότερες ώρες της τριγυρισμένη από λουλούδια.

Στο τραπέζι της, που λαμποκοπούσαν τ' άσημικά και τα κρύσταλλα, ήταν μια χαρά να καθίσει κανείς, όχι για το φαγητό, που πολλές φορές έτοιμάζε μόνη της, μα για τον τρόπο που ήξερε να περιποιηθώ, και την άνυπόκριτη ευχαρίστηση που έβλεπε κανείς στο πρόσωπό της. Κάποια μέρα είδα για πρώτη φορά εκείνον. Είχα βρεθεί πε-

ραστικός, μ' αντί όπως άλλη φορά να με κρατήσει πρόσχαρη, κι' όπως έτρεξε στο κουδούνισμα της θύρας, ένοιωθα κάποια στενοχώρια να χλωμαίνει την εγκαρδιότητα της φιλικής άτμόσφαιρας του σπιτιού, κι' έβιάστηκα να φύγω. Όχι, όμως, τόσο γρήγορα όσο θα έπρεπε, γιατί κουδούνισε και πάλι η θύρα, και πρόβαλε οικείος εκείνος. Γνωριστήκαμε με μιάν άμοιβαία άνεξήγητη δυσάρεσκεια, κι' έφυγα χωρίς να με κρατήσουν.

Ύστερα από καιρό πολύ ξαναπήγα πάλι. Στους τοίχους το παιδί δεν ήταν μόνο. Κι' άλλα πορτραίτα του έκράταγαν παρέα. Έκείνος. Παστέλ, φωτογραφίες, μεγεθύνσεις. Ψηλά σε κάποιο βράχο, ξαπλωμένος στην άμμουδιά, μέσα από κάτι σχοίνα, δόλορθος σε μια γκλίτσα άκουμπισμένος, με τα περίεργα τα μαύρα του τα μάτια, τα φιλήδονα χείλη, τα στρωμένα μαύρα μαλλιά, ξανεμισμένα στον άνεμο. Με δέχτηκε με την συνιτισμένη εγκαρδιότητα, με την ίδια φιλική εγκατάλειψη σαν και πρώτα, όμως με κάποια άνησυχία και άνομολόγητη ντροπή στο μάτι. Τα πορτραίτα. Με κράτησε να φάγω. Προφανώς δεν τον περίμενε. Μα ήταν ανάμεσά μας. Η άόρατη παρουσία του έβάραινε πιά πολύ τον βαρύ, καλοκαιριάτικο άέρα του σαλονιού, κι' ένοιωθα άπάνω στα χείλη της κάποιαν όμολογία και κάποια δικαιολογία που δεν τολμούσε να κυλήσει. Σαν άτακτο, περίεργο παιδί, ξεπρόβαλλε θαρρείς το κεφαλάκι του πάνω από μια κουρτίνα, ανάμεσα από τα γέλια κι' από τις αδιάφορες κουβέντες.

Στο τέλος όπως έφευγα, συναντηθήκανε τα μάτια μας άπάνω στο ίδιο πορτραίτο, και μου είπε, σαν μιάν άπάντηση έτοιμασμένη από ώρα, σε μιάν έρώτηση που δεν είχε διατυπωθή:

— Ναί! Είναι ο Άλκης! Ο κύριος που σου είχα συστήσει μια μέρα. Είναι ένα πολύ καλό και παράξενο παιδί, που ενδιαφέρομαι πολύ γι' αυτό, και μου κάνει, το καίμενο, πολύ συχνά παρέα!

Μια μέρα, ξαναβρέθηκα στο σπίτι της, τυχαίως. Φθινόπωρο πιά μελαγχολικό, και στο μακρό σαλόνι, που δεν είχε άκόμω ζεστάνει η φωτιά, ένοιωθε κανείς τα πρώτα ρίγη μιας διαπεραστικής ύγρασίας. Μα δεν ήταν

τα ρίγη εκείνα που την έκαναν κάθε τόσο ν' ανατριχιάζει και να λερώσει το τραπεζομάνηλο, σεβρίζοντας το τσάι:

— Είμαι λιγάκι κουρασμένη σήμερα και άκεφη. Έκανες καλά που ήρθες, γιατί άλλοιώς θα ήμουν μόνη. Κι' ύστερα από δυό στιγμές:

— ... Ο Άλκης είναι άρρωστος! Είχε άνάγκη να μιλήσει, και χωρίς να τής άπαντήσω άρχισε, όσο μπορούσε πειό έλεύθερα, να μου μιλά.

— Είναι ένα παράξενο παιδί! Κλειστό. Μα πολύ ενδιαφέρον!... Γνωριστήκαμε τυχαίως, κάποτε, σε κάποιο σπίτι, και μου είχε κάνει έντύπωση που δεν μιλούσε... Μα ύστερα κατάλαβα γιατί! Ήταν πολύ δυστυχισμένο από παιδί!... Κανένας δεν τ' άγαπούσε στο σπίτι του... Η μητέρα του πέθανε σαν ήταν μικρός, ο πατέρας του είναι ένας άνθρωπος ψυχρός, που δεν τον καταλαβαίνει!... Φαντάσου, που ούτε χρήματα δεν του δίνει!...

Η τελευταία αυτή φράση μου χτύπησε άσχημα' μα εκείνη συνέχισε:

— ... Πέρασε τού κόσμου τις άσχημες άρρώστειες... Και τώρα είναι πάλι άρρωστος!...

Η άναπόλησις εκείνου την έκανε να ξεχνά τον ξένο κι' άφηνε το πρόσωπό της να δείχνει όλες τις μεταπτώσεις που προκαλούσε το πάθος. Δεν είχα από την πρώτη στιγμή καμιά άμφιβολία για τις σχέσεις τους, μα τώρα το έβλεπα ολοκάθαρα. Ήταν μπροστά μου η γυναίκα που άγαπούσε με όλη την θέρμη της ώριμότητας, και έβλεπα μέσα στα μάτια της καθρεφτισμένη την παράξενη εκείνη μορφή, άντρια κι' άποχρυστική μαζί. Μα έβλεπα και κάτι άλλο. Δυό γυναίκες, μέσα σ' εκείνην την γυναίκα. Τη μάνα και την έρωμένη. Η φωνή της, σαν έλεγε για «το δυστυχισμένο παιδί», για την ψυχρότητα του πατέρα του, για τις άρρώστειες του, έπερνε όλη την άγνη τρυφερότητα μιας μητέρας, της μητέρας που ήταν κι' εκείνη, κι' ήταν το παιδί της μακρινά, κι' ίσως άρρώσταινε κι' εκείνο, χωρίς κανείς να είναι κοντά του.

Και στην άγάπη της για κείνον, ήταν κρυμμένες, συνυφασμένες σφιχτά ή μια με την άλλη, μια ένστικτη άγάπη μητέρας, και η άγάπη μιας γυναίκας που θέλει άκόμα ν' απολαύσει την ζωή!

Γ. ΑΝΝΙΝΟΣ

ΜΑΝΑ ΜΟΥ!!!

ΔΙΗΓΗΜΑ

Έχω από το φτωχικό του ο γέρο-Σταμάτης, καθισμένος σ' ένα πάγκο, έχει ξαπλώσει τα ξυλιασμένα πόδια του από τους ρευματισμούς σ' ένα σκαμνί πουνε μπρός του. Άφου έσαξε την κατάσπρη φουστανέλλα του, ίσανε το συλάχι του, άρχισε να συλλογιέται κοιτώντας την πιστόλα του, την πιστόλα με την άσημένια λαβή και με τα πολλά πετράδια που τη φύλαγε σαν τα μάτια του.

Τα δυό μικρά σημάδια πουσαν στην άκρη της πήραν την προσοχή μιας γουιάς πουταν στο κατώφλι της πόρτας και δεν έσήκωνε τα μάτια της, αν και κάτι μωρουδέλια κλαίγαν από κάτω της τραβώντας τη μαύρη ρόμπα της. Μέσα στο φτωχικό μια νέα καθισμένη στον άργαλειό της όλο τράβαγε και έδιωχνε τ' άδράχτι, και σε κάθε φορά μεγάλωνοντας το άσπρο πανί με την κόκκινη ρίγα, που θάκανε τις φουστανέλλες του γέρο-Σταμάτη, και σαν θα τ'όβαφε με τη μπογιά του πραγματευτή ή κυράτσα Θεodώρα, ή γουιά θάκανε τις ρόμπες της.

Ο κύρ-Σταμάτης, ο καλός άνθρωπος που στα νειάτα του είχε δράσει, το πρωτοπαλληκάρο του καπετάν Μητρου, είχε στο φτωχικό του παρ' όλη τη φτώχεια του τη γυναίκα του καπετάνιου του κυράτσα Θεodώρα, που μόλα τα έζηντα της χρόνια και μόλη την άρχοντιά της έκανε πολλές δουλειές του σπιτιού.

Να πως έτυχε νάναι κεί μέσα.

Κάποια φορά στον καιρό που άγωνιζόσαντε οι πατεράδες μας για τη λευτεριά, όπως πολλοί άλλοι έτσι κι' ο άκουστός καπετάνιος Μητρός με το Σταμάτη, με το γιού του τον Κώστα που θάταν τότε ένα καλό παλληκάρι, και με τα παλληκάρια του, τάβαλε μένα Τουρκο Άγά σε κάτι βουνά της Γορτυνίας. Ο Μητρός και οι δικοί του ήσαν πίσω σ' ένα βράχο, ενώ οι Τουρκοί ήσαν στον κάμπο. Στην άρχή σκοτώθηκαν πολλοί Τουρκοί.

Μα όμως ήσαν πολλοί σκότωσε, σκότωσε ο Μητρός ενώ από τους δισκότωσε ο Μητρός άνω από τους δισκότους δεν έπαθε τίποτα κανείς. Για δυστυχία τους όμως σε λίγο τους τέλειωσαν οι σφαίρες και το μαροῦτι. Γι' αυτό κρίναν καλό να στείλουν τον

Κώστα με άλλα παλληκάρια σένα κοντινό χωριό, πουταν ο Κολοκοτρώνης με τους ρέστους, να τους δώσουν και ως το βράδυ θάχαν γυρίσει. Αυτό όμως το κατάλαβαν οι Τουρκοί, τους περικύκλωσαν, κι' έπιασαν τον Κώστα με τάλλα παλληκάρια. Τους άλλους τους σκότωσαν και τον Κώστα τον πήραν για να τους δείξει τα μονοπάτια. Σε λίγο τ'όμαθε ο Μητρός και σαν τρελλός για την αϊχμαλωσία του γιου του βγάξει το γιαταγάνι του και μόλωσε τους άντρες του πέφτει στους Τουρκοίς. Σκότωσε, σκότωσε αλλά και τους σκότωσαν, όπου σκοτώθηκαν όλοι και πλήγωσαν κι' άυτόν. Στον τόπο της καταστροφής σαν σάπασε το ντουφεκίδι, ο μόνος από τα παλληκάρια, ο Σταμάτης πούχε σωθεί, άφου σηκώθηκε άρχισε να φροντίζει τον καπετάνιο του. Άυτός όμως ήταν βαρειά βαρεμένος. Σε λίγο ξεψύχησε, όταν βγάζοντας την πιστόλα του με την άσημένια λαβή και με τα πολλά πετράδια την έδωσε στο Σταμάτη λέγοντας:

— Πάρτη! και σαν βοής το παιδί μου, δός του τη, και πές του: να πολεμά πάντα τα σκυλιά. Καί, Σταμάτης, πρόσχε τη Θεodώρα... και ξεψύχησε.

Ο Σταμάτης πήρε την κυράτσα Θεodώρα, πάντρεψε την θυγατέρα του τη Μαρία και ζούσαν πιά στο φτωχικό του, ενώ ο άντρας της ο Πέτρος, Θεός σχωρέστονε, λέγοντας: «Πάρτη, Σταμάτη, κι' αν βοής το παιδί μου δός του την και πές του να πολεμά τα σκυλιά. Πρόσχε τη Θεodώρα».

Κι' έτσι ο γέρος, που στα νειάτα του είχε δράσει, ξαπλωμένος κύτταγε την πιστόλα του, την πιστόλα του καπετάνιου του, κι' η κυράτσα Θεodώρα κύτταζε τ' άρχια γράμματα τάντρός «Μ. Κ».

Κείνη την ώρα άκριβώς που θάχαν άποφάσει, πέρα στο δρόμο άκούστηκαν κάτι περπατησιές. Τα ρυθμικά και κομμένα περπατήματα έπληνσαν τους γέροντες από τη συλλογή για να δώσουν μια ματιά σε κείνον που ερχόταν τέτοια ώρα. Ήταν ένας άνδρας λεβέντοιας, ίσαμε 35-40 χρονών ψηλός, με της, ίσαμε 35-40 χρονών ψηλός, με φουστανέλλες και με το φέσι του ριζμένο από τη μια μεριά για να βαστά τον ήλιο, ιδρωμένος ώστε να φαίνεται πως ερχεται από δρόμο. Σε λίγο ο βαβυλλάρης πέραγε από το σπίτι του

Σταμάτη. Λέγοντας ένα «γειά σας» πήρε την πρόσκληση του Σταμάτη «ναρθή στο φτωχικό του, να πιή μια φορά, και να ξεκουραστή». Μετά από λίγο ο νέος καθόταν σ' ένα σκαμνί, και άφου ήπια δυό τρεις γουλιές άρχισε να κυττά με περιέργεια την πιστόλα.

— Σε βλέπω, παλληκάρι, είπε πρώτος ο Σταμάτης, να κυττάς την πιστόλα μου, είναι πραγματικά καλή, για δες έdω έχει λαβή άσημένια και dω πετράδια.

— Ναί, μπάρμπα, τη βλέπω, είναι καλή

Ξεροκατάπιε ο γέρος και ξανακύταγε την πιστόλα. Ο νέος, σαν να πεθύμησε φαίνεται την πιστόλα, ξανάπε:

— Δεν μου λές, μπάρμπα, πουλάς την πιστόλα; Σ'ν γέρασες, τί σου χρειάζεται.

— Τί λές, παλληκάρι, γ'ώ την έχω σαν τα μάτια μου. Όσο φτωχός κι' αν είναι, μάθε, ο γέρο Σταμάτης, την πιστόλα δεν την πουλάει. Νάξερεις... Κι' εκύλησαν δυό δάκρυα από τα μάτια του, ενώ η γρηά έμπαινε μέσα, κι' άφου σήκωσε τη μακρινά ρόμπα της, σκούπισε τα μάτια της. Ο νέος παραξενεμένος από τη συγκίνηση αυτή των γέροντων ξανάπιε λίγο κρασί. Ο γερο-Σταμάτης σά να μετάνιωσκε για το άπότομο φέρισμο στο νέο θέλησε να του έξηγηθή.

— Αυτή που λές, δεν την πουλώ, γιατί δεν είναι δική μου. Μου την έδωκε ο καπετάνιος μου λίγες στιγμές πριν πεθάνει, ο μακαρίτης ο Μητρός, Θεός σχωρέστονε, λέγοντας: «Πάρτη, Σταμάτη, κι' αν βοής το παιδί μου δός του την και πές του να πολεμά τα σκυλιά. Πρόσχε τη Θεodώρα».

Κι' εγώ να έdω φιλοξενάω την κυράτσα, είπε δείχνοντας την κυράτσα Θεodώρα που από τα μάτια της τρέχαν βούτσες τα δάκρυα. Το παιδί... είπε κουνώντας το κεφάλι, άφου έπεσε στους Τουρκοίς.

Ο νέος ξανάπιε d,τι είχε στο ποτήρι από το κρασί. Δε μπορούσε να βλέπη το πιστό πρωτοπαλληκάρο του πατέρα του, το Σταμάτη, και τη μάνα του, το αίμα του, να κλαίν σαν δυό μωρά παιδιά.

— Μάνα μου! μανούλα μου γλυκαία! είπε ο νέος πέφτοντας στην άγκαλιά της μητέρας του, της κυράτσας Θεodώρας.

Πόργος, Ιούλιος 1929

ΧΑΡ. ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ

σους, κυνηγώντας και εμποδίζοντάς τους να ενωθούν με τον Ουέλλικτων.

Την άρχηγία του καταδιωκτικού αυτού στρατεύματος αναθέτει στο στρατάρχη Γκρουσύ. «Ο Γκρουσύ: Καλός, ανυπόκριτος, χρηστός, θεικός, άρχηγός ίππικού δοκιμασμένος άλλ' ένας άρχηγός ίππικού και τίποτε πάρα πάνω. Δεν είναι θερμός, όρμητικός, ήγέτης, πού παρασύρει σε θυελλώδη έπέλαση το ίππικό, σαν τον Μυρά, δεν είναι στρατηλάτης, σαν τον Σαιν-Συρ και τον Μπερτιέ, δεν είναι ήρωας σαν τον Νεύ. Δεν στολίζει τα στήθια του κανέναν πολεμικό θώρακα, δεν περιβάλλει τη πορφή του κανέναν θρύλος, δεν του δίνει δόξα και θέση καμιά εξαιρετική ιδιότης ανάμεσα στον ήρωικό κόσμο της ναπολεοντείου εποποιίας: Μόνο το δυστύχημά του, μόνον ή κακοτυχία τον έκαναν διάσημο. Είκοσι χρόνια πολέμησε σ' όλες τις μάχες, από την Ισπανία έως τη Ρωσία, από τις Κάτω Χώρες έως την Ιταλία, σιγά άνέβηκε τις βαθμίδες έως το στραταρχικό αξίωμα, όχι ανάξια, αλλά χωρίς και να κάνει κανένα ιδιαίτερο κατόρθωμα.

Οί σφαίρες των Αυστριακών, ό ήλιος της Αιγύπτου, τα έγχειρίδια των Αράβων, το κρύο της Ρωσίας, έλευθερώσαν το δρόμο άπ' τους προκατόχους, από τον Δεσαίξ στο Μαρέγκο, τον Κλεμπερ στο Κάιρο, άπ' τον Λάν στο Βάγκραμ. Το δρόμο προς το ανώτατο αξίωμα δεν τον έκυριεύσε, αλλά του άνοίχτηκε ή διάβαση από τις σφαίρες πολέμων είκοσι ετών.

Ότι στο πρόσωπο του Γκρουσύ δεν είχε έναν ήρωα, ούτε ένα στρατηλάτη, αλλά μόνον ένα θειτικό, πιστό, χρηστό και γνωστικό άνθρωπο, το ήξερε καλά ό Ναπολέων. Αλλά οί μισοί άπ' τους στρατάρχες του ήσαν κάτ' άπ' τη γή, οί άλλοι έμειναν δυσχερούμενοι στα κτήματά τους, κουρασμένοι από τις άτελείωτες έκστρατείες και στρατοπεδευσεις.

Έτσι είναι υποχωρούμενος ν' αναθέσει σ' ένα κοινόν άνθρωπο μιά αποφασιστική και κρίσιμη πράξη.

Στις 17 Ιουνίου, στις 11 το πρωί, μιά μέρα ύστερα άπ' τη νίκη του Λιγνύ, μιά μέρα πριν άπ' το Βατερλώ, δίνει ό Ναπολέων για πρώτη φορά στο στρατάρχη Γκρουσύ μιά άνεξάρτητη διοίκηση. Για μιά στιγμή, για μιά μέρα, βγαίνει ό μέτριος Γκρουσύ άπ' τη στρατιωτική ίεραρχία για να μη στην παγκόσμια ιστορία. Μόνο για μιά στιγμή, αλλά τί στιγμή! Οί διαταγές του Ναπολέοντος είναι σαφείς. Ένώ ό ίδιος θα όρμηση επάνω στους Άγγλους, ό Γκρουσύ πρέπει να καταδιώξει με το ένα τρίτο του στρατού τους Πρώσους. Φαινομενικά ή έντολή είναι άπλή, ήγη και άπαραγνώριστη, αλλά συγχρόνως εύκαμπτη και δίκοπη σά όμοφα. Διότι σύγχρονα με την καταδίωξη έχει ό Γκρουσύ διαταγή να μείνη σε άδιάκοπη επικοινωνία με το κύριο στράτευμα.

Διστακτικά αναλαμβάνει ό στρατάρχης την έντολή. Δεν είναι συνηθισμένος να ένεργή με αυτοβουλία, ή χωρίς πρωτοβουλία συνέσεις του αισθάνεται ασφάλεια παρ' ό μόνον όταν το μεγαλοπρὸς βλέμμα του αυτοκράτορος την όδηγει στην πράξη. Επίσης αισθάνεται στις πλάτες του τη δυσρέσκεια των στρατηγών του, ίσως ακόμη, ίσως μάλιστα και το σκοτεινό πτερούγισμα της εικαζμένης. Μόνον ή έγγύτης του κεντρικού στρατοπέδου τον καθησυχάζει: τρεις ώρες ταχείας πορείας χωρίζουν το

στράτό του από τον αυτοκρατορικό. Με θάλαδα βροχή άποχωρεί ό Γκρουσύ. Σιγά προχωρούν οί στρατιώτες του στο λασπωμένο έδαφος, πίσω από τους Πρώσους, ή προς τη διεύθυνση τουλάχιστον όπου υποθέτουν ότι είναι ό Μπλϋχερ και οί δικοί του.

Η νύχτα στο Καγιού

Βρέχει άτέλειωτα. Σά βρεγμένο κοπάδι πλησιάζουν στο σκοτάδι τα συντάγματα του Ναπολέοντος. Κάθε άνδρας με μιά όκ'ά λάσπη στα πόδια. Πουθενά καταφύγιο, ούτε σπίτι, ούτε στέγη. Τα άχυρα πολύ βρεγμένα για να ξαπλώθι κανείς επάνω. — Έτσι μαζεύονται κάθε δέκα ή δώδεκα στρατιώτες και κοιμούνται όρθιοι, πλάτη με πλάτη, στη ραγδαία βροχή. Κι' ό αυτοκράτορας δεν αναπαύεται. Μιά πυρετώδης νευρικήτης τον ταράσσει, επειδή οί άναγωνοίσεις δεν επέτρευν λόγω του καιρού. Οί κατασχοποι άναφέρουν τις πιο άλληλοσυγκρουόμενες πληροφορίες. Ακόμη δεν ξέρει αν ό Ουέλλικτων δέχεται τη μάχη, κι' άπ' τον Γκρουσύ λείπει κάθε είδηση για τους Πρώσους. Κι' έτσι διατρέχει ό ίδιος —άδιάφορος προς τους κατακρινόμενους της βροχής — μιά ώρα μετά τα μεσάνυχτα τις προφυλακές σε άπόσταση κανονιάς από τους άγγλικούς καταυλισμούς, πού φαίνονται σά μικρά καπνισμένα φώτα στην όμίχλη, και καταστρώνει την επίθεσι.

Με το χάραμα της ήμέρας γυρίζει στη μικρή καλύβα Καγιού, στο φτωχικό του στρατηγείο, όπου βρίσκει τις πρώτες άναφορές του Γκρουσύ. Αβέβαιες είδησεις για την ύποχώρηση των Πρώσων, πάντως όμως ή καθησυχαστική ύπόσχεση να τους παρακολουθήσει. Σιγά πιάνει ή βροχή. Ανυπόμονος κάνει βόλτες ό αυτοκράτωρ στο δωμάτιό του και κυττάζει τον κύρινο όρίζοντα, μήπως επί τέλους άποκαλυφθί ή μακρινή άποψις και με αυτήν διευκρινισθί ή κατάστασις.

Είναι πέντε το πρωί — ή βροχή έπαυσε — αποφασίζεται και δίδεται ή διαταγή, εις τας έννεα να είναι όλη ή στρατιά έτοιμη για τη μάχη. Οί άγγελιοφόροι καλπάζουν προς όλες τις διευθύνσεις. Σε λίγο ήχούν τα ταμπούρα προσκλητήριου. Μόλις τώρα πέφτει ό Ναπολέων στο στρατιωτικό του κρεβάτι να κοιμηθί δυό ώρες.

Το πρωί του Βατερλώ

Έννάτη πρωινή. Αλλά τα στρατεύματα δεν συναθροίστηκαν ακόμη όλα. Το έδαφος πού έχει μαλακώσει από την τριήμερη βροχή δυσχεραίνει κάθε κίνηση, και έτοιμη για τη μάχη. Οί άγγελιοφόροι καλπάζουν προς όλες τις διευθύνσεις. Σε λίγο ήχούν τα ταμπούρα προσκλητήριου. Μόλις τώρα πέφτει ό Ναπολέων στο στρατιωτικό του κρεβάτι να κοιμηθί δυό ώρες.

χιστράτηγο με τους χαρωπούς των τόνους, άλλ' όλους αυτούς τους ήχους κατακλύζει σαν κεραυνός ή εύηχος κραυγή του ένθουςιασμού πού κυλά πάνω από τα συντάγματα, βγαίνοντας από έβδμηνητα χιλιάδες λαούγγια στρατιωτών: Vive l'Empereur!

Καμιά παράταξη στα είκοσι ναπολεόντεια χρόνια δεν ήταν πειό μεγαλόπρεπη και πειό ένθουςιαστική άπ' αυτήν την τελευταία. Μόλις κατέπαυσαν οί ζητωκραυγές, στις ένδεκα —δυό ώρες άργότερα άπ' ό,τι προεβλέπετο, μοιραίες όλέθριες ώρες άργότερα — δόθηκε στους πυροβολητές ή διαταγή να κανονιοβολήσουν τους εύθυροχίτωνες στο λόφο. Κατόπιν προελαύνει ό Νεύ, «le brave des braves», με το πεζικό. Η κρίσιμη στιγμή του Ναπολέοντος άρχίζει. Αμέτοχτες φορές έχουν περιγράψει αυτή τη μάχη, αλλά δεν κουράζεται κανείς να διαβάξι τις συνταρακτικές μεταλλαγές και έναλλασσόμενες φάσεις της, πότε εισέχτην μεγαλειώδη άναπαράσταση του Βάλτερ Σκώτ, πότε εις την έπεισοδιακή περιγραφή του Στένταλ. Είναι μεγάλη και πολισχιδής, είτε την βλέπει κανείς από κοντά, είτε από μακριά, τόσο άπ'ό το λόφο του άρχιστρατήγου, όσο κι' από τη σέλλα του θωρακοφόρου. Είναι ένα δραματικό άριστούργημα αδιάκοπης έναλλαγής φόβου και έλπίδας, έναλλαγής πού τελειώνει με μιά εξαιρετική στιγμή καταστροφής, υπόδειγμα γνησίας τραγωδίας, διότι αυτό το πεπρωμένο ήταν και το πεπρωμένο της Ερώπης και το φαντασμαγορικό πυροτέχνημα ξεπεταγόταν για στερνή φορά ύπέρροχο σά ρουκέττα στους ουρανούς, πριν σβύσει για πάντα στη μεγαλειώδη του πτώση.

Από τις ένδεκα έως τη μία όρμουν τα γαλλικά συντάγματα στα ύψώματα, κυριεύουν χωριά και τοποθεσίες, διώχνονται από κει, και με νέα έφοδο τα ξανακυριεύουν. Δεκα χιλιάδες νεκροί σκεπάζουν κιόλας τους λασπωμένους και βρεμένους λόφους μ'α κανείς δεν επέτρεψε ακόμη τίποτε. Κι' οί δυό άντίπαλοι είναι εξαντλημένοι, κι' οί δυό ξέρουν ότι ή νίκη είναι για κείνον πού θα πάρη πρώτος ένίσχυση, ό Ουέλλικτων από τον Μπλϋχερ, ό Ναπολέων από τον Γκρουσύ. Αδιάκοπα πιάνει ό Ναπολέων με νευρικήτητα το τηλεσκόπιο, κι' όλο νέους άγγελιοφόρους ξαποστέλνει. Έάν φθάση έγκαιρα ό στρατάρχης του, θα φωτίση άλλη μιά φορά τη Γαλλία ό ήλιος του Αουστερλίτς.

Το σφάλμα του Γκρουσύ

Ό Γκρουσύ, κρατώντας άσυναίσθητα την τύχη του Ναπολέοντος στα χέρια του, ξεκίνησεν έν τω μεταξύ, σύμφωνα προς τη διαταγή, στις 17 Ιουνίου, το βράδυ, ακολουθώντας στην καθορισμένη διεύθυνση τους Πρώσους. Η βροχή έπαψε. Αμέριμνα σά σε ειρηνευμένη χώρα βαδίζουν οί λόχοι των νεοσυλλέκτων, πού για πρώτη φορά δοκίμασαν γδές την πυρίτιδα. Ακόμη δεν φαίνεται ό έχθρος, ούτε ίχνος ευρίσκεται από τη νικημένη Πρωσσική στρατιά.

Έξαφνα, εκεί πού ό στρατάρχης πέρνει γοργά το πρόγευμά του σ' ένα χωριό, σπιτο, τραντάζει έλαφρά το πάτωμα κάτω από τα πόδια τους. Ακούγονται με προσοχή. Πάλι και πάλι κυλάει ύπόκοφα και μισόσβυστα ό ήχος προς το μέρος τους, αυτό είναι κανονίες, πυροβολαρχίες πού πυροβολούν από μακριά, όχι όμως και

πολύ μακριά, το πολύ σε τρεις ώρες άπόσταση. Μερικοί άξιωματικοί ρίχνονται σαν τους εύθυροδέρμους καταγής για να καταλάβουν καθαρά τη διεύθυνση. Αδιάκοπα και ύπόκοφα άντηχεί το μακρυνό αυτό μπουμπουνητό. Είναι οί κανονιοβολισμοί του άγίου Ιωάννου, ή άρχή του Βατερλώ. Ό Γκρουσύ συγκαλεί συμβούλιο. Ό θερμός και πύρινος Ζεράρ, ό ύπαρχηγός του, προτείνει: «Il faut marcher au canon», να σπεύσουν προς το μέρος πού άρχισε ή φωτιά της μάχης!

Είναι για όλους άναμφισβήτητο, ότι ό αυτοκράτωρ συνάντησε τους Άγγλους και ότι άρχισε μιά βαρεία μάχη. Ό Γκρουσύ γίνεται άβέβαιος. Συνηθισμένος να ύπακούη, σκέπτεται το γραμμένο χαρτί, την αυτοκρατορική διαταγή να καταδιώξει τους Πρώσους στην ύποχώρησή τους. Ό Ζεράρ βλέποντας τους διαταγμούς του γίνεται δριμύτερος. «Marchez au canon!» — Σχεδόν, σαν διαταγή άκούγεται μπρος σε είκοσι άξιωματικούς και πολίτες, ή πρόταση αυτή του ύποδιοικητή και όχι σαν παράκληση. Αυτό δυσχεραίνει τον Γκρουσύ. Δηλώνει σκληρότερα, και άυστηρότερα ότι δεν του επιτρέπεται να παρεκκλίνη από το καθήκον του, πριν λάβη εναντία διαταγή από τον αυτοκράτορα.

Οί άξιωματικοί άπογοητεύονται και οί κανονίες θορυβούν μέσα σε δυσάρεστη σιωπή.

Τότε ό Ζεράρ προσπαθεί το τελευταίο του: παρακαλεί ίκετευτικά να του επιτρέψουν να σπεύση προς το πεδίο της μάχης τουλάχιστον με τη μεραρχία του και όλίγο ίππικό, και ύπόσχεται να γυρίση έγκαιρα. Ό Γκρουσύ σκέπτεται. Σκέπτεται για ένα λεπτό.

Παγκόσμια ιστορία σε μιά στιγμή

Ένα δευτερόλεπτο σκέπτεται ό Γκρουσύ, κι' αυτό το δευτερόλεπτο σχηματίζει το πεπρωμένο του, το του Ναπολέοντος και το του κόσμου.

Αυτό το δευτερόλεπτο στο χωριό σπιτο του Βάλχαϊμ κρίνει για όλόκληρο το δέκατο έννατο αιώνα, και κρίνεται από τα χείλια — άθανασία — ενός πολύ καλού, πολύ κοινού ανθρώπου, βρίσκεται στα χέρια πού τσαλακώνουν νευρικά με τα δάκτυλα τη μοιραία αυτοκρατορική διαταγή. Έάν μπορούσε τώρα να ξεθατή, ή Γκρουσύ, να γίνη τολμηρός, να παρακούση στη διαταγή από πίστη στον έαυτό του και στο όρατό σημείο, τότε ή Γαλλία θα είχε σωθεί. Αλλά ό κατώτερος άνθρωπος ύπακούει πάντα στις διαταγές πού έχει, ποτέ στο κάλεσμα του πεπρωμένου.

Και ό Γκρουσύ άποκρούει την πρόταση. Όχι, θα ήτο ασύνετο να ξαναχωρισθί ένα τόσο μικρό σώμα. Η έντολή του είναι να καταδιώξει τους Πρώσους, τίποτε να καταδιώξη τους Πρώσους, τίποτε άλλο από αυτό. Και άρνείται να ένεργήση ενάντια προς τη διαταγή του αυτοκράτορος.

Οί άξιωματικοί σιωπούν δυσχερατισμένοι. Γίνεται σιωπή γύρω του και φεύγει χωρίς να μπορή ν' άνακληθί ό,τι δεν πιάουν πιά λόγια και πράξεις — ή άποφασιστική στιγμή. Ό Ουέλλικτων ένίησε.

(Το τέλος στο επόμενο)

Μετάφρ. ΕΛΛΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

WILLIAM MORRIS

Ο ΑΤΙΜΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Με πολλήν δραματικήν και περιγραφικήν δύναμιν με το ποίημα αυτό ό ποιητής μ'ς δίνει έν από τα πολλά επεισόδια εκδικήσεως όταν έπότης μ' αίμα τα σύνορα ή μεγάλη έχθρότης μεταξύ Άγγλων και Σκώτων πρό της τελικής ένώσεως των δυό χωρών. Τα επεισόδια αυτά ένεπνευσαν μεγάλους Άγγλους και Σκώτους ποιητάς να γράφουν άριστοεργήματα επί τη βάσει αυτών έργων και ό Σκώτος Walter Scott τα πρώτα ιστορικά μυθιστορηματά του, άριστοεργήματα εις το είδος των.

Τέσσαρες ξενυχτούσαμε — ό παπ'ς γονατισμένος προσεύχονταν για τον νεκρό — έγώ και ή μαρούλα του επάνω άπ' το κεφάλι του — ή έομη γυναικούλα του άμίλητη στα πόδια του — κι' εκείνος μαυρισμένος, μ' άγρια μάτια κι' άνοιχτά θαρρείς άκόμα ζούσε, μ' ή ψυχή του άπ' την αργή στον ουρανό πετούσε.

Δεν ήταν μέρα ήλιόλουστη, χαρά Θεού στην μαύρη γή, δεν ήταν νύχτα σκοτεινή σαν βρέθηκε στον Άδη, ήταν θαμπή, βαθιά, ψυχρή και χειμωνιάτικα μιά αργή, ήταν αργή με λίγο φως και με πολύ σκοτάδι. — «Ηλιε! στην άγωνία του δεν τοῦδωσες έλλπίδες» Φεγγάρι! τους φονιάδες του ούτε και σὺ τους είδες.

Και δεν του πήρε τη ζωή ίπποτικό σπαθί, ούτε μπαλτάς ίπποτικός, ούτε μακρό κοντάρι, δεν ήτογε της μοίρας του στην μάχη να χαθί, ήταν γραφτό του θάνατος άτιμος να τον πάρη. «Αχ! αδερφέ μου! ήτογε γραφτό μου και γραφτό σου έγώ να λύσω τ' άτιμο σκοινί άπ' το λαιμό σου.

Δεν πρόφταις να τραβηχί, να πιάση μετερίζι, να βγάλη το μαχαίρι του, να σύρη το σπαθί του. Σε μονοπάτι δύσκολο, πού μόλις ξεχωρίζει, πίσωθε του ριτήκανε οί άιμοι έχθροί του, σε μονοπάτι σκοτεινό πού το πυκνό ρουμάνι με τ' άπλωμένα του κλαδιά πιο σκοτεινό το κάνει.

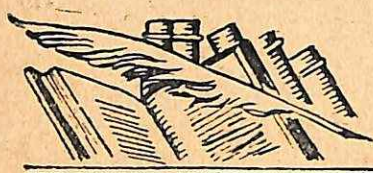
Και σαν του δέσανε σφιχτά πισθάγκωνα τα χέρια, άνάψανε χοιριά δαδιά και, της τιμής προδότες, σαν να μην είχαν σπαθιά, κοντάρια και μαχαίρια, ό Τζώνης Φέν κι' ό Γκνς του Μπλάστ μ' άλλους πολλούς ίππότες κρεμάσαν τον Λόρδο Χιού, το τίμιο παλληκάρι. «Ηλιε! δεν τώδες το σκοινί ούτε και σὺ, Φεγγάρι!

Είναι καιρός πού γέρασα — ως έβδομήντα θάμαι — και τα μαλλιά μου άπορίσανε σαν του βουνού τα χιόνια, μ' ή καρδιά μου εύφραίνεται ως τώρα σαν θυμάμαι πώς σκότωσα τον Τζών του Φέν σε περασμένα χρόνια, πώς τον εκύλησα στην γή κι' εδάγκασε το χῶμα. Την ίδια ευχαρίστηση αισθάνομαι ακόμη.

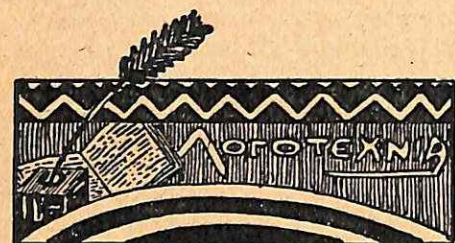
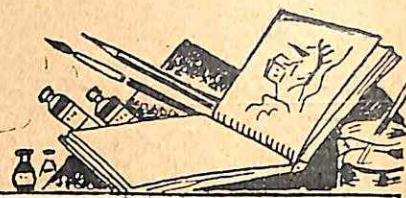
Είναι καιρός πού γέρασα — ως έβδομήντα θάμαι — κι' έπέρασεν ή νιότη μου με την παλληκαριά μου, μ' πάντα της εκδίκησης την γλύκα θα θυμάμαι, σαν σκότωσα τον Γκνς του Μπλάστ κι' εύφράνθηκε ή καρδιά μου, μ'α μέρα πούταν ό καιρός βαρύς, συνηφιασμένος κι' ό καλαμώνας με καπνούς και φλόγες σκεπασμένος.

(άπό το Άγγλικόν)

Δ. ΣΤΑΗΣ

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θράσων Καστανάκης: Τό Παρίσι της νύχτας και του έρωτα, διηγήματα, 1929.

Τό βιβλίο αυτό τοῦ κ. Καστανάκη εἶναι ἓνα ἀπὸ κείμενα ποὺ φέρνουν πάντα σὲ δύσκολη θέση ὅποιον θὰ τὸ διαβάσῃ καὶ θὰ θελήσῃ νὰ τὸ κρίνῃ. Δὲ μπορεῖ δηλαδὴ νὰ ἐξηγήσῃ κανεὶς πῶς ἓνας συγγραφεὺς μὲ τόσα προσόντα καταφέρνει νὰ σημειώῃ ἀποτυχία στὰ ἔργα του, ἢ τοῖλάχιστο νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ τίς δυνατότητες ποὺ ὑπόσχεται. Γιατὶ κατὰ τέτοιο συμβαίνει καὶ ἐδῶ. Ὁ κ. Κ. ἔχει βαθύτατη, ὀξυτάτη, ἐξαντλητικὴ παρατήρηση, ποὺ δὲν κατορθώνει νὰ βρῇ τὴν κατάλληλὴ ἐκφράση τῆς. Ἵσως νᾶναι αὐτὴ ἡ ἴδια λεπτότητα τῶν φευγαλέων, ἀπροσδιορίστων ἐντυπώσεων ποὺ ἐμποδίζει νὰ ἐκδηλωθῇ τὴ συγγραφικὴ του δύναμη. Ὅταν κανεὶς θέλει ν' ἀκολουθήσῃ δρόμους ἀνεξερεύνητους, νὰ δημιουργήσῃ ὑφὸς προσωπικὸ, νὰ παρουσιάσῃ τύπους καὶ καταστάσεις τῆς ζωῆς ἀνεμετάλλευτες, νὰ δώσῃ σκέψεις ὅχι συνηθισμένες καὶ μὴ διατυπωμένες ὡς τώρα, μὲ μὴ λέξῃ νὰ πρωτοτυπήσῃ, χρειάζεται νάχη ἐξαιρετικὴ ἀπαραγνώριστο ταλέντο, νὰ νὰ μὴ βγῇ ζημιωμένος ἀπὸ μὴ τέτοια ὀριστικὴ δοκιμασία. Οἱ ἀποφασιστικὲς αὐτὲς ἀποδείξεις εἶναι, βέβαια, ἀξιοπρόσεχτες, ἀλλὰ δὲν ὀδηγοῦν πάντα σὲ εὐχάριστα καὶ ἐπιτυχῇ ἀποτελέσματα. Ὁ κ. Κ. θέλησε νὰ μᾶς περιγράψῃ τὸ Παρίσι, τὸ νυχτερινὸ καὶ ἔρωτικό, τὸ γεμάτο ἀπ' τὴν ἀπρόοπτες συγκινήσεις τῆς στιγμῆς καὶ ἀπ' τὴν τελλὴ μὲθ' ὧν περιπετειῶν. Οἱ τύποι τῶν διηγημάτων του εἶναι σύγχρονοι ρωμιοὶ οἱ περισσότεροι ποὺ ἔτυχε νᾶναι ἐγκατεστημένοι σὲ τὸ Παρίσι ἢ νᾶχουν ταξιδεύει ἐκεῖ γιὰ νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὴ ζωὴ τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας. Ἐκτός αὐτῶν ὅμως ὑπάρχουν καὶ ἄλλα πρόσωπα, χωρὶς τὴ διάκριση τῆς πατρίδας καὶ τῆς σφραγίδας τοῦ ἔθνους, μερικοὶ κοσμοπολίτες ποὺ περιφέρονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὴν κουρασμένη τους εὐαισθησία καὶ τὸν ἀνεπτυγμένον ἀριστοκρατικὸν τους. Ἀλλὰ τὰ πρόσωπα αὐτὰ μέσα στὴν ἀνθρωπολημνύρα τοῦ Παρισιῶ ἐχουν χάσει τὴν καίρια προσωπικότητά τους, καὶ ὅσο καὶ ἂν θέλουν νὰ κρατηθοῦν σὲ ἀπόσταση ἀπ' τοὺς πολλούς, δὲ μπορεῖσαν νὰ μὴ παρασυρθοῦν ἀπὸ τὴν ὀρμὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ νὰ μὴ υποταχθοῦν στὴν ἐλξὴ τῆς συνήθειας. Τοὺς μένει μόνο κάποια λεπτὴ παρατηρητικότητα ποὺ κουράζεται καὶ αὐτὴ νὰ φτάσῃ βαθύτερα καὶ ποὺ περιορίζεται στὴν εἰρωνία τῆς κριτικῆς. Δὲν ἀφήνονται στὴ ζωὴ ἀσυγκράτητα, ἀπολαυστικά, πλούσια, ἀλλὰ τὴν ἀπολαύ-
νουν μετρημένα καὶ ἐκλεκτικά, σὺν ἀποσταγμῇ ἐντυπώσεων μᾶλλον παρὰ σὺν αἰσθητικῇ θερμῇ ἐπαφῇ. Ἀκόμα καὶ οἱ ἐλάχιστοι ἄνθρωποι τῶν κατωτέρων στρωμάτων, τύποι λαϊκοὶ ποὺ τοὺς ἔφερα ἐκεῖ πέρα ἢ ἀνάγκη τῆς δουλειᾶς, σκέπονται καὶ μιλοῦν πολὺ προχωρημένα γιὰ τὴ φτωχὴ τους διανοητικότητα.

Ὅλα τὰ πρόσωπα τῶν ἱστοριῶν αὐτῶν κινῶνται καὶ ἐνεργοῦν σὺν ὅχι ἀπὸ ἀτομικὰ τους ἐλατήρια, ἀλλὰ σὺν ἐξυπηρετικῇ τῶν προθέσεων τοῦ συγγραφέως ποὺ θέλει νὰ πρωτοτυπήσῃ. Ἡ γλῶσσα ποὺ μεταχειρίζονται τοὺς εἶναι ξένη, καὶ τὸ ἴδιο ἐπιφανειακὴ καὶ ψυχρὴ φαίνεται καὶ στὸν ἀναγνώστη ποὺ γυρεύει πάντα ν' ἀκούσῃ ἀπ' τὸ στόμα τους λόγια, ζωντανά, θερμά, τῆς καρδιᾶς καὶ τῆς στιγμῆς. Ἐδῶ ὅμως ὅλα παρουσιάζονται ἀλλοτριωμένα καὶ μεταμορφωμένα ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐξονυχιστικὴ διαλογὴ τοῦ συγγραφέως. Αὐτὸ κατὰ τὴ γνῶμὴ μας ἀποτελεῖ ἐλάττωμα, γιατί οἱ ἄνθρωποι τῶν διηγημάτων αὐτῶν, διαφορετικῶν τάξεων καὶ ἀντιλήψεων, δὲ μποροῦν νὰ διαθέτουν ὅλοι τὴν ἐξεζητημένη αἰσθαντικότητα τῶν ὀλίγων ποὺ ὑπῆρχε τρόπος ἐπιτέλους γι' αὐτὴ νὰ ἀποκραυγαλωθῇ ὡς ἓνα κύριο πρόσωπο. Διπλά σὲ τὸ μαρὸν Πάαλ-μεν, μὴ ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσα φυσιογνωμία ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν κάπως ἀτελεῖ καὶ σκοτεινὴ διαγραφὴ του, ὑπάρχουν ἄλλοι ποὺ δὲ μποροῦν νὰ ἔχουν τὴν υπερβολικὰ καλλιεργημένη ψυχικὴ ιδιότητάς του καὶ ποὺ μοιάζουν σὺν τύποι αὐθαίρετα κομμένοι γιὰ τὴν ἐξοικονόμηση τῶν περιστάσεων. Γενικὰ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ διηγήματα τῆς σειράς αὐτῆς, ἐκτός ἀπ' τὸ πρωτεύον, δὲ βρίσκουμε ὀλοκληρωμένα πρόσωπα ποὺ νὰ σοῦ ἀφήνουν ὥριστη ἐντύπωση καὶ νὰ συγκρατοῦνται στὴ μνήμην συνδεδεμένα μαζὶ μὲ τὸ ποτὶ ἢ ἐκεῖνο τὸ αἰσθημα. Ἡ τέχνη τοῦ συγγραφέως στηρίζεται ἀποκλειστικά στὶς μικρολεπτομέρειες ποὺ δὲν ἐνδιαφέρουν παρὰ τὴ στιγμή τῆς ἀναγνώσεως. Ἐνα πλῆθος λεπτοτάτων παρατηρήσεων ποὺ φτάνουν ἴσως πρὸς τὸ ἀνυπόφορο ἀποχρώσεως καὶ μὴ διαρκῆς προσπάθεια γιὰ τὸν καινούργιο τρόπο τῆς διατύπωσης. Ὁ κ. Κ. φαίνεται πῶς ἔχει πολλὴ κριτικὴ ἀντίληψη καὶ καταλαβαίνει πολλὰς ἀλήθειες ποὺ γιὰ τοὺς πολλούς, ἱκανοποιημένους ἀπ' τὰ γνωστὰ καὶ περιοριζομένους στὰ παραδεδομένα, ἐξακολουθοῦν ἀκόμα νὰ μὴ ὑπάρχουν. Κι' ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψὲς ἢ ἀνάγκη ποὺ αἰσθάνθηκε νὰ πρωτοτυπήσῃ δείχνει τὴν ἀνήσυχον ἰδιοσυγκρασίαν, ποὺ δὲ μπορεῖ παρὰ νᾶναι καλλιτεχνικὴ. Σὲ πολλὰ λίγα βιβλία τῆς ξένης φιλολογίας συναντᾷ κανεὶς τὴς ἐκφραστικῆς τεληρότητας τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Κάθε πρόταση ἀποτελεῖ ἓνα περιεργό, ἐντελὸς ἀπροσδόκητον συνδυασμὸν λέξεων, ποὺ ζητοῦν νὰ μᾶς παρουσιάσουν κάτω ἀπὸ νᾶς μορφὴ τὴς ψυχικῆς καταστάσεως στὴν ἀτελειωτὴ ἀνάσυσή της. Ὅλες αἱ φράσεις φανερώνουν τὸ βασάνισμα ποὺ εἶναι γιὰ νὰ διατυπωθοῦν ὅπως διατυπώνονται. Σὲ πολλὰ μέρη ὁ ἀναγνώστης ἐκπνέεται μὲ μερικὰ ἐκφραστικά ἐυρήματα ποὺ θὰ τὰ ζηλεύαν πολλοὶ ἀπ' τοὺς γάλλους συγγραφεῖς τῆς καινούργιας τεχντροπίας. Ἀπὸ περιέργεια παραθέτουμε μερικὰ γιὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ κοπιαστικὴ αὐτὴ ἱκανότητα ποὺ σπάνιοι τὴν

ἔχουν: «Ἐπιτέλους δέχτηκε νὰ γεράσῃ, μὲ πῶς ἐπὶ τῇ γηρατειᾷ θὰ τῆς δύναντο μὴν εὐγένεια περισσότερη στὴν ἀρχοντικὴ τῆς ἐμφάνιση...». «...Καὶ τᾶσφιγγε τὰ χεῖλη της μὲ τὴ στενοχώρια τῆς γυναίκας ποὺ εἶναι καλαναθρημένη καὶ ποὺ ὅσοτο δὲ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὴν ἀηδία της...». «...Τὸν ἑαυτὸ της, ἀπαράλλαχτο ὅπως ἦταν μὴ φορὰ, θὰ τὸν ἀντίκριζε κάθε μέρα σὲ πρόσωπο, σὲ κορμὶ, στὴ ζωὴ τῆς ὅποιος γνωστῆς κυρίας...». Αὐτὰ, πρέπει νὰ σημειωθῇ, λέγονται γιὰ κάποια παντρεμένη γυναίκουλα ποὺ τὴ συγκλόνισε γιὰ μὴ στιγμὴ τὸ ἐρωτικὸ πάθος στὴ μοναδικὴ ἡμέρα τῆς ἱκανοποίησής της καὶ ποὺ πρόκειται νὰ ξαναγυρίσῃ τώρα στὴν πρώτη ζωὴ τῆς τῆς συγγενικῆς. Ἀλλοῦ: «...Μετροῦσε τὰ πρῶτα δάχτυλα τοῦ κ. πρέσβη ποὺ θὰ παγώναν νὰ τὴν πρώτην χειρὰ τοῦ θανάτου...». «...Ὁ ὕπνος ἦταν ἡ μόνη κατάστασις τῶν συγχρόνων του ποὺ σὲ δόταν...». Ὑπάρχουν ὅμως πλῆθος ἄλλων ἐκφράσεων ποὺ μὲ τὰ παρατενέωμά τους βγαίνουν ἀπ' τὰ ὅρια τοῦ μέτρου καὶ τῆς κάποιας φυσικότητος: «Ἐνα κουνιστὸ φορτίο χιουμορισμοῦ, καὶ ὅλη τῆς ἡ κομψότητης πνιγμένη κάτω ἀπὸ τὴν ἀλογάριστη συρροὴ τῆς μόδας». «...Ἡφαίρε πῶς ἐπὶ δεκαπέντε τῶρα μέρες δὲν ἔχει συνδυασθῇ ἡ ὑπαρξὴ του μὲ κανένα προῖον ἀλκοολισμοῦ...». Ἀλλὰ εἶναι περιττὸ νὰ τὸν παρακολουθήσουμε σὲ παρόμοιους γλωσσικοὺς ἀκροατισμούς, ἀπάνω στὸς ὁποίους στηρίζεται ἀποκλειστικὰ ἡ δὴλ, ἀρχιτεκτονικὴ τῶν διηγημάτων. Ὅσο καὶ ἂν ἀποζημιώνουν κάποτε αὐτὲς οἱ ἐκφράσεις, ἀρδιασμένες ἢ μὴ κοντὰ στὴν ἀλλήν σοῦ φέρνουν μεγάλῃ δυσκολία σὲ διάβασμα καὶ σοῦ τὴν βαθύτερη σημασίαν τῶν τέτοιων εἰδῶς ἐπιτυχιῶν. Τοὺς λείπει δὲ ἀεὶ καὶ ἡ χάρις καὶ αὐθιμαίνον κάτω ἀπ' τὸ βάρος καὶ τὴ στενοχώρια τῆς ἐκζητήσεως. Ἐπίσης σπουδαῖες ἀντιρρήσεις ἔχουμε καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα τοῦ συγγραφέως. Ὁ κ. Κ. μεταχειρίζεται μὴ γλῶσσα ποὺ, ὅσο καὶ ἂν προσποιήται τὴν ὀρθοῶς δημοτικὴν, μὲ τὸ ἀνακρίτωμα λέξεων ἀπὸ τὴν καθαρῆς οὐσίας καὶ ἄλλων ἐπιτηδες φτιαγμένων, καταστὰ ἓνα μίγμα ἀντιαισθητικὸ σὲ πολλὰ μέρη. Τὸ γούστο, ποὺ φαίνεται νὰ χαρακτηρίζῃ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο τὸν συγγραφέα, δὲν βρίσκει τὴν ἐφαρμογὴν του σὲ γράψιμο. Σὲ περιγραφὰς τοῦ κόσμου τοῦ Παρισιῶ, οἱ ὅποιες χρησιμοποιοῦν τὴν τυπικὴ συνήθη φρασολογία, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ μεταχειρίζεται κανεὶς τὴς λέξεις «γλυκάντζουρικη», «δελιαρά», «ὀμυλέρ», «τέλουμε», «φεγγαροφειγγιά», «ἀφαιγάτη» κλπ. Ἡ ἀκομφή καὶ ἀκατέρραστη αὐτὴ γλῶσσα εἶναι γέννημα στενῶν ἀντιλήψεων καὶ δὲν ἔχει, νομίζουμε, θέση στὴ λογοτεχνία, ὅπου ὅλα πρέπει νᾶναι ἐλαφρὰ καὶ φωτεινὰ. Παρ' ὅλες ὅμως τὴς ἀσυμφωνίας ποὺ διατυπώνουμε παραπάνω, ὡς πρὸς τὸ ἐκφραστικὸν κατὰ τὴν τῆς ἀγαπημένης, οἱ καθημερινὲς πίκρες, ὁ πόνος ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ, ὅλα αὐτὰ γεννοῦν τὴν ἀπογοήτευσή τῆς ζωῆς καὶ τὸν πόθο τοῦ θανάτου. Ἐκινώντας ἀπ' τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων δὲ βρίσκει τίποτε ποὺ νὰ τὸν εὐχαρίστη καὶ νὰ τοῦ ζωντανεύῃ τὴν ψυχὴ. Μὴ κούραση χυμὴν παντοῦ καὶ μὴ ὀδυνηρὴ ἐπίγνωση ποὺ δὲ μπο-

ρεῖ νὰ κρυφτῇ πονεμένα. Κι' αὐτὰ δοσμένα ὡς ἓνα ἀπαλό, διακριτικὸ τόνο ὅπου μὲλις διαφαίνεται κάποια διαμαρτυρία, ἡ ὅποια ὅμως ὑποχωρεῖ στὴν τρυφερότητα καὶ στὴν εἰρήνη. Ὅταν συνηθίσῃ κανεὶς στὴ σκέψῃ τοῦ θανάτου, φτάνει σὲ νὰ μὴν τρομάξῃ μπρὸς σὲ ἀγνωστο καὶ νὰ περιμένῃ τὸ μοῖραϊο σὺν ἀπολύτρωσι:

Κύριε, ἀπόψε ὁ θάνατος μὲς στὴ σιγὴ ἔχει φτάσει.
Τὸ σιωπηλὸ του κάλεσμα στὴ θύρα μου ἀν-
τιχρῇ.
Εὐδόκησε μὲ τὸ βαρὺ μανδύα του νὰ σκεπάσῃ
καὶ τὴν καθημαγμένη μου ψυχὴ.
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
Κύριε, ἔχω τόση ἀπόγνωση καὶ τόσο κουρα-
Εὐδόκησε νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ τελευταῖο μου
... ὁ ταπεινός μου λόγιος νὰ ὀβυσθῇ.

Γιώργου Τσουκαλά: Ἡ ζωὴ μου καὶ ἐγώ, ποιήματα.—Μολοντὶ τὰ νέα ποιήματα τοῦ κ. Τσουκαλά δὲ σημειώσουν φανερὴ ἐξέλιξη σχετικὰ μὲ τὰ προηγουμένα τοῦ ἴδιου, μᾶς δίνουν ὅσοτόσο τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσουμε ἀκόμα μὴν ἓνα ποῦ τὰ πολλὰ προτερήματά τους. Ἀπὸ κανένα δὲ λείπει τὸ αἰσθημα καὶ ὅλα μαζὶ παρουσιάζουν ἓνα λυρισμὸ ποὺ βρῆκε τὴν ἐκφράση του σὲ στίχους ἐλαφροὺς καὶ ἁρμονι-
κό. Ἡ μουσικότητα ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προσόντα τους καὶ κρύβει πολλὰς φορές τὴς ἀδυναμίας ποὺ παρατηροῦνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Χαίρεσαι νὰ τὰ διαβάσῃς αὐτὰ τὰ ποιήματα γιατί δὲ σαματᾷς σὲ κακοφωνίες καὶ χαρμωδιές, ἀπ' τὴς ὁποῖες εἶναι γεμάτα τὰ ἔργα τῶν νέων στιχογράφων μας. Τὸ ἀβίαστο κύλημα τοῦ στίχου μὲ τὴς κανονικὲς το-
μὲς καὶ τὴς εὐκόλες ὁμοιοκαταληξίαις σοῦ δείχνει πῶς ὁ ποιητὴς δὲν ἐκοπίσας καὶ τόσο στὴν τεχνικὴν κατασκευὴν. Ἡ ἱκανότητα αὐτῆς, ποὺ παρουσιάζεται κάπως ἐμφυτὴ καὶ καλλιεργεῖται μὲ τὴν τριβὴν, ἴσως σ' ἄλλους νᾶναι δαῖγμα ἀδυναμίας, ἐδῶ ὅμως συντελεῖ στὴν εὐχάριστη ἀνάγνωση ποὺ ἐκκουράζει τὸ μυαλό. Κι' ἐπειτα σοῦ δίνουν αἰσθηματικὰς καταστάσεις ποὺ προσαρμόζονται στὴν ὅποιαν εὐχάριστη ἰδιοσυγκρασίαν καὶ ποὺ δὲ ζητοῦν νὰ ἐκφραστοῦν μὲ τὴν ἐκκεντρικότητα καὶ τὴν ἐπιτήδευση. Ἡ καρδιὰ ἀφήνεται νὰ μιλήσῃ ἀπλὰ καὶ ἡσυχᾷ, χωρὶς μάταιες προσπάθειες, ποὺ δὲν καταλήγουν νὰ δείξουν παρὰ μὴν ἐπιπλέον ἀποτυχία. Τὸ πλᾶισιο σὲ ὅποιο κινεῖται ἡ ποίησις τοῦ κ. Τ. δὲν εἶναι βέβαια πολὺ ἀπλωμένο, ἀλλὰ ἡ εὐκρίνεια του νὰ μὴν ἐκφράξῃ ἓνα αἰσθημα καὶ ξένες σκέψεις εἶναι καὶ αὐτὴ κατὰ παντοῦ. Κι' ποὺ μᾶς περιβόησι σήμερα ἀπὸ παντοῦ. Κι' ἂν τὸ καταλαβαίναν αὐτὸ μερικοὶ μεγαλο-
θεάτες ποιητὰί μας, θάχαν πολλὰ ἀσφαλῶς νὰ ὠφεληθοῦν. Ἡ στενότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς δὲν ἀποτελεῖ δυστύχημα, ἡ ἐπιδείξη ὅμως ψυχικὸν πλοῦτον ποὺ δὲν ὑπάρχει φανερώσει προσποίηση καὶ μεγαλομηνία ποὺ καταδικάζονται ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψη.

Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. εἶναι γραμμένα σ' ἓνα τὸν μελαγχολικὸ ποὺ γεννᾷ μὴν ἀνάλογη διαθέσει σχεδὸν σὺν ἴδιον βαθμῷ. Μὲς ἀπ' αὐτὰ περνάει μὴν ὑπαρξὴ πονεμένη καὶ ἄρρωστη ποὺ θυμᾶται τὰ παλιὰ καὶ τὰ τραγοῦδε νοσταλγικά. Ὁ αἰχμὸς ἔρωτος, ἡ ἐγ-
κατάλειψή τῆς ἀγαπημένης, οἱ καθημερινὲς πίκρες, ὁ πόνος ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ, ὅλα αὐτὰ γεννοῦν τὴν ἀπογοήτευσή τῆς ζωῆς καὶ τὸν πόθο τοῦ θανάτου. Ἐκινώντας ἀπ' τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων δὲ βρίσκει τίποτε ποὺ νὰ τὸν εὐχαρίστη καὶ νὰ τοῦ ζωντανεύῃ τὴν ψυχὴ. Μὴ κούραση χυμὴν παντοῦ καὶ μὴ ὀδυνηρὴ ἐπίγνωση ποὺ δὲ μπο-

ρεῖ νὰ κρυφτῇ πονεμένα. Κι' αὐτὰ δοσμένα ὡς ἓνα ἀπαλό, διακριτικὸ τόνο ὅπου μὲλις διαφαίνεται κάποια διαμαρτυρία, ἡ ὅποια ὅμως ὑποχωρεῖ στὴν τρυφερότητα καὶ στὴν εἰρήνη. Ὅταν συνηθίσῃ κανεὶς στὴ σκέψῃ τοῦ θανάτου, φτάνει σὲ νὰ μὴν τρομάξῃ μπρὸς σὲ ἀγνωστο καὶ νὰ περιμένῃ τὸ μοῖραϊο σὺν ἀπολύτρωσι:

Κύριε, ἀπόψε ὁ θάνατος μὲς στὴ σιγὴ ἔχει φτάσει.
Τὸ σιωπηλὸ του κάλεσμα στὴ θύρα μου ἀν-
τιχρῇ.
Εὐδόκησε μὲ τὸ βαρὺ μανδύα του νὰ σκεπάσῃ
καὶ τὴν καθημαγμένη μου ψυχὴ.
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
Κύριε, ἔχω τόση ἀπόγνωση καὶ τόσο κουρα-
Εὐδόκησε νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ τελευταῖο μου
... ὁ ταπεινός μου λόγιος νὰ ὀβυσθῇ.

Γιώργου Τσουκαλά: Ἡ ζωὴ μου καὶ ἐγώ, ποιήματα.—Μολοντὶ τὰ νέα ποιήματα τοῦ κ. Τσουκαλά δὲ σημειώσουν φανερὴ ἐξέλιξη σχετικὰ μὲ τὰ προηγουμένα τοῦ ἴδιου, μᾶς δίνουν ὅσοτόσο τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσουμε ἀκόμα μὴν ἓνα ποῦ τὰ πολλὰ προτερήματά τους. Ἀπὸ κανένα δὲ λείπει τὸ αἰσθημα καὶ ὅλα μαζὶ παρουσιάζουν ἓνα λυρισμὸ ποὺ βρῆκε τὴν ἐκφράση του σὲ στίχους ἐλαφροὺς καὶ ἁρμονι-
κό. Ἡ μουσικότητα ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προσόντα τους καὶ κρύβει πολλὰς φορές τὴς ἀδυναμίας ποὺ παρατηροῦνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Χαίρεσαι νὰ τὰ διαβάσῃς αὐτὰ τὰ ποιήματα γιατί δὲ σαματᾷς σὲ κακοφωνίες καὶ χαρμωδιές, ἀπ' τὴς ὁποῖες εἶναι γεμάτα τὰ ἔργα τῶν νέων στιχογράφων μας. Τὸ ἀβίαστο κύλημα τοῦ στίχου μὲ τὴς κανονικὲς το-
μὲς καὶ τὴς εὐκόλες ὁμοιοκαταληξίαις σοῦ δείχνει πῶς ὁ ποιητὴς δὲν ἐκοπίσας καὶ τόσο στὴν τεχνικὴν κατασκευὴν. Ἡ ἱκανότητα αὐτῆς, ποὺ παρουσιάζεται κάπως ἐμφυτὴ καὶ καλλιεργεῖται μὲ τὴν τριβὴν, ἴσως σ' ἄλλους νᾶναι δαῖγμα ἀδυναμίας, ἐδῶ ὅμως συντελεῖ στὴν εὐχάριστη ἀνάγνωση ποὺ ἐκκουράζει τὸ μυαλό. Κι' ἐπειτα σοῦ δίνουν αἰσθηματικὰς καταστάσεις ποὺ προσαρμόζονται στὴν ὅποιαν εὐχάριστη ἰδιοσυγκρασίαν καὶ ποὺ δὲ ζητοῦν νὰ ἐκφραστοῦν μὲ τὴν ἐκκεντρικότητα καὶ τὴν ἐπιτήδευση. Ἡ καρδιὰ ἀφήνεται νὰ μιλήσῃ ἀπλὰ καὶ ἡσυχᾷ, χωρὶς μάταιες προσπάθειες, ποὺ δὲν καταλήγουν νὰ δείξουν παρὰ μὴν ἐπιπλέον ἀποτυχία. Τὸ πλᾶισιο σὲ ὅποιο κινεῖται ἡ ποίησις τοῦ κ. Τ. δὲν εἶναι βέβαια πολὺ ἀπλωμένο, ἀλλὰ ἡ εὐκρίνεια του νὰ μὴν ἐκφράξῃ ἓνα αἰσθημα καὶ ξένες σκέψεις εἶναι καὶ αὐτὴ κατὰ παντοῦ. Κι' ποὺ μᾶς περιβόησι σήμερα ἀπὸ παντοῦ. Κι' ἂν τὸ καταλαβαίναν αὐτὸ μερικοὶ μεγαλο-
θεάτες ποιητὰί μας, θάχαν πολλὰ ἀσφαλῶς νὰ ὠφεληθοῦν. Ἡ στενότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς δὲν ἀποτελεῖ δυστύχημα, ἡ ἐπιδείξη ὅμως ψυχικὸν πλοῦτον ποὺ δὲν ὑπάρχει φανερώσει προσποίηση καὶ μεγαλομηνία ποὺ καταδικάζονται ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψη.

Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. εἶναι γραμμένα σ' ἓνα τὸν μελαγχολικὸ ποὺ γεννᾷ μὴν ἀνάλογη διαθέσει σχεδὸν σὺν ἴδιον βαθμῷ. Μὲς ἀπ' αὐτὰ περνάει μὴν ὑπαρξὴ πονεμένη καὶ ἄρρωστη ποὺ θυμᾶται τὰ παλιὰ καὶ τὰ τραγοῦδε νοσταλγικά. Ὁ αἰχμὸς ἔρωτος, ἡ ἐγ-
κατάλειψή τῆς ἀγαπημένης, οἱ καθημερινὲς πίκρες, ὁ πόνος ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ, ὅλα αὐτὰ γεννοῦν τὴν ἀπογοήτευσή τῆς ζωῆς καὶ τὸν πόθο τοῦ θανάτου. Ἐκινώντας ἀπ' τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων δὲ βρίσκει τίποτε ποὺ νὰ τὸν εὐχαρίστη καὶ νὰ τοῦ ζωντανεύῃ τὴν ψυχὴ. Μὴ κούραση χυμὴν παντοῦ καὶ μὴ ὀδυνηρὴ ἐπίγνωση ποὺ δὲ μπο-

ρεῖ νὰ κρυφτῇ πονεμένα. Κι' αὐτὰ δοσμένα ὡς ἓνα ἀπαλό, διακριτικὸ τόνο ὅπου μὲλις διαφαίνεται κάποια διαμαρτυρία, ἡ ὅποια ὅμως ὑποχωρεῖ στὴν τρυφερότητα καὶ στὴν εἰρήνη. Ὅταν συνηθίσῃ κανεὶς στὴ σκέψῃ τοῦ θανάτου, φτάνει σὲ νὰ μὴν τρομάξῃ μπρὸς σὲ ἀγνωστο καὶ νὰ περιμένῃ τὸ μοῖραϊο σὺν ἀπολύτρωσι:

Κύριε, ἀπόψε ὁ θάνατος μὲς στὴ σιγὴ ἔχει φτάσει.
Τὸ σιωπηλὸ του κάλεσμα στὴ θύρα μου ἀν-
τιχρῇ.
Εὐδόκησε μὲ τὸ βαρὺ μανδύα του νὰ σκεπάσῃ
καὶ τὴν καθημαγμένη μου ψυχὴ.
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
... Ἀπόψε ἡ ὀλίγη μου ἔομις μὲ τὸ βαρὺ
Κύριε, ἔχω τόση ἀπόγνωση καὶ τόσο κουρα-
Εὐδόκησε νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ τελευταῖο μου
... ὁ ταπεινός μου λόγιος νὰ ὀβυσθῇ.

Γιώργου Τσουκαλά: Ἡ ζωὴ μου καὶ ἐγώ, ποιήματα.—Μολοντὶ τὰ νέα ποιήματα τοῦ κ. Τσουκαλά δὲ σημειώσουν φανερὴ ἐξέλιξη σχετικὰ μὲ τὰ προηγουμένα τοῦ ἴδιου, μᾶς δίνουν ὅσοτόσο τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτιμήσουμε ἀκόμα μὴν ἓνα ποῦ τὰ πολλὰ προτερήματά τους. Ἀπὸ κανένα δὲ λείπει τὸ αἰσθημα καὶ ὅλα μαζὶ παρουσιάζουν ἓνα λυρισμὸ ποὺ βρῆκε τὴν ἐκφράση του σὲ στίχους ἐλαφροὺς καὶ ἁρμονι-
κό. Ἡ μουσικότητα ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα προσόντα τους καὶ κρύβει πολλὰς φορές τὴς ἀδυναμίας ποὺ παρατηροῦνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Χαίρεσαι νὰ τὰ διαβάσῃς αὐτὰ τὰ ποιήματα γιατί δὲ σαματᾷς σὲ κακοφωνίες καὶ χαρμωδιές, ἀπ' τὴς ὁποῖες εἶναι γεμάτα τὰ ἔργα τῶν νέων στιχογράφων μας. Τὸ ἀβίαστο κύλημα τοῦ στίχου μὲ τὴς κανονικὲς το-
μὲς καὶ τὴς εὐκόλες ὁμοιοκαταληξίαις σοῦ δείχνει πῶς ὁ ποιητὴς δὲν ἐκοπίσας καὶ τόσο στὴν τεχνικὴν κατασκευὴν. Ἡ ἱκανότητα αὐτῆς, ποὺ παρουσιάζεται κάπως ἐμφυτὴ καὶ καλλιεργεῖται μὲ τὴν τριβὴν, ἴσως σ' ἄλλους νᾶναι δαῖγμα ἀδυναμίας, ἐδῶ ὅμως συντελεῖ στὴν εὐχάριστη ἀνάγνωση ποὺ ἐκκουράζει τὸ μυαλό. Κι' ἐπειτα σοῦ δίνουν αἰσθηματικὰς καταστάσεις ποὺ προσαρμόζονται στὴν ὅποιαν εὐχάριστη ἰδιοσυγκρασίαν καὶ ποὺ δὲ ζητοῦν νὰ ἐκφραστοῦν μὲ τὴν ἐκκεντρικότητα καὶ τὴν ἐπιτήδευση. Ἡ καρδιὰ ἀφήνεται νὰ μιλήσῃ ἀπλὰ καὶ ἡσυχᾷ, χωρὶς μάταιες προσπάθειες, ποὺ δὲν καταλήγουν νὰ δείξουν παρὰ μὴν ἐπιπλέον ἀποτυχία. Τὸ πλᾶισιο σὲ ὅποιο κινεῖται ἡ ποίησις τοῦ κ. Τ. δὲν εἶναι βέβαια πολὺ ἀπλωμένο, ἀλλὰ ἡ εὐκρίνεια του νὰ μὴν ἐκφράξῃ ἓνα αἰσθημα καὶ ξένες σκέψεις εἶναι καὶ αὐτὴ κατὰ παντοῦ. Κι' ποὺ μᾶς περιβόησι σήμερα ἀπὸ παντοῦ. Κι' ἂν τὸ καταλαβαίναν αὐτὸ μερικοὶ μεγαλο-
θεάτες ποιητὰί μας, θάχαν πολλὰ ἀσφαλῶς νὰ ὠφεληθοῦν. Ἡ στενότητα τῆς πνευματικῆς ζωῆς δὲν ἀποτελεῖ δυστύχημα, ἡ ἐπιδείξη ὅμως ψυχικὸν πλοῦτον ποὺ δὲν ὑπάρχει φανερώσει προσποίηση καὶ μεγαλομηνία ποὺ καταδικάζονται ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀντίληψη.

Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Τ. εἶναι γραμμένα σ' ἓνα τὸν μελαγχολικὸ ποὺ γεννᾷ μὴν ἀνάλογη διαθέσει σχεδὸν σὺν ἴδιον βαθμῷ. Μὲς ἀπ' αὐτὰ περνάει μὴν ὑπαρξὴ πονεμένη καὶ ἄρρωστη ποὺ θυμᾶται τὰ παλιὰ καὶ τὰ τραγοῦδε νοσταλγικά. Ὁ αἰχμὸς ἔρωτος, ἡ ἐγ-
κατάλειψή τῆς ἀγαπημένης, οἱ καθημερινὲς πίκρες, ὁ πόνος ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ παιδιοῦ, ὅλα αὐτὰ γεννοῦν τὴν ἀπογοήτευσή τῆς ζωῆς καὶ τὸν πόθο τοῦ θανάτου. Ἐκινώντας ἀπ' τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων δὲ βρίσκει τίποτε ποὺ νὰ τὸν εὐχαρίστη καὶ νὰ τοῦ ζωντανεύῃ τὴν ψυχὴ. Μὴ κούραση χυμὴν παντοῦ καὶ μὴ ὀδυνηρὴ ἐπίγνωση ποὺ δὲ μπο-

ρεῖ νὰ κρυφτῇ πονεμένα. Κι' αὐτὰ δοσμένα ὡς ἓνα ἀπαλό, διακριτικὸ τόνο ὅπου μὲλις διαφαίνεται κάποια διαμαρτυρία, ἡ ὅποια ὅμως ὑποχωρεῖ στὴν τρυφερότητα καὶ στὴν εἰρήνη. Ὅταν συνηθίσῃ κανεὶς στὴ σκέψῃ τοῦ θανάτου, φτάνει σὲ νὰ μὴν τρομάξῃ μπρὸς σὲ ἀγνωστο καὶ νὰ περιμένῃ τὸ μοῖραϊο σὺν ἀπολύτρωσι:

μιά σειρά απιθανών επεισοδίων και δάχζοντάς του σκέψεις που δε μπορεί νάναι δικές του βέβαια. Μήτε πάλι το διήγημά σας είναι από τὰ έργα εκείνα τῆς φαντασίας που και πέρα ἀπ' τὴν πραγματικότητα φαίνονται σὰν ἀλλήθινά γιατί ἔχουν δυνατὴ ἔμπνευση κι' ἐξαιρετικά χαρίσματα. Παρακολουθήστε ἀπὸ σιμὰ τὴ ζωὴ καὶ μὴν ἀδικεῖτε τοὺς ἥρωές σας παραμερίζοντας τὴν ἀτομικότητά τους καὶ παρουσιάζοντάς τους κήρυκες εὐκόλων φιλοσοφημάτων. Αὐτὰ μὲ κάθε εὐλικρίνεια, ὅπως ἄλλωστε θέλετε κι' ἐσεῖς.—**Μ. Μιχαηλίδην**, (Θεσσαλονίκην). Τὸ λαογραφικὸ σας δὲ μπορεί νὰ δημοσιευθῇ, πρῶτα γιατί εἶναι γραμμένο στὴν καθαρεύουσα κι' ἔπειτα γιατί δὲν ἀποτελεῖ παρὰ ἓνα ξηρὸ πληροφωρικὸ σημεῖωμα, χωρὶς χαρακτηριστικὲς λεπτομέρειες καὶ ἐνδιαφέρουσες περιγραφές. Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο, βλέπετε ὅτι τὸ περιοδικὸ μας δὲ δημοσιεύει τέτοιου εἶδους κίνηση ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας. Στείλτε τὸ σὲ καμμιὰ ἐφημερίδα.—**Π. Ρ.** (Ἐνταῦθα). Τὸ διήγημά σας μποροῦς νὰ εἰς γραφῇ καλύτερα, ἰδίως στὴ σκηνὴ τῆς συμπλοκῆς πού μάλιστα τὴν ἀναφέρει γιὰ νὰ φτάσετε γρηγορώτερα στὸ τέλος. Ἔχετε κάποια περιγραφικὴ ἱκανότητα, τίποτε περισσότερο ὅμως. Προσέχετε νὰ χωρίζετε καλὰ τῆς προτάσεις σας καὶ νὰ μὴν πέφτετε σὲ λάθη σὰν αὐτὸ: «Τὰ μαχαίρια τους γυάλιζαν στὸ φεγγάρι σὰν φωτὶ καί!». **Βεν. Δημόπουλον** (Ἐνταῦθα). Ἡ ἱστορία σας μᾶς συγκινεῖ καὶ μᾶς κάνει νὰ σὰς συμπαθήσουμε. Λίγα παιδιὰ ὑπάρχουν σήμερα μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐργατικότητά που ἔχετε, καθὼς βλέπουμε, ἐσεῖς. Τέτοιου εἶδους ἡρώισμοι που στοιχίζουν τὸ θάνατο ἄλλων ἀθῶων, σὰν αὐτὸν που ἀναφέρετε στὸ διήγημά σας, δὲν πρέπει νὰ σὰς κινῶν τὸ θαυμασμό. Αὐτὸ μπορεί νὰ χαρακτηρησθῇ ὡς ἐγκλημα καὶ ὅχι ὡς ἀξέπαινη πράξη. Ἀφοῦ βρῖσκετε εὐχαρίστηση στὸ γράψιμο, ἐξακολουθήστε τὴν ὥραία αὐτὴ ἀσχολία σας καὶ δὲ θὰ βγῆτε ζημιωμένος. Μ' ἔναν ὅρον ὅμως: νὰ μὴ θέλετε νὰ ἐπιβληθῆτε ἀπὸ τώρα—δεκαπέντε χρόνιων παιδί—ὡς διηγηματογράφος.—**Παρ. Χρηστογιάννην** (Σπάρτην). Παρακολουθήστε τὴν ἀλληλογραφία μας καὶ κάπου θὰ βρῆτε τὴν κρίση μας γιὰ τὰ ἔργα σας.—**Π. Πετρίδην**, γυμνασιάρχην (Σουφλί). Ἡ παρατήρησή σας γιὰ τὴν παράλειψή τῆς ἀναφερομένης πηγῆς στὴ μελέτη γιὰ τὴ φυσιογνωμίᾳ τοῦ Χριστοῦ πολὺ σωστὴ κι' ἀπορῶμε κι' ἐμεῖς μαζί σας πῶς διέφυγε ἀπὸ τὸν Ἰταλὸ σοφὸ. Ὅσο γιὰ τὸ μεταφραστικὸν μας δὲ μπορούμε νὰ ἀλλάξῃ μὲ δικές του παρατηρήσεις τὸ ξένο κείμενο.—**Γιάννην Γρανίτσαν** (Εὐρυτανίαν). Τὸ διήγημα καθὼς καὶ τὸ πεζοτράγουδὸ σας μαρτυροῦν ἀκόμα ἀπειρία. Δὲν ἔχουμε νὰ σὰς συστήσουμε παρὰ μόνον μελέτη, πολλὴ μελέτη.—**Ἀσπιν Διώτη**. Ἡ περιγραφή τοῦ διηγηματὸς σας καλοῦται, ἀλλὰ δὲ βγαίνει ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ μετρίου. Δὲν ἔχει τίποτε περισσότερο ἀπὸ συνηθισμένες παρατηρήσεις καὶ τριμμένες ἐκφράσεις. Νομίζουμε πῶς θὰ μπορούσατε μὲ λίγη ἀκόμη προσπάθεια νὰ μᾶς παρουσιάσετε κάτι καλύτερο. Περιμένουμε λοιπόν.—**Ἀγγελον Τρικαιόν**. Τὸ σημερινὸ διήγημά σας τραβάει παραπολύ κι' ἄλλωστε ἔχει ἓνα θέμα πού δὲν τὸ σῶζει μήτε ἡ καλύτερη περιγραφή. Ἀπὸ σὰς πού μᾶς δώσατε ὡς τώρα τόσες ἐλπίδες περιμένουμε πῶς εὐσυνείδητη ἐργασία.—**Σπ. Χουλιάρδην** (Θεσσαλονίκην). Ἀπὸ τὰ σημερινὰ σας ποιήματα δὲ μπορούμε νὰ καταλάβουμε, καθὼς μᾶς ζητάτε, ἂν θὰ γράφατε καλὰ μὴ μὲρα. Ἄν καταπιάνεστε μὲ στίχους γιὰ πρώτη φορὰ,

ὑπάρχει τέτοια πιθανότης. Οἱ σημερινοὶ σας ὅμως εἶναι ἀποτυχημένοι καὶ δείχνουν ἀβεβήτητα πρωτοπειρῶν.—**Κ. Μάγερ** (Ἐνταῦθα). Τὸ διήγημά σας, καλύτερο κάπως ἀπ' τὸ προηγούμενο, δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ παίρνει κανεὶς δυνατὲς τάχα ὑποθέσεις, πού στὴν οὐσία δὲν προσκομίζουν παρὰ μίαν ἐπιφανειακὴ ἐντύπωση. Ὁ πραγματικὸς καλλιτέχνης ἀπὸ μίᾳ ἀπλῇ συνομιλία, ἀπὸ μίᾳ σκηνὴ τοῦ δρόμου, ἀπὸ μίᾳ ἰδιοτροπία τῆς φαντασίας του μπορεί νὰ δημιουργήσῃ ἔργο αἰώνιο. Προσπαθήστε ν' ἀλλάξετε προσοτικὴν στὸ ζήτημα τῆς τέχνης κι' ἴσως τότε ν' ἀλλάξουμε κι' ἐμεῖς γνώμη γιὰ σὰς.—**Πέτρον Βαλχάλλαν**. (Πειραιᾶ). Τὸ ποιημὰ σας δὲν ἔχει τὴν ἀνέση καὶ τὴν ἐξαρση πού ἀπαιτοῦν τέτοιου εἶδους, ὡς ποίμνιο ἔτσι, θέματα. Μολτατὰ ὅμως ἡ εἰκόνα τοῦ πεθαμένου ναυτικοῦ μὲ τὴν περιεργὴ εὐωτερικότητα διναται ἀρκετὰ καλὰ, τόσο πού νὰ μαντεύουμε κάπως τὴν ψυχολογία του. Ἀκόμα ἔχουμε νὰ σὰς συμβουλεύσουμε νὰ μὴν ἀπλώνετε τόσο πολὺ. Ἡ ποιητικὴ οἰκονομία εἶναι σοφὴ.—**Γιάννην Νεοφύ**. Δημοσιεύουμε μερικὸς στίχους ἀπὸ τὴ «Γαλήνη» σας γιὰ νὰ μὴν ἔχετε παρὰ πῶς ἀδικοῦμε τὸ ταλέντο σας:

Σ' ὅλη τοῦ Θεοῦ τὴ πλάση, στὰ δέντρα, στὰ
βασιλεύει σιωπὴ, στὸ κῦμα, στὰ οὐράνια.
Μὰ σ' αὐτιά μου φθάνει σὰ βόμβος μελισσοῦ
στὴν ἄπειρη σιγὴ, ἡχώ τοῦ ἀποκόσμου. . . .

Εἶστε ἱκανοποιημένοι τώρα πού εἶδατε τυπωμένο τὸ ἔργο σας;—**Δημ. Κεραμπόν**. (Πειραιᾶ). Τὸ πεζοτράγουδὸ σας κοινότατο, σὰν αὐτὰ που δημοσιεύονταν ἄλλοτε στὰ παλαιότερα ἐβδομαδιατὰ περιοδικά. Ὅποιος σέβεται τὸν ἑαυτὸ του δὲ στέλνει ποτὲ νὰ τοῦ κρίνουν παρόμοια προχειρογραφήματα.—**Κόλιαν Ἀκριάν**. (Καλλιθέαν). Τὸ διήγημά σας προχωρεῖ μέσᾳ ἀπὸ ἓνα πλῆθος ἀπιθανότητων πού δὲ δικαιολογοῦνται μὲ κανέναν τρόπο. Ἡ ζωὴ μας δὲ θὰ εἴχε ἀσφαλῶς καμμιὰ σημάδα, ἂν ἦταν πρὸς μᾶς παρουσιάζετο σὲ κάτι τέτοια προϊόντα τῆς εὐκόλης δημοσιογραφίας, ἐξωτερικῆς, πλαστῆς, φιλολογικῆς. Ρίξτε μίᾳ ματιὰ στὴ γύρω σας πραγματικότητά, αἰσθανθῆτε τὸ σύγχρονο παλμὸ καὶ μὴν καταπιάνεσθε μὲ φιλοδοξίες ἀνώτερες τῶν δυνάμεών σας.—**Μαν. Πουρ**. (Ἀττικὴν). Ἡ κρίση μας ἐκείνη ἦταν γραμμένη ὅπως καταλάβατε μὲ ἀρκετὴ ἐπισκευή καὶ κάματε καλὰ πού δὲν παρεξηγήσατε τὴν ἀπάντησή. Τὸ πρῶτο διήγημά σας μᾶς εἶχε δώσει ἀρκετὰς ἐλπίδες κι' ἐγράψαμε αὐτὰ πού εἶδατε γιὰ νὰ σὰς ἐνθαρρύνουμε. Ἡ «Ἀλαμπαρινή» ἴσως δημοσιευθῇ διορθωμένη. Ἄν ἐτοιμάσετε τίποτε ἄλλο στὸ μεταξὺ, μπορείτε νὰ μᾶς τὸ στείλετε. **Κ. Α. Παπαδάκη**. Ἡ μεταφράσή σας τοῦ Σέλλεϋ παρ' ὅλες τῆς μοιραίας ἀδυναμίας τῆς, ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐνός ἐκ τῶν καλύτερων ποιημάτων τοῦ Ἀγγλοῦ λυρικοῦ, θὰ δημοσιευθῇ. Τὰ πρωτότυπα ὅμως ὑστεροῦν. Ὡστόσο κι' ἀπ' αὐτὰ ἓνα ἐκρίθη δημοσιεύσιμο.—**Τ. Δάμνην**. Τὸ ποιημὰ σας μοιάζει μὲ πρωτόλειο καὶ δείχνει πῶς σὰς λείπουν ἀκόμα πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς δώσετε νὰ γράψετε καλοὺς στίχους. Ὑπάρχουν τόσα ἄλλα ἐκτὸς τῆς ὁμοιοκαταληξίας πού θὰ τὰ ἀποκτήσετε μόνον μὲ τὸν καιρὸ καὶ τὸ διάβασμα.—**Β. Βασιλείου**. Γιὰ νὰ γίνῃ ποιήμα χρειάζεται προπαντὸς αἰσθημὰ πού, καθὼς βλέπουμε ἀπὸ τὰ σημερινὰ, σὰς λείπει. Ὁ στίχος δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ αὐτὴ τὴν εὐκολὴ καὶ κατὰ βάθος ἀδειανὴ φιλολογία, ἀπὸ τὴν

ὁποία πολλοὶ παρασύρονται. Τὰ μεγάλα λόγια, καὶ στὰ ποιήματα καὶ παντοῦ, γεννοῦν πάντα τὴν ὑπόφθα. Μονάχα ἀπὸ τὴ συγκίνηση μποροῦν νὰ βγοῦν ὠρατοὶ στίχοι. Τὸ ἀράδιασμα τῶν τεχνικῶν γνώσεων καὶ ἡ μηχανικὴ τῆς ἐμπειρίας δὲν ὀφελοῦν σὲ τίποτε. Φοβούμεστε μήπως παρατηρήσουμε τὰ ἴδια λάθη καὶ στῆς ἡθογραφίας πού μᾶς ἀναγγέλλετε. Πάντως ἂν μᾶς τίς στείλετε θὰ τῆς κρίνουμε κι' αὐτὰς ἀμερόληπτα, ὅπως γίνεται μὲ καθεστὶ πού λαβαίνουμε.

Α. Ροῦμπις. Θέλετε νὰ μᾶς δώσετε τὴν περιγραφή ἐνός βουνοῦ, τοῦ χιλιοτραγουημένου Χελμοῦ, κι' ἐνῶ μπορούσατε νὰ μᾶς πῆτε τόσα καὶ τόσα, παίρνετε τὸ ὕψος παλαιῶν ρητόρων τῆς 25ῆς Μαρτίου ἀρχίζοντας μὲ ρητορικὲς ἐρωτήσεις. Γιὰ νὰ αἰσθανθῇ καὶ ν' ἀγαπήσῃ κανεὶς τὴ φύση, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀφῆσει κατὰ μέρος τὸ σχολαστικισμὸ τῶν παραδόσεων καὶ τὴ σοφία τῶν σχολείων.—**Στρατὴν Βίγλαν**. (Ἀργενον). Γιὰ τὸ πεζὸ κυττάξετε τὴν ἀλληλογραφία ὅπου ὁ σὰς ἀπαντήσαμε χωρὶς ἄλλο ἂν τὸ λάβαμε. Στὸ γράμμα σας δὲ μᾶς ἐπέσχε νὰ καταλάβουμε τί θέλετε νὰ μᾶς ζητήσετε. Ἀπὸ τὰ σημερινὰ δημοτικὰ κρατοῦμε τὴν «Κατάρ» γιὰ μερικὰς παραλλαγὰς τῆς καὶ γιὰ τὴν πληρότητά τῆς, μολοντὶ εἶναι γνωστὴ.—**Ἀρην Μανροχωρίτην**. Ἀπὸ τὰ ποιήματά σας θὰ δημοσιευθοῦν ἀρκετά. Ἐνῶ μπορούσαν ὅλα νὰ εἶναι δημοσιεύσιμα, πάντα θὰ τύχῃ ἓνας ἀσχημὸς στίχος, μίᾳ λέξει ὅχι στὴ θέση τῆς, μίᾳ κοινοτυπία στὴν ἐκφραση, πού χαλοῦν τὸ σύνολο. Πάντως μὲ ὅλες τῆς ἀδυναμίας των εἶναι καλύτερα ἀπὸ πολλὰ πού λαμβάνουμε καὶ δημοσιεύουμε. Σὰς συνιστοῦμε ὅμως νὰ μὴ σταματήσετε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἀλλὰ νὰ προχωρήσετε πρὸς πέρα, γιατί ἔχουν γραφῇ χιλιάδες τέτοιων στίχων. Δὲν ἀρκεῖ ἡ μουσικότητα σ' ἓνα ποιήμα καὶ ὁ ἄσχημος ὁπωσδήποτε στίχος: χρειάζεται νὰ ἔχῃ κάποια βαθύτερη οὐσία καὶ κάποιο γενικώτερο νόημα. Ἐπειτα γιὰ μεταχειρίζεστε σ' ὅλα κατὰ τὴν προπαροξύτονη πού σὰς δυσκολεύει τόσο πολὺ; Μὴ καθορίζετε ἐκ τῶν προτέρων τὰ μέτρα καὶ τὴν τεχνικὴ τῶν ποιημάτων σας.—**Γιῶργον Μουτάρην** (Χίον). Τὰ σημερινὰ σας τυχερώτερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα στὴ βαθμολογία. Τὰ ποιήματά σας ἔχουν καλὸ στίχο, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζουν κάτι πού νὰ δικαιολογῇ τὴ δημοσίευσή τους. Ἀφοῦ ὅμως ἀποκτήσατε περισσότερα τεχνικὰ προσόντα, ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ μὴ σταματήσετε ἐδῶ. Καλύτερο πολὺ εἶναι τὸ διήγημά σας πού τὸ κρατοῦμε γιὰ νὰ σὰς ἐνθαρρύνουμε παρ' ὅλες τῆς ἐλλείψεως πού δὲ θὰ συγχωρούσαμε σ' ἓνα μεγαλύτερό σας κατὰ τὴν ἡλικία. Τί λέτε, σὰς φτάνει γιὰ σήμερα τὸ 7;

Κ. Παπαστυριδὴν (Δημητράναν). Συνηθιστὴ ἐλήφθη ἐνεγράφητε ἀπὸ 15-8-29.—**Ἡλ. Γκάγκαν** (Κεφαλόβρυσον). Ἐνεγράφητε ἀπὸ 15-8-29 προηγούμενα τεύχη ὑπάρχουν εἰς 5 τόμους καὶ τιμῶνται ἀπὸ 75-100 δραχ. ἕκαστος ἀνελῶς.—**Π. Πετρίδην** (Σουφλίον).—**Ε. Κοντάκη** (Ὁφονιά).—**Κ. Γονατᾶν**, **Α. Καλογερόπουλον**, **Θ. Κάλαν**, **Πάνον**, **Α. Δάφνον**, **Α. Ραντοπούλον**, **Γ. Χαρμοπούλον**, **Β. Μητσόπουλον** (Πάτρας). Συνδρομαὶ ἐλήφθησαν. Εὐχαριστοῦμε.—**Μ. Ἐμμανουηλίδην** (Πτελεαν). Ὁφείλετε δραχμὰς 150.

Περὶ ὁράματα

Στὴ σελ. 467, στὸ τεμάχιο «Μὴ ἐπανόρθωση» τυπώθηκε κατὰ λάθος σὲ μερικὰ φύλλα ἡ λέξη «σημερινὸ» ἀντὶ τῆς σωστῆς «π ρ ο η γ ο ὕ μ ε ν ο».

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΝΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα

Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἔξωτερικοῦ

Ταμιευτήριον μέχρι 100.000 δραχμ. μὲ 7 ο/ο.—Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζικὰς ἐργασίας

“ΒΟΤΡΥΣ,”

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικὸν καὶ Ἀποθεματικὸν Δρ. 90.000.000 τὴν 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, ἔρυθροί,

γλυκοί, μισχοί

ΟΙΝΟΙ Εἰς ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ: Ἐπιτραπέζιοι ἐπιδόρπιοι, ὀρεκτικοί, τονωτικοί, ΒΕΡΜΟΥΤ: Ἐκ παλαιοῦ μισχοῦ Οἶνου ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Ἀπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΤΑ ΟΙΝΟΥ “ΒΟΤΡΥΣ,”

ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Ἐφάμιλλον τῶν καλλιτέρων Γαλλικῶν Κονιάκ Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ κέντρα καταναλώσεως

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3

(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΝ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειωτέρων μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα τὰ μέσα ἀναλαμβάνει κάθε ἐργασίαν, μὲ ταχύτητα καὶ καλλιτεχνίαν ἀπαράμιλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά καὶ Ἀποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.—

Καταθέσεις (τῇ 30ῇ Ἰουνίου 1929) » 6.250.000.000.—

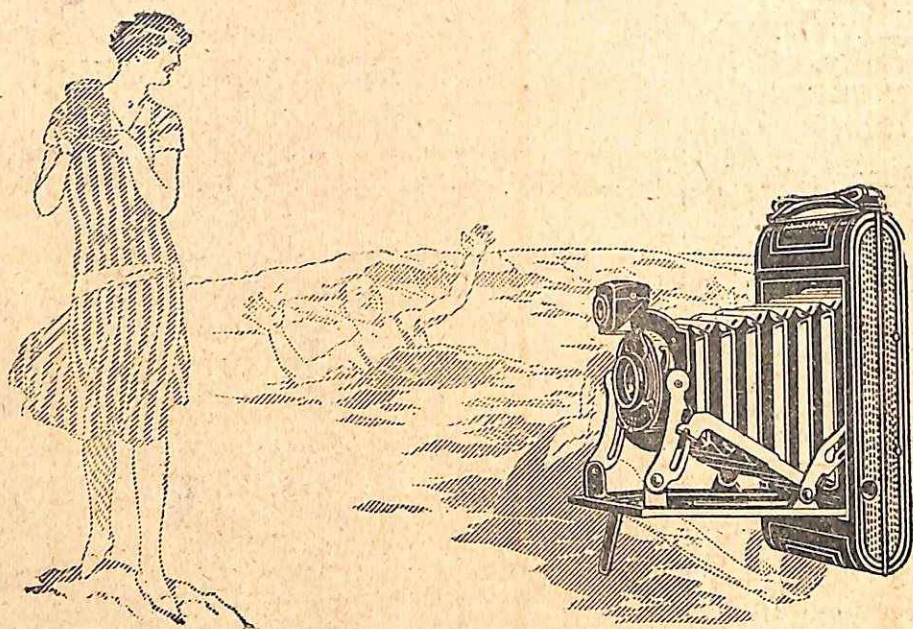
ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΙΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ Εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἔξωτερικοῦ

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἔξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὁρους.

Δέχεται δὲ καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίῳ εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

Ἐτὴν ἀκρογυὰ γὰ ἔχετε πάντοτε τὸ KODAK σας

*Διωγὴν εὐχαρίστησις νὰ παίρνῃ κανεὶς φωτο-
γραφίες KODAK — Νὰ τὶς δείχνῃ στοὺς φί-
λους του γιὰ νὰ θαυμάζουν, καὶ νὰ βανα-
βλέσῃ τὰ παιδιά, τοὺς συγγενεῖς τοὺς φίλους,
τὶς ἐκδρομὰς τὶς ὥραιες ὥρες αὐτὸν πέρασε εἰς τὴν
ἀκρογυὰν.....*

*Ἄσπῃ ἀλλὰ κομψή, στερεὰ ἀλλὰ ἐλαφρὰ
καὶ ἀπὸ παντὸς εἰς τιμὰς προσιτὰς.*

ΜΑΘΑΙΝΕΤΕ ΤΟΝ ΧΕΙΡΙΣΜΟΝ ΣΕ 5 ΛΕΠΤΑ